

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

S L Æ G T E N   A N D R E S E N

L U N D T A N G G Å R D

L U N D E J

F O R O R D

oooooooo0000000oooooooo

Denne bog er samlet og skrevet på foranledning af familien Andresen, Lundtangård, til oplysning om slægtens dybe og stærke minder fra fortid og nutid, til opbevaring og videreførelse af kommende slægter.

Bogen, hvis indhold flere familiemedlemmer har givet bidrag til, har tråde der går langt tilbage i tiden, og som beretter om forlængst henfarne slægter, bosat i forskellige egne. Søren Chr. Carstensen er den først kendte ejer af Lundtangård, hvornår han overtog gården vides ikke. Han var født i 1812 på gården X mat. 9 af Hyllerslev. 3302 HK. Gården nævnes som krongård i 1608, og har i mange generationer været fæstegård i hans slægt under Nørholm og Søvig. Den første ejer var Jes Rabæk, der i 1771 købte gården af Tøger Reenberg Stern, Søvig, for 500 rdl. Gården var da den fjerde største i Hyllerslev.

Søren Chr. Carstensen giftede sig i 1843 med Gunder Jemsdatter, født 1811 på Halagergård, Lunde Kirkeby. Deres yngste datter Else, gift med Jakob Jensen, købte i 1896 Skrumsagergård i Sdr. Bork, der endnu er i slægtens eje. Gunder døde i 1857, og i 1861 giftede Søren Chr. Carstensen sig med Ane Cathrine Johnsen, født 1832 på Stenbogård i Vilslev.

Denne gård havde hendes slægt i fæste under Ribe Kjærgård i 1696, men gården blev købt til selvejer i 1887.

Søren Chr. Carstensen's datter Claudine blev 1901 gift med lærersønnen Valdemar Andresen, Outrup, hvis slægt kan føres tilbage til en fjern fortid i Rauberg og Hjordkær, Sønderjylland. Claudine og Valdemar Andresen drev Lundtangård indtil 1940. Deres seks børn har alle haft store gårde som de med dygtighed har drevet frem, og som nu drives videre af næste generation. De har alle præget deres egn på bedste måde.

Nr. Nebel, juli 1984.

Gustav Jensen, Kollevej 5.

Din egen dag er kort, men slægtens lang,
 læg øret ydmygt til dens rod forneden,
 årtusind toner op i gråd og sang,
 mens toppen suser imod evigheden!

(Jeppe Åkjær)

Henfarne slægter forglem dem ej!
 I arv de gav dig en ædel gave.

(Johs.V. Jensen)

Vi føler vort Slægtskab på Fædrenes Jord,
 med dem som forlængst nu er smuldret i Mulde.
 Vi følger i Dag deres søgende Spor,
 mod Lyset til Værn imod Mørke og Kulde.

De søgte mod Lyset, det samme gør vi.
 De frygted for Mørket og Døden i Verden.
 Kun Lyset og Livet gør mennesker fri.
 Kun Kærlighed signer vor Handlen og Færden.

(Ukendt Forfatter)

Claudine - Valdemar

L U N D T A N G
=====

Lundtang kaldtes i 1508 Tonghe, 1564 Tunge, først i det 18-århundrede kaldes det Lundtang. I 1923 kaldes det endnu i daglig tale Taang, der både kan betyde Tange og Tunge. Navnet stammer fra bymarken der går ud i en tunge mellem engdragene. I sidste halvdel af forrige århundrede var Lundtang sognets materielle midtpunkt. Herom skriver lærer Hansen Pedersen i " Jydske byer." Dette skyldtes en foretagsom mand, Søren Christian Carstensen. Han fik krobevilling, byggede mølle og smedie, drev stor købmandshandel, altsammen i eller ved gården. Senere fik han en pottemager til byen.

Kroen lå central i Lunde - Outrup kommune, følgelig holdtes møder, licitationer og valg der. Og de alvorlige forretninger sluttede efter datidens skik ved punchebordet med store omgange...

I folkevittigheden gik Lundtang under navnet " Lille København," der endog havde sit " Trekrone," der ganske vist lå mod vest. - Søren Chr. Carstensen var født på gården X, Mat. 9 Af HYLLERSLEV. 3302 HK. Den gamle gård fra 1608 er nedlagt, men den nuværende gård, Hyllerslev Stationsvej 8, Hyllerslev, ligger næsten samme sted. Slægten har ejet gården i flere generationer. Faderen Carsten Sørensen, født 1784 giftede sig i 1810 i Lunde med Else Jacobsdatter af Lundager. Carsten og Else fik seks børn, Søren Christian født 1812 var den ældste. Som ung var han en tid lærer ved Frøstrup skole. Han har måske haft en "Provsteeksamen," som på den tid gav unge mænd og kvinder ret til at undervise de yngste børn i skolerne.

Søren Chr. Carstensen, der senere købte Lundtanggård, giftede sig i 1843 med Gunder Jensdatter, født på Halagergård i Lunde Kirkeby 1811. Hun var enke efter Hans Chr. Larsen der ejede Nymindegab kro, men døde tidlig af T.B. Gunder havde krobevillingen med til Lundtang. Med hende havde han tre børn.

4.

1) Hans Christian Sørensen, født den 19 juni 1844, blev student i 1866, var privat demitteret - tog lægeeksamen 1873, havde praksis i Aal og Varde. - April 1878 i København. Fra 1879 til 1884 var han retitarlæge på Java, hollandsk ostindien, kom syg hjem til Danmark og havde praksis i Varde til 1888. Døde den 9 februar 1891. - Han var ugift.

2) Claudine Christiane Carstenmine Sørensen, født den 16 april 1846, død som 16-årig af lungebetændelse.

3) Else Sørensen, født den 13 jan. 1849, død den 17 novb. 1901.

Gunder døde i 1857.

Søren Chr. Carstensen giftede sig anden gang i 1861 med Ane Cathrine Johnsen, født den 13 marts 1832 på Stenbogård i Vilslev, hun var datter af John Frandsen og Juliane Marie Clausdatter.

Søren Chr. Carstensen og Ane Cathrine Johnsen havde børnene:

1) Gunder Kirstine Klaudine Sørensen, født den 15 novb. 1861, død som barn.

2) Carsten Sørensen, født den 28 februar 1864.

3) John Julius Sørensen, født den 13 april 1866, død som barn.

4) John Julius Sørensen, født den 9 april 1870.

5) Gunder Klaudine Sørensen, født den 4 jan. 1873.

Søren Chr. Carstensen døde den 10 april 1890.

Ane Cathrine Johnsen døde den 25 feb. 1915.

Trine - Søren - Bothilde

=====

5.

1870

Jakob Jensen

1875

Else Sørensen

3) Else Sørensen var fra 1874 til 1878 husbestyrerinde for sin broder H.C.Sørensen i Varde. Hun var svagelig, men meget beløst. I 1878 giftede hun sig med Jakob Jensen, født den 13 juni 1849 på en gård i Gammelsohn, Holmsland. Han døde 1925.

Fra deres giftemål i 1878 til 1894 boede de på Lundtanggård. Derefter havde de et par gårde på egnen, før de i 1896 købte Skrumsagergård til en pris af 43,500 kr.

I mange år drev Jakob Jensen stor handel med stude, derved tjente han gode penge. Jakob Jensen var en gemytlig mand, han var en personlighed, men han var også fordringsfuld. Han var selskabsmand og besøgte ofte Sdr. Bork kro. Hvis familien spurgte ham hvornår de kunne vente ham hjem fra kroen, kunne han svare: "Det kommer an på selskabet." Jakob Jensen var noget af en gnier, han ville ikke modernisere gården, derfor ville sønnerne ikke være hjemme.

De havde børnene:

1) Gunder Ane Cathrine Jensen, f.d. 5 marts 1879 i Lundtang, Død i Sdr. Bork den 5 februar 1972.

2) Jens Jensen, født 1881 - død 1915.

3) Christian Jensen, f.d. 24 jan. 1883, død 6 maj 1973.

4) Søren Chr. Jensen, f.d. 24 feb. 1885, død april 1958.

5) Jørgen Jacobsen Jensen, f.d. 15 marts 1887, død okt. 1960.

Gunder - Jakob - Else
Jørgen - Christian - Søren - Jens

Gunder - Claus

Gunder - Else - Ayva

Gunder - 90 år

Ingrid - Christian

Efter Elses død i 1901 blev Gunder husbestyrerinde for sin far på Skrumsagergård indtil 1921. Da giftede hun sig med Claus Sommer Lauridsen, født den 8 feb. 1884, han var søn af gdr. Kristian Sommer Lauridsen, Vestermarken Sdr. Bork. Han døde i marts 1966. Som ung var Claus en tid i U.S.A.

De drev gården indtil 1946 da Gunders broder Christian købte den. Claus og Gunder var barnløse, men de havde et meget godt forhold til deres medhjælpere på gården. De flyttede nu ind i huset ved kroen og gav det navnet "Villa Skrumsager." Gunder har omstående skrevet om sin familie.

Christian Jensen blev ikke længe hjemme på Skrumsagergård, han ville modernisere gården, men det ville Jakob Jensen ikke. Så købte Christian gården "Lykkegård," og senere "Virkelyst," på Koldingegnen. I 1928 giftede Christian Jensen sig med Ingrid Bollerup, født den 1 jan. 1899.

Hun var datter af Jens Jensen og hustru Elisabeth Bollerup, Bollerup Østergård i Rindum. Jens Jensen var broder til Jakob Jensen. I 1929 solgte han "Virkelyst," og købte hus i Kolding. Sammen med en anden mand købte han et ørred-dambrug ved Harrild vandmølle, Brande. Han stiftede foreningen: "Dansk andels ørred-eksport." En tid var han selv foreningens formand.

I 1946 købte han Skrumsagergård af Gunder og Claus Sommer. Oprindeligt var det ikke meningen han selv ville bo på gården, men på grund af vanskeligheder med bestyrere, flyttede familien alligevel til Skrumsager i 1947.

Christian Jensen var interesseret i ørred-dambrug, han gjorde forsøg med sådanne ved Skrumsager å, og det lykkedes. I ægteskabet har de datteren Else Christa Jensen.

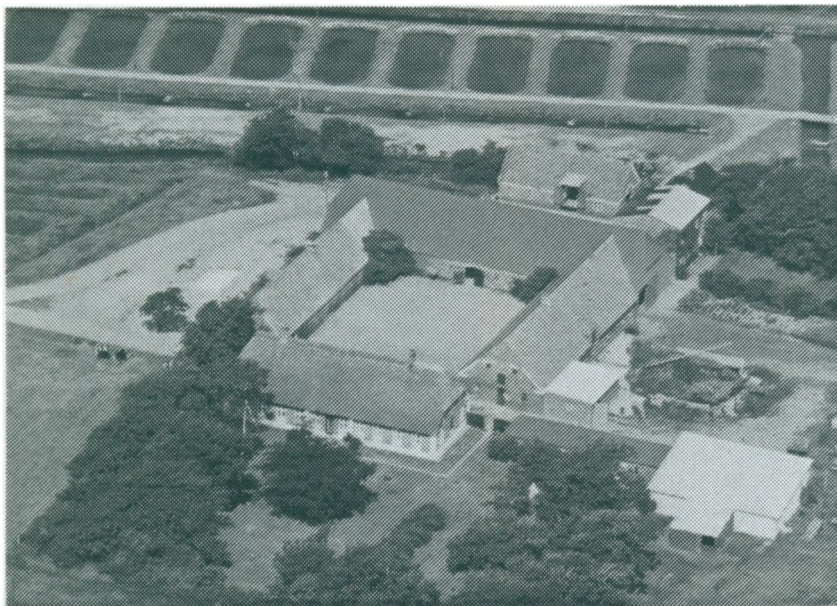
Else Christa Jensen, født den 15 aug. 1940 i Kolding, gift den 4 juni 1960 med Bent Nielsen, født den 13 juli 1933 i Henne, han er søn af tømrermester John Nielsen og hustru Anna Christensen.

Else Christa havde sin skolegang i Sdr. Bork, men tog realexamen fra Nr. Nebel realskole. Hendes forældre havde Skrumsagergård indtil 1969, da overtog Else Christa og Bent Nielsen gården.

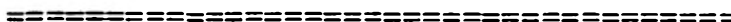
Else Christa har mange interesser, hun er deltager i forskellige kurser, bl.a. på det historiske område.

Bent Nielsen er uddannet i tømrerfaget hos sin far, der da havde tømrerforretning i Outrup. Skrumsagergård drives nu med opdræt af ungkvæg, men gården har også indtægter fra dens 45 ørred-damme som er anlagt langs Skrumsager å. De har børnene:

- 1) Jens Christian Skrumsager, født den 20 decb. 1965. Han har 10 klasse fra Tarm, har været elev på Borris landbrugsskole og arbejder ved landbruget.
- 2) Jørgen Henrik Skrumsager, født den 20 decb. 1965. Han har 10 klasse fra Tarm og går nu på H.H. i Skjern.
- 3) Benedikte Skrumsager, født den 3 aug. 1972. Er skoleelev.

S K R U M S A G E R G Å R D

9.

Else Christa - Bent

=====

Jens Christian - Jørgen Henrik

Benedikte

=====

S K R U M S A G E R G Å R D

Matr.Nr. Ia af Skrumsager

Sønder Bork sogn, Nørre Horne Herred, Ringkøbing amt.

---oOo---

I de sidste 360 år har følgende beboet eller ejet Skrumsagergård, som indtil 1807 var en Hovedgård med tilhørende Bøndergods.

1600-1640 Niels Lange (Senere Rønnovsholm)

1640-1667 Oberst Laurits Pogwisch

1667-1688 Henning Pogwisch

1688-1707 Kaptajn Niels Pogwisch

1707-1715 Generalmajor Chr.Georg v.Møsting

1715-1749 Amtmand Chr.Teilmann (Senere til Nørholm)

1749-1756 Justitsråd Morten Teilmann (til Ristrup)

1756-1760 Chr.Hansen, Lønborggård.

1760-1792 Kancelliråd Niels Hansen

1792-1807 Kaptajn H.Jermiin

1807-1811 Byfoged Søren Borck (og forvalter Henning G.Larsen)

1811-1833 Jørgen Nielsen

1833-1852 N.H.Jørgensen (Fader til J.N.H. Skrumsager, f.1841)

1852-1855 Jens Jacobsen

1855-1872 Jacobus Riis

1872-1878 Theodor Fabricius

1878-1880 Ølgård

1880-1896 Jeppe H.H.Brorson

1896-1921 Jakob Jensen (og Tue Hansen)

1921-1948 Claus Sommer.

1948-1969 Christian Jensen

1969 - Else Christa & Bent Nielsen

Bemærkninger om Skrumsagergård, Slægtsforbindelser m.m.

Ved Matriklen 1664 havde Skrumsager Hovedgård 34 tdr. Hartkorn, og endvidere tilhørte der 228 tdr. Hartkorn fra tilhørende Bøndergods. Gårdene Stenegård og Store Nyland har også hørt under Skrumsager. Chr Hansen, Lønborggård, købte Skrumsager og lagde den under Stamhuset Lønborggård, som den tilhørte indtil den blev fraskildt i 1760. Hartkornet er i 1805 angivet til 366 Tønder.

Byfoged Søren Borck-1808-1811-havde som forvalter Henning G. Larsen han var medejer i begyndelsen, udstykkede Skrumsager i 133 parceller i 1807. I 1811 købte Jørgen Nielsen Hovedparcellen.

Theodor Fabricius, som kom til Skrumsager fra Bramminge, byggede det nuværende stuehus og opførte en Stampmølle og et Farveri ved Lydum Å tæt ved gården.- Tidligere hed Åen på stedet Skrumsager Å.

I 1922, efter at Claus Sommer havde overtaget gården, oprettedes et Elektricitetsværk, som har udnyttet Åens Vandkraft indtil de seneste Åar. I sidste halvdel af 1950erne har Chr. Jensen anlagt et Ørred-dambrug ved Lydum Åa.

Slægtsforbindelser:

De første fem der havde Skrumsager i Besiddelse fra omkring 1600, var samme Slægt. Oberst Pogwisch var gift med Kirsten Lange, datter af Niels Lange. Generalmojor v. Møsting var en Efterkommer af den førnævnte Eje Niels Lange, han kom til Skrumsager fra Rønnovsholm.

I to slægtled tilhørte Skrumsager Slægten Teilmann, 1715-1756.

Fra 1756-1807 tilhørte gården Chr. Hansens Slægt. Hans Efterkommer Niels Hansen var en Brodersøn. H. Jermiins kone var en datter af Niels Hansen. - N.H. Jørgensen, som var Fader til den sønderjyske sags forkæmper J.H.H. Skrumsager, var søn af Jørgen Nielsen, som overtog Gården i 1811. Jacobus Riis, som havde gården fra 1855-1872, var Svigersøn af Jacobsen, som overtog den i 1852.

Theodor Fabricius, som kom til Skrumsager fra Bramminge, blev efterfulgt af Ølgård, som kom fra Bramminge Nygård og havde Skrumsager et par Åar. Jeppe H.H. Brorson, som overtog Gården i 1880, efterfulgtes i 1896 af Jacob Jensen fra Stauning, som en tid havde Gården sammen med Tue Hansen, Lydum. Skrumsagergård har siden været i Jacob Jensens Slægts Besiddelse. Hans Svigersøn Claus Sommer, overtog den i 1921, hvorefter Christian Jensen, søn af Jacob Jensen, overtog den i 1948. I 1969 overdrog Christian Jensen gården til datteren og Svigersønnen Else Christa og Bent Nielsen.

Juliane Marie Clausdatter

John Frandsen

John Frandsen var født i 1780 på Stenbogård i Vilslev, død den 12 maj 1869, gift den 26 okt. 1810 med Juliane Marie Clausdatter, født 1791 på Ballegård i Fole, død den 29 decb. 1867. I deres ægteskab fødtes der seks sønner og fem døtre, hvoraf flere døde som små. Stenbogård var i århundrede fæstegård under Ribe Kjærgård, men i samme slægt. I 1682 hed fæsteren John Pedersen, men i 1786 købte Frands Johnsen gården og blev selvejer. I 1802 fik hans sønner Peder og John Frandsen hver halvdelen af gården, den er på 160 tdr. land. I 1854 var ejeren John Peder Frandsen. I 1902 købte Hans Peder Thude, der var gift med Johns datter Kirstine, begge gårdene, og i 1941 overtog sønnen Aksel Frandsen Thude, gården, han er født den 7. december 1915.

Villa " Skrumsager," Januar 1962.

Kære allesammen fra familien Søren Chr.Carstensen, store og små af slægten på Lundtangård!

Claus og jeg takker jer alle for hver god sommer, og for gæstfrihed i hvert eneste hjem. Vi ønsker jer alle lykke og gode kår, og at Guds velsignelse må være med jer i alle livets forhold. I har jo alle fået en god ballast fra jeres hjem i Lundtang, fra jeres far og mor Valdemar og Klaudine.

Der var alle gode livsværdier til stede. Sangen var særlig i højsædet. Sangen har lysning - og derfor den spreder over vort sind - forklarelsens skin.

Lundtang var vi fem søskendes hjem. Gunder - Jens - Christian - Søren - og Jørgen. Vi havde vor barndoms paradys der på den store gård, hvor vor far Jakob Jensen og vor mor Else residerede i det halve af det store stuehus. I den anden halvdel af huset havde morfar Søren Chr.Carstensen sin købmandsbod og krostue. Til gården var der også bageri, så der var nok for os børn at tumle os i - og iagttage.

Jeg mindes morfar Søren Chr. gående i en lang kavaj, han var lidt mut af væsen, men han havde et mildt blik i øjnene, og hans ansigt var rundt, og han havde tæt hvidt hår.

Morfar var gift to gange, første gang med Gunder fra Halagergård, Lunde Kirkeby. Hun var enke efter Hans Chr.Larsen, han var fra Nr.Nebel, og de ejede Nymindegab kro.

Efter få års ægteskab døde Hans Chr.Larsen af tuberkulose, og hans enke Gunder blev gift med Søren Chr.Carstensen, vores morfar. Han havde købt noget jord og fået en gård på benene, og nu kom Gunder fra Nymindegab med bevilling på krohold. Der blev bygget et nyt stuehus og et hus til smedie, og både en mølle og et pottemageri blev der tryllet frem.

Søren Chr. og Gunder fik tre børn: Hans Chr.Sørensen, Gunder og vores mor Else. Sønnen blev læge, først i Varde, men siden rejste han til de vestindiske øer som feltlæge. Af omtale var han en dygtig og varmhjertet læge, men han var ugift og døde i en ung alder.

Gunder døde som 16-årig af lungebetændelse. Og så vores kære, gode, milde mor Else, som kun var otte år da hendes mor Gunder døde.

Morfar fik så Trine fra Vilslev til husbestyrerinde, og hun blev hans anden kone. Bedstemor Trine var dygtig og en god kone, jeg holdt meget af hende, og jeg lærte meget godt af hende. Hun var altid i travl virksomhed, hun havde kappen på snur. I dette andet ægteskab var der fem børn:

Carsten - Gunder - Carsten - Julius og Klaudine. De to ældste døde, og Carsten, der nu var den ældste, arbejdede i apotekerfaget og boede i København. Han var gift med en københavnerinde ved navn Agnes, og de havde fire børn:

Else, gift med en reklamefotograf i København, Julius, gift og udvandret til Canada, Oluf, fotograf, han var ugift og døde som ung. - og den yngste Ayva, - gift med direktør Kaj Nielsen, Gentofte.

Julius var både gård - og hotelejer i Skjern, han var gift to gange. Først med den elskelige Hanne Myrthue, siden med Else fra Mejls. Sammen med Else havde Julius tre børn: Marie, gift med en kontormand i København. Svend Carsten, gift med en fynbo, han havde gartneri i nærheden af Middelfart. Og lille Inger med det glade sind, gift med en frugtplantagemand.

Og så endelig vores tante Klaudine - gift med den dygtige Valdemar Andresen - lærersøn fra Outrup. I deres ægteskab er der seks børn: Søren Chr. Andresen, gift med Anna Nielsen, Dybvardsgårde, boende på Lindinggård. Bothilde Andresen, gift med Magnus Overgård Jensen, Skød. Frederik Andresen, gift med Karen Sørensen, Billum, boende på Lundgård i Stauning. Jens Andresen, gift med Anna Christensen, Thorstrup, boende på Lundtanggård. Julie Andresen, gift med Ejner Ebsen, boende i Kvong. Magdal Andresen, gift med Magda Christensen fra Vejleegnen, boende på Vestergård i Lundtang. Mine forældre Else og Jakob Jensen, flyttede fra Lundtang omkring 1894 og boede flere steder. I 1896 købte de så Skrumsagergård, den dejlige gård ved åen. Den blev vores andet paradis, den er endnu i familiens eje.

Claus Sommer og jeg havde gården fra 1921 til 1946. Før den tid var jeg min fars husbestyrerinde, idet vores gode mor døde i 1901. I 1946 købte min broder Christian gården, han kom fra Koldingegnen, der havde han haft to gårde:

" Lykkedård " og " Virkelyst."

Christian og Ingrid har datteren Else Christa, hun blev gift med Bent Nielsen, Outtrup 1960. De kom med i driften af Skrumsagergård og er nu ejer af den. Claus og jeg var barnløse, vi er glade for at gården fortsat kan blive i familiens eje. Der knyttedes jo mange kære minder til denne gamle idylliske gård. Vores ældste bror Jens var indtil sin død forpagter af " Snoromgård " ved Fredericia, han døde i 1915.

Vores bror Søren Chr. havde skrædderforretning i København, han døde ugift i 1959. Vores yngste bror Jørgen, der også var ugift, hjalp alle sine søskende så vidt hans svage helbred tillod det. Ham mindes vi med stor tak.

Claus og jeg bor nu i huset ved kroen, det kalder vi "Villa" Skrumsager." Det minder lidt om de gode gamle dage, og herfra lader vi tankerne flyve til jer allesammen - store og små. og vi sender den jødiske hilsen til jer: Fred være med eder alle. Denne hilsen har jeg altid syntes var så smuk.

Jeg vil også gerne tage den gamle præstegård i Lundtang med i billedet. Jeg mindes alle de rare præster, men særlig fru pastorinde Tarp, hos hende var jeg i huset et par somre. Fru Tarp var født Herfeld, hun var et meget kultiveret menneske, hun rejste til Brasilien efter at hun var fyldt firs år.

Min far og mor-far var ikke de bedste venner da Christian blev født, derfor blev han ikke døbt Søren Chr. dette navn måtte vente til den tredje søn kom. Og så har jeg en bøn til jer! Hold et vågent øje med Else Christa når vi ikke er her mere. Giv hende gode råd, hun har jo ingen søskende.

Når jeg har fået så langt et navn så skyldes det, at mine forældre syntes jeg skulle have navn efter begge Søren Chr. Carstensens koner. Jeg har nu levet et langt liv og mødt mange gode mennesker på min livsvej. Jeg siger Gud og mennesker tak for alt. Jeg elsker endnu livet og synes der er skønnest i Danmark. Hermed de bedste hilsener og tanker til jer alle.

" Villa Skrumsager, "den 3 marts 1962.

Gunder Ane Catrine Jensen Sommer.

Claus Sommer.

Søren Chr. Carstensens datter er ifg. kirkebogen døbt:

2) Claudine Christiane Carstenmine Sørensen, men har nok haft tilnavnet Gunder.

Ane Cathrine Johnsen

Søren Chr. Carstensen

Marie - Else

Julius Sørensen

John Julius Sørensen, født den 9 april 1870, død den 9 decb. 1945.
 Gift den 4 decb. 1913 med Else Thomsen, født den 2 april 1885 i
 Mejls, død den 19 juli 1942.

John Julius Sørensen ejede først Lundtangård med krodrift.
 Han byggede Lunde kro og var hestehandler. Senere ejede han
 Centralhotellerne i Skjern og Herning, Højgård ved Skive, og
 flere ejendomme i Holstebro og Hjerm. Else var oldfrue og køk-
 kenchef. - De havde børnene:

I) Marie Augusta Sørensen, født den 21 okt. 1914 - gift med
 Gunnar Andersen, født den 21 jan. 1914 i København. Han er kon-
 tormand og Marie er uddannet som gartner.

De har børnene:

- A) Elsebeth Andersen, født den 5 sept. 1942, hun er sygeplejerske.
- B) Steen Andersen, født den 7 maj 1944, han er E.D.B. programør.
- C) Kirsti Andersen, født den 22 feb. 1953, hun er sygeplejerske.

II) Svend Carsten Sørensen, født den 12 april 1918, gift med
 Poula Bengta Madsen, født den 6 novb. 1924 i Middelfart, hun er
 sygeplejerske, og Svend Carsten er uddannet som gartner.

De har børnene:

- A) Else Marie Sørensen, født den 6 okt. 1948, hun er sygeplejerske.
- B) Peter Carsten Sørensen, født den 1 april 1953, han er civiløkonom.
- C) Hans Carsten Sørensen, født den 10 feb. 1957, han er ingeniør.
- D) Britta Sørensen, født den 11 feb. 1960, hun er børnepædagog.

III) Inger Sørensen, født den 7 decb. 1922, gift med
 Frode Schmidt Poulsen, født den 23 maj 1915, død den 2 aug. 1972.
 Inger er uddannet sygeplejerske, og hendes mand var frugtavlser.

De har børnene:

- A) Finn Schmidt Poulsen, født den 13 aug. 1947, han er gartner.
- B) Agnes Schmidt Poulsen, født den 20 decb. 1948, hun er adjunkt.
- C) Grete Schmidt Poulsen, født den 31 okt. 1952, hun er adjunkt.
- D) Ulla Schmidt Poulsen, født den 11 juli 1960, hun er sprogstu-
 derende.

Skovvang, Hunderup, den 9 oktober 1964.

Kære familie!

Jeg er glad for at skrive i eders familiebog. Jeg er en af dem der har så meget at sige jer allesammen tak for.

Jeg var kun knap 10 år gammel, da jeg kom til Frøstrup til min moster og morbroder Hanne og Søren Toft. Jeg var ensom der, og det var herlig når jeg skulle hen til købmand Thomsen i Lundtang efter varer. Jeg skulle bl.a. altid have kaffesager. Det var kaffe, cikorie og brun sukker - også kaldet kandis. Jeg mødte tit jeres morbroder Julius, han gik med mig ind til købmanden og gav rigelig med slik, Thomsen spurgte, om han nu havde givet mig rigelig med slik, for kurven var jo tung, og vejen var lang. Nej, sagde Julius, jeg har kun givet hende lidt, men jeg troede da også du gav hende noget. Og det gjorde han, og så gik det let hjem.

Sommetider var jeg heldig at komme op at køre med nogle fra Frøstrup der havde været til mølle i Lundtang.

Den første sommer jeg var i Frøstrup, da havde eders mor tyfus, derfor måtte jeg ikke gå ind til moster Trine.

Jeg var i Frøstrup i fire somre. Der var ingen der troede at Claudine havde overlevet den slemme sygdom, moster Hanne vågede ved hende i mange nætter. Men glæden var stor da hun kom sig. Jeres mor har i den lange tid jeg har kendt hende været meget afholdt. Hun var så god mod alle.

Jeg kan huske hun fik et dårligt knæ eller hofte. hun søgte mange læger, men kom til sidst til vores læge Fænger i Bramminge, han fik hende rask. Hun var en sommer hos ham i Bramminge, hun skulle ingen løn have.

Hun var tit i Kragelund hos min mor og far, Ane og Laust.

Jeg var i Frøstrup, men min far hentede hende, eller Fænger hentede hende, når hans tur gik over Kragelund.

Vi var også dengang meget glade ved eders gode mor. Også moster Trine har jeg meget at sige tak for. Jeg var gerne i Frøstrup i julen, og så var jeg henne hos jer til eders mors fødselsdag den 4de januar. Jeg måtte da blive i nogle dage. Moster Trine puttede mig i sin egen seng, vi var så glade for hinanden.

Af bogen kan jeg se, at I ikke ved ret meget om eders mors slægt. Min bedstemor har fortalt mig, at gamle juliane var

født i Sønderjylland, vistnok på en stor gård i nærheden af Gram. Gården hed Ballegård, og Juliane var eneste barn. På den tid var der noget i Ribe man kaldte folkemarkeder. Der var mange her fra egnen der tog plads sydpå, lønnen var større derude, og samtidig var markedsdagen en festdag. Da Juliane blev voksen, ville hun jo også gerne til marked, ikke for at søge plads, men for at more sig.

Frands Jonson var en ældre ungar, han havde en stor gård i Vilslev, han blev forelsket i Juliane. Hendes stamnavn kender jeg ikke. Dengang skulle forældrene afgøre om det kunne blive til giftermål, - og det blev det.

Men Juliane var kun atten år, og hun var ikke meget befarende i kogekunsten. Derfor betingede hun sig, at hendes fæstemand skulle beholde sin husbestyrerinde det første år.

Da efteråret kom skulle der jo slagtes, man slagtede samtidig et kreatur, et svin, en kalv og et får. Den dag det foregik var Juliane syg, men hun kunne være oppe og så hvordan det hele foregik. Hun lærte så meget den dag, at næste gang de skulle slagte, da kunne hun selv lede arbejdet.

De fik 11 børn, seks sønner og fem døtre. Pigerne blev alle gift ind i store gårde. Mare blev gift ind i Møllegård i Gørding, Kirsten i Frøsigård. Da lå Hunderup mølle derude, men de flyttede møllen her til Hunderup, og byggede Møllergården her. Det var Hans Hansen der lavede den handel, gården er meget flot bygget, men er nu på fremmede hænder.

Hans Hansens kone Kirsten, var jo en søster til vore bedstemødre, hun døde tidlig af tuberkulose. Hun var den første der fik et bryst fjernet. Bedstemor har fortalt hvor frygteligt det var, dengang kunne de jo ikke blive bedøvet.

Hans Hansen blev gift igen med en pige fra jeres egn, jeg tror nok hun var fra Husted ved Frøstrup. Sønnen Hans Peder Hansen fik Møllergården her. Hans kone hed Abelone, hun var fra Terpagergård, hvor en søster til hendes mand var gift. Hendes mand hed Hans Hansen, og hans kone hed Juliane, hun var ligesom min mor opkaldt efter deres bedstemor. Så var der en søster der hed Mette, og så eders bedstemor Trine. De lærte at sy, og gik, som det dengang var skik ud at sy. De kunne så godt lide kaffe, og når der var sypiger i

huset, så kom der mange fremmeder. Man ville jo gerne se hvordan moderne tøj nu skulle være, og samtidig få et hold snak. Da Mette og Trine godt kunne lide at få en kop kaffe af og til, drillede man dem med, at de skulle se at blive gift ind et sted, hvor kanden aldrig var kold.

Det gik også sådan, Trine fik kromanden Søren Chr. Carstensen i Lundtang, og Mette fik kromanden i Blaksmark.

Min bedstemor blev gift ind i en stor gård i Gredsted, hendes mand hed Laust Villesen. Sønnerne ved jeg kun lidt om, dog ved jeg, at de alle var handelsmænd. Jeg tror nok at der boede en i Janderup og en i Hyllerslev. Jeg kan huske, at jeg har været med min bedstemor på besøg hos dem.

Jeg har altid hørt, at alle disse søstre var både dygtige og gode kvinder.

Jeg vil slutte med at sige hjertelig tak til jer alle, for den trofasthed I altid har udvist imod os. Det er både jer børn og eders forældre, og ikke mindst moster Trine.

Jeg husker engang moster Trine var ude hos min mor der næsten altid var syg. Hun kunne se, at mors øjne var for tunge. Straks hun kom hjem, sendte hun en let dundyne til hende.

Hun var også med herude til min konfirmation. Hun gav mig et billede af sig selv, og tre kroner. Billedet har jeg endnu, pengene er væk. Jeg skal da også sige mange tak, for hvad I har gjort for min moster og morbroder Hanne og Søren Toft. Hos jer fik de en god og fredfyldt alderdom. Vi vil altid være i stor taknemlighedsgæld til jer.

Jeg har glemt at skrive, at bedstemors fødegård er i familien endnu, det er den Aksel Tude i Vilslev har. Jeg har skrevet for lidt om jeres kære far, han var også som få trofast mod os. De ville lige have været på besøg hos os dengang døden tog ham. Noget af det sidste han sagde til jeres mor var:

Nu skriver du til lærer Andersens, at vi kommer på torsdag.

Den torsdag blev den kære Valdemar Andresen begravet.

Nu ønsker vi alt godt for hele familien, endnu engang tak for hvad I har været for os - også for vore børn.

A.M. og M A R T H A A N D E R S E N.

Foto ca.1900

L Æ R E R F A M I L I E N F R A O U T R U P
Laura - Theodor - Valdemar - Margrethe
Frederik - Meta - Bothilde - Andresen

Lærerfamilien Andresen, Outrup.

Jens Thomas Andresen, født den 1. aug. 1844 i Rauberg, Øster Løgum, han er søn af Jørgen Andresen og hustru Anna Margrethe Thomsen. Død den 20. marts 1923 i Lundtang.

Jens Thomas Andresen blev 1872 demitteret fra Skårup seminarium og fik embede ved Årre skole. Han blev gift den 21. feb. 1873 i Egvad til Anna Bothilde Jacobsen, født den 2. juni 1843 i Jordkær, hun er datter af gdr. Rasmus Jacobsen og hustru Zidsel Marie Grisal. Hun døde den 6. juli 1914 i Lundtang.

I 1874 blev han kaldet til Outrup skole, her virkede han som en meget dygtig lærer, han var praktisk anlagt med udpræget ordenssans, var interesseret i landbrug og avl og opelskede en meget smuk have. Han tog sin afsked i 1905.

De havde børnene:

1) Rasmus Jacob Theodor Andresen, født den 20. april 1873, gift 1903 med Ernesta Pedersen, der døde 1932.

2) Marie Margrethe Andresen, født den 18. marts 1875, gift 1898 med Frands Christensen, Kastkær, Lunde.

3) Jørn Asmus Valdemar Andresen, født den 3. jan. 1877, gift 1901 med Gunder Klaudivine Sørensen, Lundtanggård.

4) Laura Kirstine Kathrine Andresen, født den 10. novb. 1878, gift med Ricard Theill, Argentina 1905.

5) Meta Andresen, født den 8. aug. 1880, gift 1905 med Peder Chr. Høj.

6) Frederik Ludvig Andresen, født den 10. juni 1883, gift den 17. april 1910 med Agnes Johansen, Argentina.

Kathrine Gammeltoft, Henne, datter af Margrethe og Frands Christensen, Kastkjær, Lunde, fortæller:

Min mor-mors-mor Trinke Marie Heissel, f.d. 6. jan. 1814 i Søvang, Øster Højst, gift med Rasmus Jacobsen, Årslev, Hjordkjær. Foruden Anna Bothilde var der to drenge som døde tidlig. Da Anna Bothilde var en lille pige døde hendes mor der var svagelig. Min oldefar Rasmus Jacobsen giftede sig igen og overtog sin fødegård i Årslev. Slægtsgården var på 100 tdr. ld., og på den tid var der brug for mange hjælpere, fortæller mor-mor. Foruden gårdens drift ude var der også mange gøremål inde. Malkning og smørkærning var kvindearbejde, og der skulle kartes, spindes og væves. Og efter den almindelige morgensyssel skulle de helst være ved væven klokken ni.

Mor-mor var meget dansk sindet, og det var en sorg for hende, at det gode danske land Sønderjylland i 1964 gik tabt for Danmark, og at den første verdenskrig kostede 6000 unge sønderjyder livet. Havde hun levet, ville hun have glædet sig meget over Nordslesvigs genforening med Danmark i 1920.

På den tid var lærerlønnen meget lille, mor-far var også lærer i Vittarp hvortil han spaserede. Et degnelod på nogle tdr.l.d.hørte til embedet, der var køer og grise, men ingen heste. Måske var det en hjælp med det lille landbrug, men min mor-mor har sagt, at hvis de ikke havde fået hjælp fra hendes hjem, så havde de ikke kunnet klare sig.

Mor-far måtte spørge forskellige landmænd om at gøre hestearbejde i marken for sig. Men da Henrik Christensen, Birkegården blev deres nåbo og genbo, da var han altid rede. Med ham havde de et godt naboforhold.

Mor-mor var selskabelig anlagt, hun ville gerne se gæster om sig. Skolen lå lige ved kirken, og efter gudstjenesten inviterede hun gerne kirkegængere med sig hjem til kaffe, og hyggede sig med dem. Min mor-far tænkte med bekymring på indhugget i den lille løn. Præsten Frederik Ludvig Waupell, var også deres nære ven. Præsteparret var barnløse, og efter gudstjenesten sagde præsten undertiden: "Lad mig få et par af rollingerne med mig hjem." Engang var Margrethe og Valdemar kommet med, men de blev syge mens de var der og blev der i lang tid. Min mor har fortalt, at hun som 4-5-årig var et år hos sine bedsteforældre i Sønderjylland, et halvt år i Øster Højst, og et halvt år i Hjordkær. Det lettede jo på budgettet i degneboligen. Det var meningen hun skulle være bleven der endnu længere. Men en dag kom hendes far derned på besøg, og mor græd og tiggede ham for at komme med hjem til sin mor og sine små søskende. Og hendes far måtte tage hende med hjem. Efter sin konfirmation kom mor ud at tjene, først på Halagergård og siden i Varde hos købmand H.M.Hansen. Hun skrubbede og skurede, og der var det herskab og tjenestefolk. Hun var to år i København, og der var der helt andre forhold. Hun sagde tit, at hun aldrig havde haft bedre dage. Havde hendes far ikke kaldt hende hjem, var hun nok bleven derovre.

Det var vist strengt for frk. Andreasen, for jeg husker hun slog med hovedet og rystede, så hun tabte lorgnetterne, men jeg lærte meget af hende.

Bothilde og jeg gik i skole sammen, og vi gik til konfirmationsforberedelse sammen hos pastor Berthelsen i Lunde gamle præstegård. Der var lang vej at gå fra Kastkjær til præstegården i Lundtang ved vintertid. Tit overnattede jeg hos Bothilde, og dagen efter fulgtes vi ad til skole i Lunde. Vi blev konfirmeret i Oustrup kirke i april 1919. Festdagen for os begge fejredes i Lundtang hvor familien var samlet.

Jeg husker vi skulle gå om til Kirstine Væver Thomsen, så hun kunne se os i konfirmationstøjet.

I ungdomsårene fandt vi også til Lundtang. Om aftenen sang vi meget, Bothilde og jeg skiftedes til at spille på klaveret dertil. Jeg mindes også høstgilder med musik og dans i laden, hvor moster Claudine også med i dansen. Mens tiderne skiftede, og hver af os fik eget hjem, kom vi der jævnligt, og altid følte vi os velkomne.

Anna og fætter Jens blev de næste ejere af gården, også hos dem var der godt at komme. Anna, Jens og deres fem gode drenge, især Ernst - den yngste - skylder jeg stor tak, forde jeg i næsten to år måtte have til huse hos jer. Tak for al jeres godhed og venlighed imod mig dengang og altid senere når vi mødes.

Gid I må belønnes derfor og få gode dage og år i jeres nye hjem på Lundtangvej.

Alt godt ønsker jeg jer og de to unge som denne gang overtager det gamle hjem.

Bothilde Katrine Gammeltoft.

Barndoms minder: - Af Valdemar Andresen.

Vil du rejse, da rådfører du dig jo med de folk, som du ved der selv har rejst og set sig om i verden; thi hos dem får du jo at vide, hvor de smukkeste egne findes i vort land. De vil måske råde dig til at rejse til Fyn, og andre af vore små øer med deres smukke og smilende natur. Men vil du rådføre dig med mig, så vil jeg råde dig til at rejse til Vestjylland. Du studser måske, men uden grund; thi i Vestjylland findes den yndigste plet på jorden jeg endnu har set. Altså tager du billet til Varde, og derfra går du med landevejen ud mod Nymindesgab. - Du smiler - tror du måske at jeg vil du skal gå den lange vej blot for at se Vesterhavet? Nej, det er ikke min mening. Du skal ikke gå længere end til Outrup. - Det første der her tiltrækker sig din opmærksomhed, er en række huse på den venstre side af vejen, mens der på den højre side kun er et par huse. - Du går lidt længere frem, her ser du en lille engstrækning, den er spættet med blomster af mange forskellige farver. - Smuk er engen, men smukkere end den er de små rødmossede børn der leger derude. De er i alderen fra tre til otte år og tumler sig her af hjertens lyst. En lille bæk skyder sig gennem engen, rislende på sin vej, snakkende med sig selv om alt hvad den ser og hører. - Lidt nede til venstre står en lille mølle, som uden hensyn til bækkens velvære uafsladelig suger næring fra den, som den gyder ud over engen i form af en klar vandstråle. - Nede på engen går en mand, han sysle med at lede vandet hen hvor der endnu er tørre steder. Han letter en knold her, lægger en anden ned der - og nu er alt færdig. Han ser sig om og tager vejen op mod kirken, den ligger et godt bøsseskud øst for engen. Når du skynder dig kan du nok nå ham idet han krydser landevejen. Når du hilser ham fra mig, vil han sikkert bede dig følge med sig hjem, og gør det; thi hans hjem er en lille yndig plet. I går over kirkegården, og ved dens modsatte side ligger et hus tæt op mod kirkegården, det er skolen. I går øst om denne og kommer op til stuelængen, den har I på venstre hånd. Straks du kommer ind i stuen vil orden og hygge være iøjnefaldende, og tænk - fra hver en krog - hvert et sted og fra hvert et møbel, titter lyse minder frem.

For ca. 12 år siden boltrede sig her to raske drenge. den ene var en slank, næsten lidt skarp dreng på 10 år. Den anden var kun syv år og han var mere buttet, og han var mere langsom i sine bevægelser. Han lod ikke tit sin stemme høre, men hans øjne strålede af stille fryd, når han var så heldig at kunne skubbe sin store bror ned af sofaen; thi den var altid valplads når de to kæmpede, og den ved altså meget at fortælle om dem. - Altså, du går hen og sætter dig i sofaen; thi så får du måske mere at høre om de to drenge. Vil sofaen ikke fortælle noget så spørg kun bordet; thi det ved også noget, ikke alene om drengene, men også om tre små raske piger. Thi i kvæld når hele flokken er samlet, da kunne sofaen ikke altid slå til, og så måtte bordet også tages i brug. På det kunne der køres mølle, og det var altid morsomt. - Men så kunne det hende at moderen kom: "Hvad er det I bestille børn, fy - I må ikke ligge på bordet." Snart blev lyset tændt, og de store børn fik travlt med at læse lektie, medens de små kom i seng. Du bliver vakt af dine tanker ved, at det gamle bornholmerur med sin malmrøst forkynder, hvor langt tiden er fremskreden. Se på det - det er et ærværdigt, gammelt møbel, det har rigtignok kun i få år beklædt denne plads. Det er født på Bornholm, men har tilbragt sine unge år i Sønderjylland i bedstefaders stue, så det er ikke til at kimse ad. Naturligvis flytter dit blik derfra over på klaveret, det blev for nogle år siden flyttet ind i denne stue, og det trak næsten hele opmærksomheden fra de andre møbler over på sig. Det har mange glade timer at fortælle om; thi om dette samledes børnene. Nu er de bleven store, nogle synger - mens andre spiller så godt de formår. Musikken vækker feststemning, den er dog størst juleaften når hele familien er samlet. Da opfylder sang og musik den lille stue med højtidelighed. Det store chatol som tildels dækker den modsatte væg, har tit givet skjulested for en lille pusling når der legedes skjul. Idet havde børnene hver sin lille skuffe, hvori de gemte deres smågenstande. Henne i krogen står et lille tobaksbord, det fortæller altid om sin ungdom; thi da stod det rigtignok ikke i degnens dagligstue. Nej - da var det et uundværligt møbel i præstens studerekammer, ham besøgte degnen flere gange dagligt.

Se på spejlet - hvor vi mange gange medens vi var små, greb efter den lille dreng eller pige som var derinde. Så står der i en krog et hjørneskab, som i 23 år har fyldt sin plads med ære. Når du har nydt en lille forfriskning i form af en kop kaffe, vil de nok bede dig gå med ud i haven, du gør det. I går da gennem køkkenet. Her går rimeligvis en ung pige som er sysselsat med madlavning. Bordet herude er skinnende hvidt som det sig hør og bør. På den ene ende er der lagt et stykke papir, som beskytter det mod snavs. Hun var dygtigere end en kokkepige, eller rettere en kok, som for en del år tilbage var sysselsat her. Han vaskede alle kopper - gik og snøftede i alle gryder - og opholdt sig for det meste hos kvindfolket. Engang var han i færd med at vaske kopper, der var ingen andre i køkkenet end ham. Han vaskede kopper og satte dem i en stabel ovenpå hverandre, da blev den nedeste kop utilfreds, den kastede alle de andre kopper af, så de faldt på gulvet med et klask, den standhaftige køgemester vidste nu intet bedre råd, end at løbe ind til sin mor og skjule sit ansigt i hendes skørte. Siden ville han aldrig mere vaske kopper. Derimod ville han en anden gang vise sin dygtighed og trofasthed. Det var en søndag eftermiddag, husets beboere var i kirke, med undtagelse af den førnævnte køgemester og hans mor. Moderen satte kaffekedelen over ilden, og bad ham se efter den medens hun tog sig en lille lur. Til dette hverv viste han sig også værdig, skønt han kun var fire-fem år. Thi efter en times forløb listede han sig nok så glad ind til sin mor og sagde, at nu kunne hun godt stå op, for nu var kaffen færdig og bordet var dækket. Moderen gned sig i øjnene og lyttede med lidt forundring til den lilles ord. Større blev imidlertid hendes forundring, da hun kom ind i dagligstuen og så, at han ikke havde narret hende. En lille sort kaffekande stod på det ene hjørne af bordet, sukker og fløde midt på det, og om ved bordkanterne stod der tolv kopper som var halv fyldte med kold kaffe. Moderen slog naturligvis hænderne sammen med et klask og lo over hele kroppen, mens hun fjernede både kopper og kande af bordet.

Se nu hvor smuk haven er, pæretræerne er snehvide af blomster, mens æbletræerne endnu står med røde knopper der er færdige til at udfolde deres blomster, når pæretræernes blomster falder af. Et smukkere syn end denne have, når den står i sin forårs-

dragt, har jeg endnu aldrig set. Det mindeværdigste i denne have er dog det gamle kastanietræ som står midt for indgangen. Dette træ er så gammelt, at en 90-årig kone for en halv snes år siden fortalte fader, at hun havde gynget i det som barn, og hun kunne ikke huske, at det havde været anderledes end det er nu. Det var også det eneste træ der var i haven da far kom, alle de andre har han selv plantet. Hvor tit har vi børn ikke klatret og gynget i dette træ. Enhver gren havde sit navn, og enhver af os børn havde igen sin egen gren. Hvor tit har vi ikke leget i denne have uden mindste spor af sorg. Stundom sad en rig købmand henne i lysthuset og solgte tøj i form af blade, som han lod sin søster samle for en lille betaling, mens han selv solgte det for en stor pris til dem igen, og på denne måde kunne han let blive rig.

Det fik bankdirektøren også at føle, når han skulle tælle alle de penge den rige købmand havde i banken. Hvad der holdt købmandens kunder i live var, at de selv kunne samle de penge som de skulle give for tøjet. Og når de fik det købt, skulle de jo have det syet, og det var en stor udgift for dem.

Af indtægter havde de kun, hvad de tjente ved at gå bud for den rige købmand, og han lønnede dem dårlig. Købmandsboden lå imidlertid ikke i selve byen, den lå i det sydvestlige hjørne af haven, hvor nu gangene fører op til den anden have. Der var bygget mange smukke huse, som var prydet med en mængde skår. Her havde pigerne deres boliger, og de gjorde sandt at sige mere lykke end købmandens bod, som der næppe blev lagt mærke til når der kom fremmede i haven. Pigerne huse derimod blev beundret af alle, på grund af deres ynde og orden der prægede det hele. I denne krog er der gjort mange dags arbejde både af piger og drenge. Thi pigerne nøjedes ikke med at vaske og ordne skårene, men de forlangte også, at drengene skulle grave grønsværet af, så de kunne få gulvet fejlet og få strøt sand på. Pigerne holdt sig så en dygtig daglejer, men han blev dem ikke dyr; thi den ene af drengene ville hellere hjælpe dem end den anden. Det var en ære for den dreng der fik lov til at være daglejer hos pigerne, som imidlertid viste sig at være meget fornuftige i deres valg; thi de valgte en daglejer med et par tykke røde kinder, en krop der var så trind som en melsæk, og et par arme så trinde som pølser. Så er der æbletræerne, de står nu og trykker hverandre på deres lille ovalformede plet. Engang var de me-

get mindre, og havde god plads allesammen. Det smukke lille blomsterbed som er bevokset med blomster af forskellig art. I det står den smukke lille tuja og skjuler sig om sommeren, men når vinteren kommer og de andre blomster visner, da står den grøn og frisk. Når du rigtig har set dig om i denne have, vil du nok blive ført op i den anden have som ligger mod vest, det er en have som blev anlagt i den tid jeg kan huske. Træerne er kun små, men de er godt i grøde. Her står køkkenurter af mange slags, men deres plads bliver efterhånden som årene går mindre og mindre; thi den utrættelige gartner planter nye træer på køkkenurtermes lovlige ejendom.

Nu er det hele under en mands behandling, men for nogle år tilbage var det ikke således, da havde hver af børnene deres have her, som de dyrkede med urter træer og blomster.

Henne i læ af diget står der en lang række bikasser, og bierne kan undertiden når vejret er godt, gøre sig så lystige, at alt for bange sjæle ikke tør bese haven i solskinsvejr.

Nu må du om at se den have der går ud mod øst, når du går derom vil du nok få at se hvor smukt dette hus ligger.

Nedenfor er den blomsterspøttede eng med den lille klare bæk, hvor bierne om dagen drikker vand, og om aftenen brygger mosekønen øl til den følgende dag som altid bliver meget varm, når hun har brygget om aftenen. En sådan aften er meget stemningsfuld. Når solen har gemt sig bag klitterne, dør dagens travlhed og støj hen. Kun en enkelt vogn høres rullende rask hen ad landevejen, lyden dør tilsidst hen, og man hører kun frøernes kvækken.

Stuerne bliver for trange for både gamle og unge, de går ud i haven og nyder aftenens fred, og stilheden mellem træer og blomster. Til andre tider ser man dem sidde uden for døren, lyttende til den musik som inde fra stuen trænger ud til dem, og døver frøernes sang i engen.

Når pianoet lader sine toner svæve i luften hænder det ikke så sjældent, at nabofolkene kommer op og hører på musikken en kort stund, men snart går dog enhver til sit og begiver sig til hvile.

Om morgenen når det dages, synger et par snese småfugle morgensang for husets beboere.

Se nu den lille have - hvor smuk og smilende den ligger for dit blik. En tjørnehæk på $1\frac{1}{2}$ alens højde omgiver den, og hækken er så tæt, at end ikke en høne kan trænge ind og smage på de dejlige jordbær, som dog ellers ganske vist ville smage den fortræffeligt. Medens den ene halvdel af haven er bepløjet med jordbær, er der i havens midte en græsplæne på hvilken flagstangen står. I græsplænen er der udgravet tre små blomsterbede, og i den anden ende af haven er der ligeledes blomsterbede. Kan hende der kommer en lille rødmosset pige i en rødternet kjole løbende, hun spørge om jordbærrene er modne. Men når hun ser dig, vil hun nok vende sig om og holde forklædet for øjnene, men vendt lidt til du bliver kendt med hende, så skal du høre hvor hun kan fortælle og synge. Thi hun er altid i godt humør, når hun er heroppe i sit andet hjem. Gå nu ind igen og se dig om i de andre stuer, f.eks. i soveværelset, hvor der for nogle år siden, indhyllet i bløde dyner, lå seks rødmossede puslinger og åndede liv og sundhed ind i dybe drag. Imedens gik fader og moder, med et lys i hånden og smil på kinden, omkring og betragtede deres sovende børn. Se engang ind i stuen hvor kommoden står, den er dækket over med en mængde smågenstande, de er alle blevet foræret husets beboere af gode venner og veninder. Der står det runde bord og sofaen med sløjfer på skuldrene, ved siden af den står lænestolen, den har skolebørnene foræret fader. Hist står sølvskabet, i det gemmer moder sit gammeldags sølvtøj. Og endelig er der piedestalen hvor moder om vinteren gemmer æbler og meget andet.

Gå ind i skolen og betragt de bænke, som hver søgnedag er beklædt med børn fra hele sognet, og her lytter til faders ord. Du skulle næsten til slut ud og se husets umælende beboere. Der er tre smukke og velholdte køer og et par kalve. Desuden en tyk gris der ligger i sin sti og sover. Det gør den altid når den da ikke æder, den er det værste dovendyr i hele huset. Nej, så er hanen da en anderledes stolt herre, han står som fader og fører for et dusin høns. Glem heller ikke de muntre og renlige duer som færdes ude på taget, de udgør en familie på nogle og tyve. De står også under en dygtig og energisk "herres" varetægt.

Har du nu brugt dine øjne vel og set dig om i mit barndoms-hjem. - Derfra har jeg mine barndoms minder!

Claudine Andresen   Valdemar Andresen

Valdemar Andresen tjente som ganske ung hos Søren Th.Sørensen, Over Fidde. Der blev bygget en ny stald på gården, loftet blev bygget af Jernbjælker og mursten muret i en hvælving. Det var noget ganske nyt, og man var spændt på om det nu også var solid. Da mørtelen var tør gik Valdemar op på loftet, for han sagde: Kan loftet ikke bære, så må det hellere straks gå i stykker, men det kunne bære.

Valdemar Andresen var interesseret i gymnastik, og i en mere moden alder fik han lederuddannelse i Lings gymnastik på Vallekilde højskole. Forstander Ernst Trier havde i 1884 indført denne moderne svenske gymnastik på sin skole, og i årene derefter blev den udbredt over hele landet.

Lunde gymnastikforening blev oprettet i 1898, og Valdemar var foreningens første leder. Han tjente på en gård i Vittarp og gik den lange vej til Lunde for at lede gymnastik. Der var en snes karle på holdet. På hjemvejen fik han et velfortjent hvil på Lundtang kro, hvor Claudine Sørensen, der senere blev hans hustru, serverede kaffe for ham.

Valdemar Andresen var hele sit liv en god støtte for de unges idrætslige arbejde. Ved hans bære paraderede såvel gymnastik-som ungdomsforeningens faner.

Ved sit bryllup i 1901 overtog Valdemar Andresen Lundtangård som han drev med megen dygtighed og energi indtil 1940 da to af sønnerne overtog gården. Der var megen hede at opdyrke i gårdens udmarker, og mergelen til at møtte jordens kalktrang med, fandtes også på gårdens arealer. Der blev bygget en lade der kunne rumme udmarkens afgrøder.

I 1913 blev der bygget en stald der kunne rumme gårdens besætning, 40 køer + opdræt og svin. Der var en førsteklases hestebesætning på gården, den var på 15 hopper og plage.

I tyverne havde gården motordrift og et gasanlæg til lys.

I trediverne blev der bygget et stort svinehus ved gården, og der blev leveret 1000 svin om året. Desuden havde han 100 søer udstationeret på halvpart hos landmand på egnen.

Han købte indvolde hjem fra slagteriet som blev malet og kogt til svinefoder. På den tid hentede han meget korn hjem fra Esbjerg på sin lastbil, priserne var i bund.

Han købte partier hjem af brandskadet bindegarn, som han lod lave i reb. Han havde mange tillidshverv, hans sognebørn kunne bruge ham til mange opgaver. Han var medlem af Lunde menighedsråd, og hans plads i kirken stod sjældent tom.

Han var vurderingsmand for Vest- og sønderjydsk kreditforening. Selv om han var meget ude, var han også en hjemmets mand, en personlighed og højt værdsat af sin familie. Der var festlige aftener med sang og musik i hjemmet for familien og det store folkehold.

Fra Ribe Amtstidende, den 20 juni 1911.

" Vor kendte landsmand pastor Andresen, Tandil, lærersøn fra Outrup, der for tiden opholder sig her i landet, holder på søndag foredrag i Nr. Nebel plantage om argentinske forhold. I de 13 år han har virket blandt de danske i Argentina, har han udført en stor gerning og fået et ualmindeligt godt lov på sig. Det er også hans agt at vende tilbage, og han er endnu i tvivl om, hvorvidt han senere vil foretrække et kald herhjemme for det besværlige rejseliv blandt den danske befolkning, der findes spredt på så store afstande."

Jørgen Asmus Valdemar Andresen er født den 3 jan. 1877 i Oustrup sogn, og han døde den 5 juli 1943 i Lundtang. Han blev gift den 30 april 1901 i Lunde med Gunder Claudine Sørensen, der er født den 4 jan. 1873 i Lundtang, som datter af kromand og gdr. Søren Chr. Carstensen og hustru Anne Kathrine Johnsen. Gunder Claudine Sørensen døde den 26 decb. 1954 i Lundtang.

Datteren Anne Botilde Andresen skriver følgende om sine forældre.

" Far var et meget livligt, levende og interesseret menneske, der fulgte med i alt hvad der rørte sig omkring ham. Fra sine unge dage var han landmand og meget interesseret i ungdomsarbejdet, ledede gymnastikken i mange år og han var meget interesseret i den op i alderdommen. Han havde ophold på Vestbirk højskole og deltog i gymnastikkurser på Vallekilde højskole og var senere elev på Ladelund landbrugsskole, hvor han endvidere ledede gymnastikken. Far var også meget glad for sang og musik og der skulle altid synges og spilles i vort gæstfrie hjem, når vi havde gæster.

Far tog også meget hensyn til ældre og enlige mennesker, af lagde ofte disse et besøg. Da far var meget kirkelig interesseret, var han også en tid medlem af menighedsrådet.

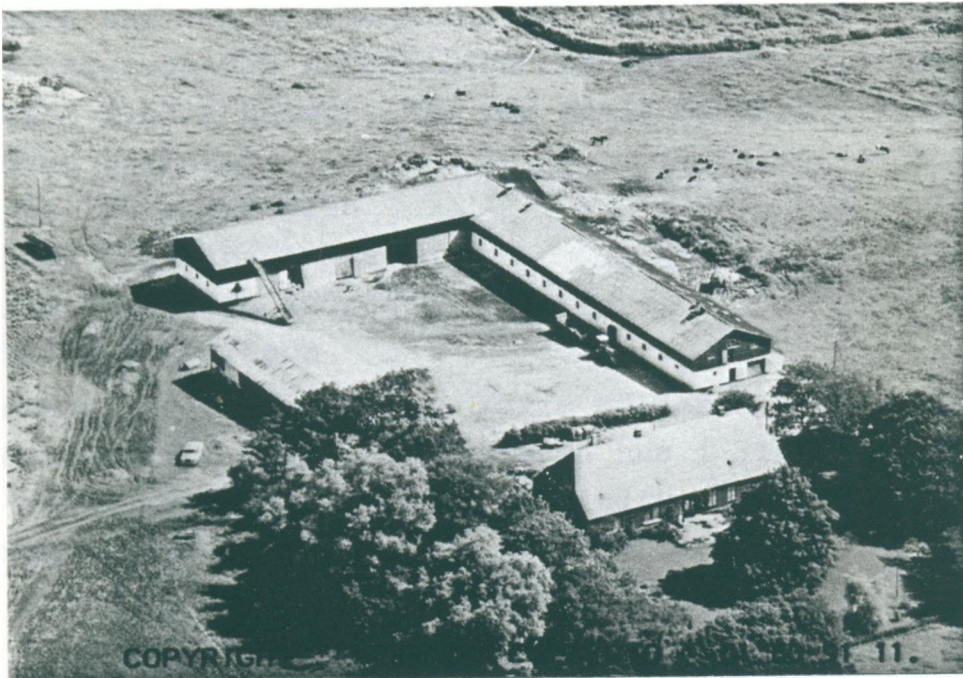
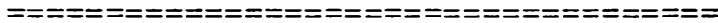
Mor var eneste datter af kroejer Søren Chr. Carstensen, Lundtang kro, hvortil hørte både købmandshandel, bageri og mølleri. Måske det, at hun var vant til at stå i skænkestuen og være i kontakt med mange mennesker, var grunden til, at hun var den fødte værtinde, der elskede at hygge om sine mange gæster. Men hun var også en omhyggelig husmoder og moder og meget god ved ældre og svage mennesker.

Der kom, som før omtalt, mange mennesker i hjemmet bl.a. også handelsfolk, da fader jo handlede meget og der altid skulle serveres kaffe. Familien var også stor, så man kan med rette sige, " at der var åbent hus " i hjemmet.

Mor havde i sine unge dage et højskoleophold i Ollerup.

Anna - Lilly - Jens - Søren
Arne - Valdemar

L I N D I N G G Å R D

I) Søren Christian Karsten Andresen, født den 20 maj 1903 i Lundtang, gift den 26 okt. 1934 i Lunde med Anne Marie Nielsen, født den 8 okt. 1908 i Lunde sogn, hun er datter af gdr. Ole Chr. Nielsen og hustru Ane Jensen. Søren Chr. Karsten Andresen havde sin skolegang i Lunde, derefter arbejdede han ved landbruget. I 1921-22 var han elev på Ollerup folkehøjskole, i 1924-25 aftjente han sin værnepligt i København, og i 1925-26 var han elev på Borris landbrugsskole.

Sammen med sin broder Jens, købte han i 1933 Lindinggård i Thorstrup sogn, gården var på 94 tdr. land, men ved sit bryllup i 1934 overtog Søren Chr. Andresen selv gården, som han drev indtil 1969.

Søren Chr. Andresen var medlem af sognerådet i Thorstrup kommune fra 1946-1954.

Søren Chr. Andresen havde tre spand gode jyske heste på gården, og egnens foreningshingst i foder. Om sommeren havde han oftest plage i kovet ved Ribe.

Anne Marie Nielsen havde sin skolegang i Frøstrup, som ung lærte hun husgerning, og i 1929 var hun elev på Borris husholdningsskole. Anne Marie gjorde et stort arbejde på Lindinggård som ved overtagelsen var meget forsømt. Hun var meget interesseret i forholdene på egnen, hun var livlig og en meget dygtig husmor. Der var musik og sang i hjemmet. De havde børnene:

- A) Jens Lyhne Andresen
- B) Lilly Claudine Andresen
- C) Arne Christian Andresen
- D) Valdemar Andresen

De første par år boede Anne Marie og Søren Chr. Andresen på Yderik gamle skole, men købte så hus i Sig. Anne Marie døde den 9 maj 1981, og Søren Chr. Andresen bor nu på "Birgittegården" i Sig.

Gunhild og Jens Andresen

Søren - Lars - Karsten
Gunhild - Jens

A) Jens Lyhne Andresen, født den 11 juli 1937 på Lindinggård i Thorstrup sogn, gift den 28 juli 1962 i Outrup med Gunhild Lauridsen, født den 27 juli 1940 i Lundager, Lunde sogn, hun er datter af gdr. Tage Lauridsen og hustru Karen Jensine Horsbøl Christensen.

Jens Lyhne Andresen havde sin skolegang i Yderik, og i 1952 var han elev på Brejninggård efterskole. Han arbejdede derefter ved landbruget og aftjente sin værnepligt i Tønder i 1957-58. Efter sin soldatertid var han elev på idrætshøjskolen i Gerlev 1958-59 og på Borris landbrugsskole 1960-61. I 1962 købte han en gård i Outrup på 85 tdr.land som han stadigvæk driver.

Jens Andresen har haft flere tillidshverv i Outrup sogn. Fra 1976-80 var han kasserer i Nr.Nebel egnens landbo- og kredsforening, og er endnu formand for regnskabsudvalget. Gunhild Lauridsen havde sin skolegang i Lunde, og var i 1956 elev på Ølgod ungdomsskole og i 1960-61 på Rødding højskole. Hun er hjemmegående husmor. Hun har haft flere tillidshverv i sognet, en tid var hun formand for Outrup husholdningsforening. - De har børnene:

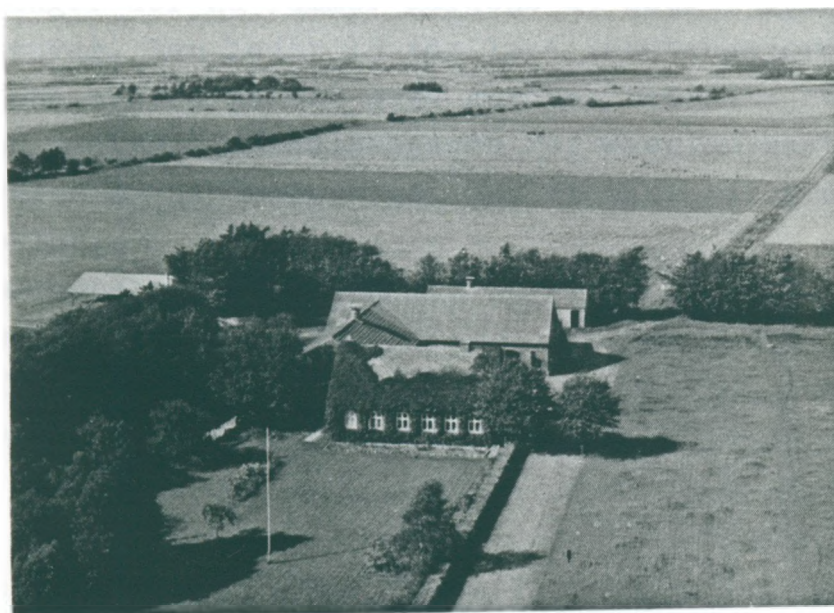
1) Søren Andresen, født den 19 april 1963 i Outrup. Efter sin skolegang i Outrup tog han 8 og 9 kl. i Nr.Nebel, blev student fra Varde gymnasium i 1982, var elev på gymnastikhøjskolen i Ollerup i ni måneder. Går nu på H.H. i Varde, deltager i gymnastik og boldspil i Outrup, og er medhjælper hjemme når der er tid.

2) Karsten Andresen, født den 22 september 1965 i Outrup. Efter sin skolegang i Outrup tog han 8 og 9 kl. i Nr.Nebel, havde et basisår på Varde handelsskole. Går nu på H.H. i Varde, han er boldspiller og leder af 50 fodbold drenge i Outrup.

3) Lars Andresen, født den 30 april 1971 i Outrup. Han går i skole i Outrup, hans interesse er gymnastik, boldspil og idræt. Han vandt amsmesterskabet i 800 meter løb i 1982 i Esbjerg, og i 1983 i Vejle. Ved danmarksmesterskabet i Roskilde blev han i 1982 nr.5, og i 1983 nr.7.

Lilly - Henry

S T E N S B J E R G G Å R D

B) Lilly Claudine Andresen, født den 22 aug. 1939 på Lindinggård, Thorstrup sogn, gift den 20 maj 1960 i Thorstrup kirke med Henry Hostrup Kristensen, født den 8 jan. 1929 i Lykkebjerg, Thorstrup sogn, han er søn af gdr. Jes Kristensen og hustru Matilde Marie Terkelsen.

Lilly Claudine Andresen havde sin skolegang i Yderik. I 1953 var hun elev på Ølgod ungdomsskole, derefter arbejdede hun i huset. I 1958 var hun elev på Frederiksborg højskole.

Henry Hostrup Kristensen gik i skole i Thorstrup, var i 1946 elev på Bramminge efterskole og i 1950 på Frederiksborg højskole. Sin værnepligt aftjente han i Haderslev i 1951.

Henry Hostrup Kristensen er uddannet ved landbruget, han havde i 1954 et ophold på Ribe Kjærgård landbrugsskole. I 1959 købte han sin fødegård på 55 tdr. land som han endnu driver.

Lilly Andresen var med i ungdomsarbejdet i sognet, dillettant og gymnastik. Hun er endnu med på motionsholdene i 2. hovedkreds ved Amtsfesterne i Varde. Hun har været medlem af Thorstrup sogns menighedsråd i 11 år, og var næstformand i sognets husholdningsforening i 10 år. Hun er hjemmegående husmor og sin mands medhjælper i bedriften.

Henry Kristensen var med i ungdomsarbejdet i sognet, boldspil og gymnastik. Da han i 1959 overtog Stensbjerggård var besætningen på 12 køer + opdræt og svin. Han har udvidet sine avlsbygninger der nu rummer gårdens 45 køer + opdræt ialt 110 kreaturer. Han lejer 15 tdr. land landbrugsjord.

Han og hans hustru passer selv gårdens bedrift. Henry Kristensen er medlem af andelskassene repræsentantskab og i venstreforeningens bestyrelse. Han spiller billard i Sig billard-klub.

De har børnene:

- 1) Palle Hostrup Kristensen
- 2) Jes Kristensen
- 3) Niels Jørn Kristensen

Jes - Niels Jørn - Palle

=====

1) Palle Hostrup Kristensen, født den 24 decb. 1961 i Thorstrup. Efter sin skolegang i Thorstrup tog han 9 klasse i Varde. Han lærte derefter smedehåndværket i Sig, han arbejder nu hos Vølund, Varde. Han er svejser og truckfører. I 1983 købte han hus i Sig. Han er fodboldspiller.

2) Jes Kristensen, født den 4 april 1964 i Thorstrup. Efter sin skolegang i Thorstrup tog han 9 klasse i Varde. Derefter H.H. i Varde, er nu på E.F.G. skole i Århus. Skal i sommeren 1984 til Friisenborg ved Hammel for at lære skovbrug. Han er ivrig jæger og skytte.

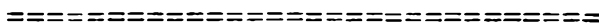
3) Niels Jørn Kristensen, født den 8 okt. 1968 i Thorstrup. Efter sin skolegang i Thorstrup, tager han nu 9 og 10 klasse i Varde. Han er sportsmand: boldspil, badminton, idræt.

C) Arne Christian Andresen, født den 10 april 1942 på Lindinggård, Thorstrup sogn. Han havde sin skolegang i Yderik, derefter var han elev på Brejninggård efterskole. Fra 1960-64 blev han uddannet mekaniker hos Vestjydske Automobillager Varde. Sin værnepligt aftjente han i Tønder 1965-66, var i 1967 elev på Roskilde højskole. Han virkede derefter i tre år som mekaniker på Grønland. Efter hjemkomsten derfra arbejdede han en tid derhjemme som mekaniker. Han er nu bosat i Silkeborg og arbejder for firmaet E.W.R.Y. Han justerer vægte på mejerier og slagterier.

Inga Margit - Valdemar

Lone - Gitte

D) Valdemar Andresen, født den 6 juni 1945 på Lindinggård, Thorstrup sogn, gift den 11 jan. 1969 i Hejnsvig kirke med Inge Margit Hansen, født den 13 maj 1944 i Veflinge sogn, hun er datter af forpagter Otto Gerhard Hansen og hustru Kirstine Hansen.

Valdemar Andresen gik i skole i Yderik, i 1962 var han elev på Vandel efterskole. Han arbejdede derefter hjemme på sin fars gård indtil 1969, bortset fra at han aftjente sin værnepligt i Varde i 1965-66.

Valdemar Andresen har deltaget i gymnastik og andet ungdomsarbejde. I 1969 købte han sin fødegård af faderen, den har et jordtilliggende på 100 tdr. land. Han byggede et stort maskinhus ved gården, og moderniserede stuehus og avlsbygninger.

Inge Margit Hansen havde sin skolegang i Harritslev og Skelbæk. Efter skolegangen lærte hun husgerning.

En tid var hun ekspeditrice i Ringe, og et halvt år arbejdede hun på et gartneri i Darford i Sydengland.

Inge Margit Hansen har været i bestyrelsen for gymnastikforening og forsamlingshus, hun har arbejdet som køks i forsamlingshuset ved store gilder.

I seks år havde hun børn i dagpleje for plejehjemsforeningerne i Vejle og Ribe amter. Hun spiller håndbold, badminton og deltager i yoga, og er sminkør ved dilleltant forestillinger.

På Lindinggård har de flere somre haft landvæsenselever udlandet. Eleverne kom fra Schweiz, Holland, Frankrig og Japan. I 1983 blev de økonomiske vanskeligheder for store, og gården blev solgt ved auktion.

Der har Børnene:

Lone Andresen, født den 29 okt. 1969, hun havde sin skolegang i Thorstrup, tager 8 klasse i Varde, og skal sommeren 1984 på Vesterlund ungdomsskole.

Gitte Andresen, født den 22 juli 1973.

Botilde - Magnus

Rasmus - Jens - Sven - Gunnar
Else - Anne Grete - Ove

Har du et arbejde tungt som få -
tag fat i dag.

I dag er himlen klar og blå,
i morgen kommer skyer grå,
i går er ej at tænke på.

Tag fat i dag.

Og har du i dit bryst en sang, -
så syng den nu!

Syng på din morgenfriske gang
hver dag hen over eng og vang
en hymne glad med forårsklang.

Ja, syng den nu.

Og ejer du et venligt ord,
så sig det nu!

Snart slettes ud dit eget spor!
I morgen er måske på jord
din ven ej mer ved livets bord.

Ja, sig det nu.

Hvis du kan smile varmt og lyst,
så vis det nu!

Lad dine venner ganske tyst,
før de forlader livets kyst
fornemme varmen i dit bryst.

Ja, vis det nu.

En af de gode og smukke sange Bothilde spillede
og sang for familie og folkehold sommeren 1928.

2) Anne Botilde Andresen er født den 23 feb.1905 i Lundtang, gift den 31 okt. 1930 i Lunde med Magnus Overgård Jensen, født den 28 novb. 1904 i Granlev,Houlbjerg sogn,han er søn af snedker Rasmus Jensen og hustru Maren Thomsen.

Anne Botilde Andresen havde sin skolegang i Lunde,var derefter elev på Holsted efterskole og senere på gymnastikhøjskolen i Ollerup. Der fik hun delingsføreruddannelse og ledede i flere år gymnastik med Lunde pigehold. Derhjemme fik hun som barn undervisning i musik og sprog. Som ung pige virkede hun meget energisk ved det huslige arbejde i sit hjem.

Magnus Overgård Jensen gik i skole i Skød og Silkeborg,hvor han i 1920 tog præliminæreksamen. Han virkede derefter ved landbruget forskellige steder,var i 1924 elev på Dalum landbrugsskole og aftjente sin værnepligt i Århus i 1925.

I 1930 købte han en gård i Skød på 35 ha,den drev han indtil 1970,da forpagtede han den til en søn.

Magnus Overgård Jensen har siden 1970 været rejseleder ved Århus Turistkontor. Af tillidshverv kan nævnes: Formand for Hammel landboforening,formand for Hammel Kvægavlsforening,

A) Else Overgård Jensen,født den 23 okt.1931 i Skjød sogn, gift den 7 juni 1955 i Skjød med

Henry Peder Christensen,født den 3 sept.1931 i Sdr.Rind sogn,søn af mejeribestyrer Alfred Duzaine Christensen og hustru Mette Kristine Pedersen.

Else Overgård Jensen arbejder på Kuranstalten Hald,Viborg.

Henry Peder Christensen var bestyrer på Sdr.Rind mejeri, han er nu kontorleder for mejeriselskabet " Danmark."

De har børnene:

I) Hans Jørgen Overgård Christensen,født den 31 aug. 1956 i Nielstrup. Han er uddannet mekaniker og buschauffør for langtursbusser. Han bor sammen med Aase Christensen der er ekspeditrice. De bor i Viborg. - De har datteren:

A) Anne Mette Christensen,født den 7 november 1983.

2) Karin Overgård Christensen,født den 16 marts 1960 i Århus. Hun tog H.H. i Viborg,hun er kontorassistent i Århus.

Bothilde skriver.

Jeg fik jo mit hjem i de skønne østjydske egne omkring Frisenborgskovene, men jeg savnede tit det vestjydske. Ingen steder finder man den gæstfrihed og venlighed som i Vestjylland. Der kender man ikke til standsforskkel. Det mærkede jeg meget da jeg kom her, men heldigvis er det nu forandret. Men ellers synes jeg, at vi har skabt os et godt hjem her på " Højmark." Jeg har altid været hjemmegående husmor, og da jeg har haft syv børn, har jeg altid haft hænderne fulde af arbejde, men heldigvis er jeg udstyret med et lyst sind og et godt humør. det letter på arbejdet, og har stor værdi for hele familien.

Jeg ledede gymnastik og folkedans i de første år, men da børnene kom hørte det op. Jeg har været i menighedsråd og skolekommission, og ellers fulgt med i hvad der rørte sig i sognet. Min mand har haft mange tillidshverv i sognet. Vi bor stadigvæk i Højmark, men børnene driver gården. Børn og børnebørn besøger os ofte, og vi kan nyde, at vi trods alderen er så raske.

Karin - Hans Jørgen - Else - Henry

=====

Vibeke Jensen - Ove Jensen

B) Ove Overgård Jensen, født den 28 decb.1932 i Skød sogn,
gift den 25 marts 1967 i Egå med
Vibeke Jensen, født den 29 november ?

Ove Overgård Jensen er uddannet automekaniker, han er aut.
V.W.forhandler i Hammel, han har opholdt sig to år i U.S.A.
De har børnene:

- I) Jens Overgård Jensen, født den 24 januar 1968 i Århus.
- 2) Henriette Marianne Overgård Jensen, født den 28 okt.1971.

Henriette - Jens

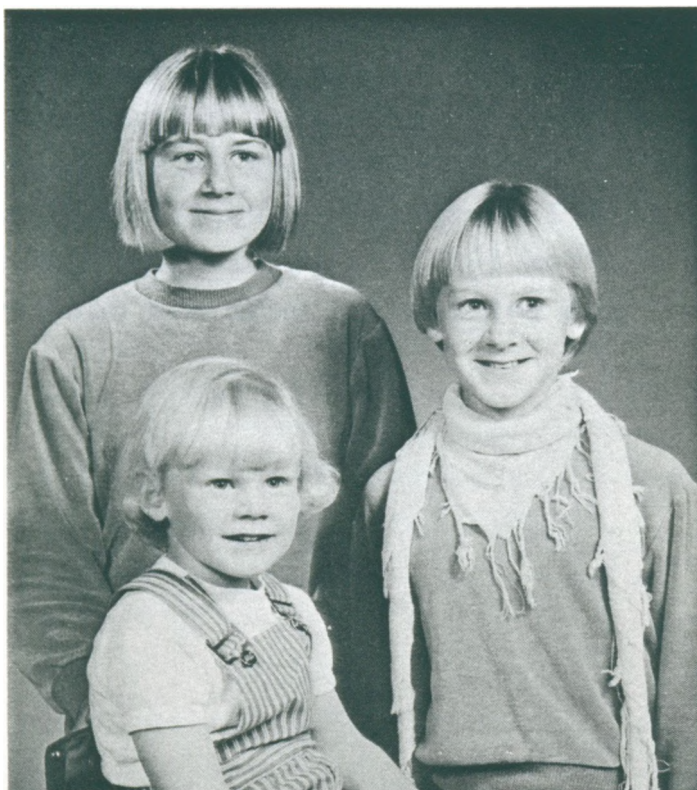

Vera Birgitta - Jens Valdemar

=====

Anna - Kirsten - Martin

=====

C) Jens Valdemar Overgård Jensen, født den 25 juni 1934 i Skød sogn, gift den 1 juli 1967 i København med Vera Birgitta Hugosdotter Hellner, født den 5 januar 1934 i Malmø, Sverige, hun er datter af direktør Hugo Vilhelm Hellner og hustru Elvira Christina Jerre.

Jens Valdemar Overgård Jensen gik i skole i Skød, han blev i årene 1959-62 uddannet agronom fra Den kgl. Veterinære Landbohøjskole i København. Siden har han været beskæftiget som husdyrbrugskonsulent i Århus.

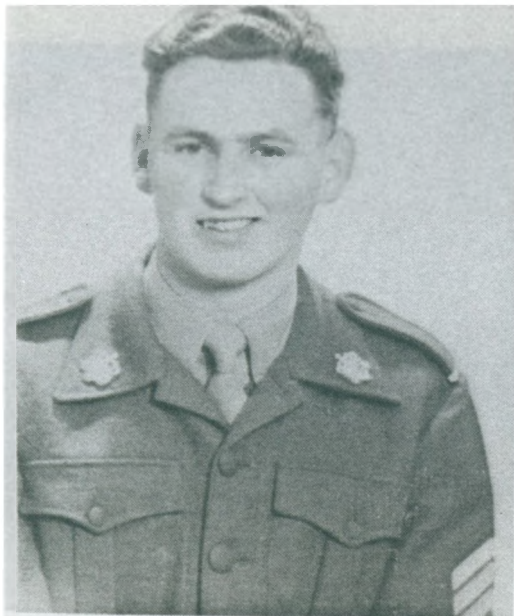
Jens Valdemar Overgård Jensen var i 1953-54 elev på gymnastikhøjskolen i Ollerup. Derefter rejste han til U.S.A. hvor han opholdt sig i 1½ år. Sin værnepligt aftjente han i 1956-58 forskellige steder, bl.a. i Itzehoe.

Vera Birgitta Hugosdotter Hellner gik i skole i Malmø, hun havde siden et højskoleophold samme sted. Hun blev derefter uddannet husholdningslærerinde med eksamen fra husholdningsskolen i Upsala.

De har børnene:

- 1) Anna Birgitta Overgård Jensen, født den 9 januar 1969.
- 2) Kirsten Elena Overgård Jensen, født den 9 oktober 1970.
- 3) Martin Overgård Jensen, født i juli 1977 i Århus.

D) Sven Overgård Jensen, født den 22 oktober 1936 i Skød. Efter sin skolegang tog han realeksamen i Hammel. Han arbejdede derefter ved landbruget. I 1954-55 var han elev på gymnastikhøjskolen i Ollerup. Han aftjente sin værnepligt i 1956-58, bl.a. ved ½ års tjeneste ved F.N. styrken i Gasa. Han hjemsendtes som sergent. I 1960 var han elev på Gråsten landbrugsskole, og i 1963 købte han gården " Stadsgård", som han drev til sin død den 26 april 1976.

Sven O. Jensen

E) Gunnar Overgård Jensen, født den 27 juni 1938 i Skød, gift den 24 februar 1974 i Hammel med Bente Nørby, født den 24 februar 1941 i Skivholme, hun er datter af gdr. Chr. Nørby og hustru Gerda Sørensen.

Gunnar døde i oktober 1979. - De har børnene:

1) Karen Nørby Jensen, født den 29 marts 1974.

2) Helle Nørby Jensen, født den 21 maj 1979.

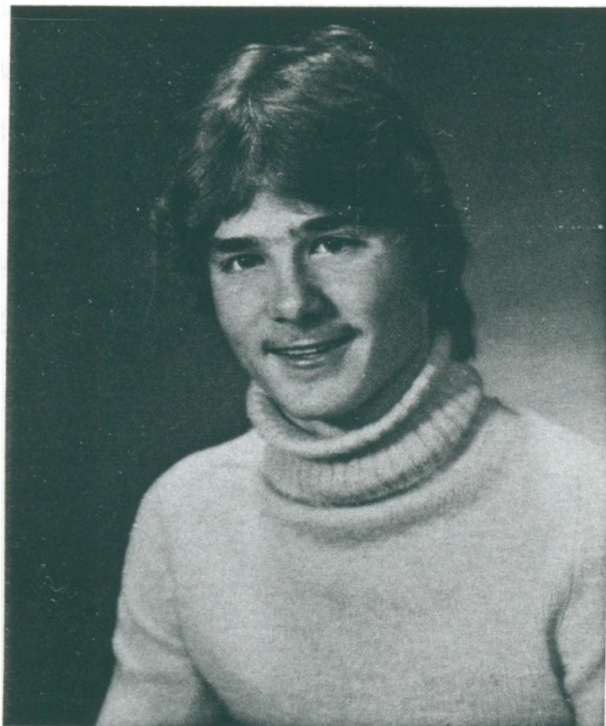

Gunnar - Karen - Bente

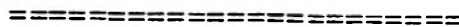
F) Rasmus Hejsel Jensen, født den 12 maj i Hammel. Han er specialarbejder og har eget hus i Skød.

Anne Grete - Leif

Henrik

G) Anne Grete Overgård Jensen, født den 29 november 1944 i Hammel sogn, gift den 5 september 1964 i Århus med Leif Harring Jørgensen, født den 12 juli 1944 i Kølkjær Hammerum sogn. Han er søn af landmand Johannes Jørgensen og hustru Katrine Petrea Larsen.

Anne Grete Overgård Jensen gik i skole i Skød og Hammel, hvor hun tog realeksamen i 1961. Efter skolegangen blev hun kontoruddannet i Hammel 1964, hvorefter hun blev beskæftiget i København. Siden 1971 har hun arbejdet som overassistent.

Leif Harring Jørgensen gik i skole i Skød, Hammel og Ålborg, hvor han tog studentereksamen i 1963. Han fortsatte studierne på Danmarks ingeniørakademi i København, hvorfra han demitteredes i 1970. Sin værnepligt aftjente han i 1970-71 i København. Efter hjemsendelsen blev han beskæftiget som ingeniør ved Københavns Almene Boligselskaber. Siden fik han ansættelse som kommuneingeniør i Hirtshals, og Anne Grete arbejder i brugsen i Hirtshals.

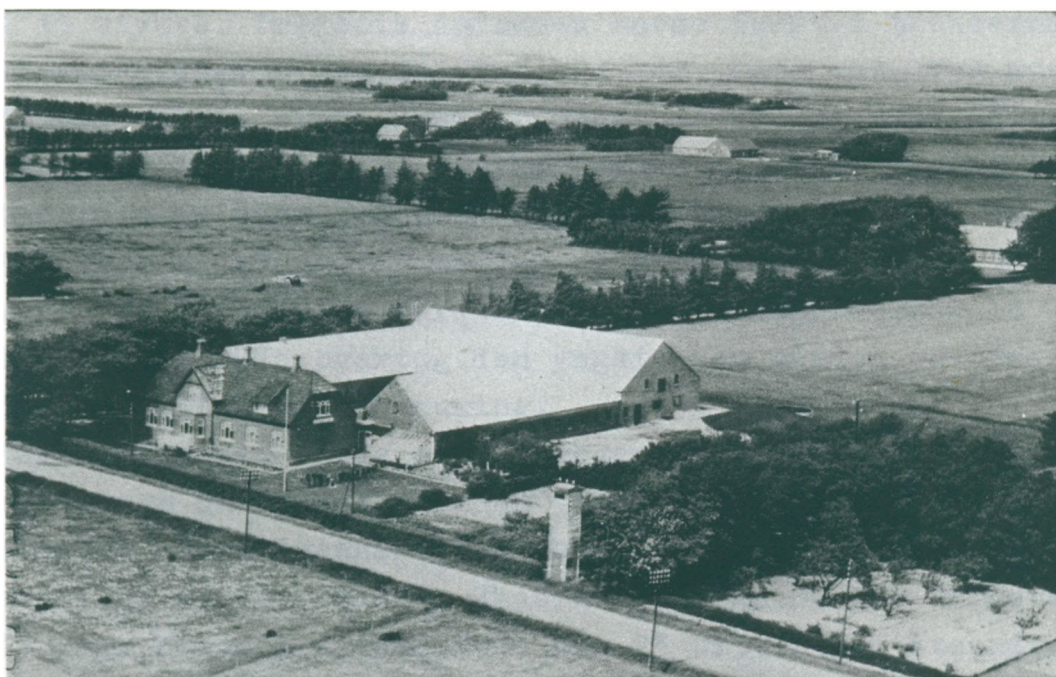
De har sønnen:

I) Henrik Harring Jørgensen, født den 16 december 1964 i København. Henrik Harring Jørgensen er student fra Hjørring gymnasium. Han er ansat som rejsesekretær for S.D.U. i Ålborg.

Karen - Frederik

LUNDGÅRD

---

3) Frederik Andresen, født den 1 sept. 1907 i Lumdtang, Lunde sogn, han blev gift den 23 juli 1940 i Billum med Karen Sørensen, født den 29 april 1920 i Billum sogn, hun døde den 23 novb. 1967 i Stauning. Hun var datter af gdr. Metum Sørensen og hustru Klara Thomsen.

Frederik Andresen havde sin skolegang i Lunde, han arbejdede derefter ved landbruget forskellige steder, men mest i sit hjem. I 1926-27 var han elev på gymnastikhøjskolen i Ollerup, og i 1932-33 på Malling landbrugsskole. I 1935-36 var han elev og svømmelærer på Uldum højskole. Han var i flere år en populær leder af karle- og drengegymnastikken i Lunde. Derhjemme tog han selv den tunge ende i arbejdet såvel i mark som i stald. - Frederik Andresen købte i 1936 Lundgård i Stavning, gården var på 170 tdr. land hvoraf halvdelen var eng. Besætningen bestod af en smes kreaturer og fire gamle heste. Prisen var 75,500 kr. Vurderingssum 75,000 kr. Bygningerne var gode, men da gården ofte havde været i hænde, var den meget forsømt.

Frederik Andresen pløjede i 1940 30 tdr. land eng som blev tilsået med havre. Høsten blev god, men da engen var vandlidende, høstede tre mand havren med le. Nabolaget, der først så tvivlende til, fik nu også mod på at dyrke deres enge. Ved en jordfordeling blev gårdens 33 matrikelnumre samlet i et stykke. Frederik Andresen havde først i tresserne, da Stavning enge blev afvandet, 120 tdr. land med. Ved afvandingen tog de store kanåler meget af grundvandet, så kun en mindre del af arealet skulle drænes. I 1954 byggede Frederik Andresen en stor lade, den var i et rum.

Frederik Andresen var medlem af sognerådet for Stauning kommune fra 1940-47, og vurderingsmand for ejendomsskyld i årene 1962-70. I 1970 overtog den yngste søn gården, og Frederik Andresen købte hus i Stauning.

Karen Sørensen havde sin skolegang i Billum, og virkede derefter som husassistent. Hun var elev på Uldum højskole og Hadsten husholdningsskole. Karen Sørensen var leder af forskellige studiekredse i Skjern og omegn. De har børnene:

- 1) Vagn Metum Andresen, født den 23 okt. 1943 i Stauning.
- 2) Jørn Valdemar Andresen, født den 17 juni 1945 i Stauning.
- 3) Kjeld Lundgård Andresen, født den 5 juli 1948 i Stauning.
- 4) Gunver Claudine Andresen, født den 24 april 1952.

Kirsten--Vagn

A) Vagn Metum Andresen, født den 23 okt. 1942 i Stauning, gift den 6 juli 1974 med

Kirsten Østergård Nielsen, født den 31 maj 1950, som datter af gdr. Bakken Østergård Nielsen og hustru Mette Nielsen. Vagn Andresen havde sin skolegang i Stauning, var i 1956-57 elev på Staby efterskole, og arbejdede ved landbruget indtil 1964. En tid var han praktisk medhjælper på børnehjemmene i Skåde og Åbenrå. Sin værmepligt aftjente han i Høvelte i 1962. Vagn Andresen var elev på Vejlbjby landbrugsskole i 1964-65 og på Ryslinge højskole i 1965-66. Senere købte han sin mors fødegård i Billum på 25 ha.

Kirsten Nielsen havde sin skolegang i Billum, var elev på Ølgod ungdomsskole og blev huslig uddannet. En tid arbejdede hun i køkkemet på Borris landbrugsskole og to år i Oksbøl bageri. Hun fik derefter en to-årig uddannelse som husholdningstekniker på Vinding husholdningsskole. I to år var hun bestyrer på Handelsbankens feriehjem i Vejrs, og i to år var hun kantineleder på Socialpædagogisk seminarium i Esbjerg. - De har børnene:

- 1) Ole Østergård Andresen, født den 5 maj 1975.
- 2) Jeppe Østergård Andresen, født den 8 maj 1978.
- 3) Mette Østergård Andresen, født den 9 okt. 1981.

B A K K E G Å R D

Slægtsgården i Tarp i vinterdragt
Vagn Andresen ejer gården fra 1964

Ole - Mette - Jeppe

F R I H E D S B R E V
af 30'te Decb. 1782
for

HENRICK NIELSEN, Kjelst, Billum Sogn

Nærværende Henrick Nielsen af Troldholm i Aael Sogn, Hesselmed Gods, bliver herved meddeelt Frihedspas fra ovenmelte Fødestaufn og Gods. Saa han fra Dato maa fløtte fare og rejse, samt bo, bygge og opholde sig - item være, blive og forblive, hvor og på hvilket Sted han selv lyster, behager og tjenstlig eragter, uden min og mit Godset efterkommende Ejeres Prætention. Til- og Paatale i alle Maader, i Henseende til Fødestaufns Ret - og altsaa vil have ham på bedste Maade til alle Vedkommende reccommanderet.

Til Bekræftelse under min Haand og Signet
Hesselmed, 30'te December 1782.

V. Hansen.

Ovenmelte Henrick Nielsen communiserede (giftede sig) her i Aael Kirke kort førend sidstafvigte Juul. Han har her i Sognet saa vidt jeg ved, været ustraffelig i Levned.

Aael Præstegaard, den 27'ende Januar 1783.

Holm.

Henrick Nielsen måtte betale 200 Rigsdaler for sit Frihedsbrev, en ikke ringe sum dengang. Sagnet gaar, at da han gik fra Hesselmed med Frihedsbrevet sagde Herremanden: "Der solgte jeg en god Stud." Staunsbåndet blev først ophævet ved Landboreformene i 1788.

S L Æ G T S G Å R D E N I K J E L S T

Matr.nr. 13 a.

Henrick Nielsen blev gift i Aael kirke i december 1782 med en pige fra Kjelst, hendes navn kendes ikke.

Sønnen Niels Christian Henriksen, født den 27 juli 1788, gift den 7 maj 1817 med Mette Hansdatter fra Kjelst, de boede på gården indtil 1842. De havde 10 børn.

Datteren Mette Nielsen giftede sig den 14 maj 1842 med Søren Kristensen, Kjelst, de boede på gården i 40 år.

Sønnen Niels Christian Sørensen, født den 15 august 1853, gift den 27 oktober 1882 med Kristiane Hansen, Janderup. De drev gården indtil 1911, da overtog sønnen Metum gården.

Metum Sørensen, født den 23 december 1890, gift den 6 maj 1915 med Klara Thomsen, boende på gården i Tarp.

Fra 1911 til 1946 ejede han også sælgtsgården i Kjelst.

Sønnen Niels Christian Sørensen, født den 14 novemb. 1921, gift med Karen Hvid Olesen beboede gården indtil 1975.

S L Æ G T S G Å R D E N I T A R P

Matr. nr. 13.

Klara Sørensen fortæller:

Min mor-mor Ellen Christensen, født den 19 januar 1831 i Billumgårde, gift i 1862 med Anders Simonsen Sørensen, født 1835. De overtog gården matr.nr. 13 Tarp. Anders Simonsen Sørensen døde i 1881. Mor-mor drev gården indtil 1888.

I hjemmet blev der født syv børn hvoraf tre døde som små.

Fire børn levede, deriblandt vor mor Karen. - Min far

Christen Thomas Christian Thomsen var bestyrer på gården

indtil han den 9 oktober 1888 giftede sig med Karen. De

overtog gården som de drev til Thomas Thomsens død 1922.

De havde tre døtre:

Agnes Ellen Thomsen, født den 9 august 1889.

Klara Thomsen, født den 26 september 1891.

Ellen Thomsen, født den 27 april 1895.

Klara og Metum Sørensens børn:

Kristiane Sørensen, født den 18 juni 1917.

Karen Sørensen, født den 29 maj 1920.

Niels Christian Sørensen, født den 14 november 1921.

De øved ej nogen Storbedrift
 som lyser herlig i Sagaskrift,
 men gav hver Evne saa villig hen,
 kanske som faa af de store Mænd.
 Og hvis man Byrden med Kraften vejer,
 saa vandt de sikkert ej mindre Sejer.

Hav Tak for Kamp og for Kærlighed,
 for Moders Taarer og Faders Sved,
 for alle Bønner, I for os bad,
 selv naar forglemte af os I sad,
 for gode Minder vi fik i Eje,
 til Lys og Trøst over Livets Veje.

Disse to vers udtrykker nøjagtig hvad
 jeg føler ved mindet om min far og mor,
 siger Klara Sørensen.

Ellen Villemoes Andersen var vokset op på gården i Tarp.
 I 1917 giftede hun sig med Peder Villemoes Andersen, Skov-
 gård, Odsherred. Hun var i en menneskealder formand for
 DSDE. I 1955 modtog hun ridderkorset af Hans Majestæt kon-
 gen, og i 1959 fik hun tildelt Det kgl. danske Landhushold-
 ningsselskabs største sølvbæger (Landbrugets kommandørkors)
 med følgende indskrift:

For fortjenstfuldt arbejde til husholdningssagens fremme.

Ellen Villemoes Andersen.

I sine erindringer citere hun et vers som en finsk solda-
 terenke har skrevet på sin mands grav:

Det liv er ej længst som længst har varet,
 den lever længst som fyldte livet bedst.
 Den ikke rigest er som mest har sparet,
 nej, den er rigest som har givet mest.

Grethe - Jørn

=====

B) Jørn Valdemar Andresen, født den 17 juni 1945 i Stauning, gift den 15 novb. 1969 med Grethe Færk, født den 27 jan. 1947, hun er datter af Ejnar Andersen Færk og hustru Anna Lise Jensen, Vinderup. Jørn Valdemar Andresen havde sin skolegang i Stauning, var elev på Staby efterskole 1959-60, tog real - og præliminæreksamen i Skjern 1963, handelsskoleeksamen i Varde 1964 og højere handelsskoleuddannelse i Esbjerg 1965. Senere blev Jørn Andresen bestyrer på en plastikfabrik i Villerslev, Thy, men siden 1974 har han været direktør på sin egen fabrik i Koldby, Thy.

Grethe Færk blev kontoruddannet på en advokatkontor i Vinderup. Derefter arbejdede hun som assistent på tre forskellige sparekasser.

De har børnene:

- 1) Jesper Færk Andresen, født den 3 juni 1972.
- 2) Thomas Færk Andresen, født den 22 juli 1976.

J.A.Plastikfabrikken i Koldby,Thy.

Efter endt uddannelse arbejdede Jørn Valdemar Andresen forskellige steder. I Vinderup lærte han sin hustru at kende. Han havde arbejde i Århus og Randers,sidstnævnte sted byggede han hus. Senere kom han til Villerslev i Thy for at lede arbejdet med produktion af plastikvarer på en nedlagt mejeri.

For 10 år siden byggede han sin egen fabrik i Koldby i Thy. Han byggede først 600 kvm,men udvidede snart til det dobbelte. I 1983 byggede han en hal på 800 kvm,så fabrikken nu råder over 2000 kvm til produktionen der omfatter mange forskellige varer. Der er nu 15 ansatte på fabrikken,og foruden produktion til hjemmemarkedet eksporteres der varer til Tyskland,England og Canada.

Jesper - Thomas

=====

=====
 Allis - Kjeld
 =====

- C) Kjeld Lundgård Andresem, født den 5 juli 1948 i Stauning, gift den 27 marts 1971 med Allis Birgit Nielsen, født den 30 april 1950, hun er datter af Harald Egon Nielsen og hustru Ragna Irene Jønsen. Kjeld Andresem havde sin skolegang i Stauning. I 1964-65 var elev på Staby efterskole, og arbejdede siden ved landbruget. I 1969-70 var han elev på Ribe Kjærgård landbrugsskole. Kjeld Andresem overtog i 1970 fødegården der er på 90 ha. Besætningen var da på ca. 100 kreaturer, Kjeld Andresem har siden bygget lade og stald der kan rumme gårdens 140 køer + opdræt. Køernes gennemsnitlige ydelse er på 266 kg smørfedt. Foderet består overvejende af luset halm der er findelt og tilsat den nødvendige kraftfoder. Opdrættet fodres med halm tilsat ammoniak, samt den nødvendige kraftfoder. Allis Birgit Nielsen havde sin skolegang i Stauning og Skjern, blev uddannet som ekspeditrice i Stauning brugs, hvor hun virkede indtil sit giftemål. - De har børnene:
- 1) Klaus Lundgård Andresem, født den 19 okt. 1972.
  - 2) John Lundgård Andresem, født den 23 april 1974.
  - 3) Karen Lundgård Andresem, født den 3 okt. 1979.
  - 4) Karsten Lundgård Andresem, født den 3 decb. 1982.

L U N D G Å R D

Lundgårds historie kan føres langt tilbage i tiden. I årene fra 1900 til 1936 havde gården flere ejere som alle gik konkurs. Da Hvide Sande kanalen i 1931 blev åbnet, blev der et højere saltindhold i vandet i Ringkøbing fjord. Det medførte at de bedste naturgræsser i engene omkring fjorden forsvandt, og blev erstattet af græsarter af ringere værdi.

Af Lundgårds 170 tdr.land er halvdelen eng, ved afvandingen, der gennemførtes i årene 1961 - 1967, havde gården 120 tdr. land med i projektet, og ved den efterfølgende jordfordeling fik gården 80 tdr.land samlet i et stykke. Asfaldtvejen, der blev bygget gennem engene, er af stor værdi for engenes dyrkning og høstens bjergning.

I 1970 overtog Kjeld Lundgård Andresen gården. Der dyrkes nu 200 tdr.land med korn, ærter og raps, 30 tdr.land er lejet. Han har bygget nye moderne stalde der kan rumme gårdens kvægbesætning, der nu tæller 135 køer og et endnu større antal ungdyr under opdræt. Køerne fodres daglig med fem f.e. snittet og ludet halm og tre f.e. i valle, samt protein efter behov. Køernes ydelse er god, der leveres daglig 2200 kg mælk fra gården. Ungkreaturene fodres med ludet halm og kraftfoder, og besætningen står inde året rundt.

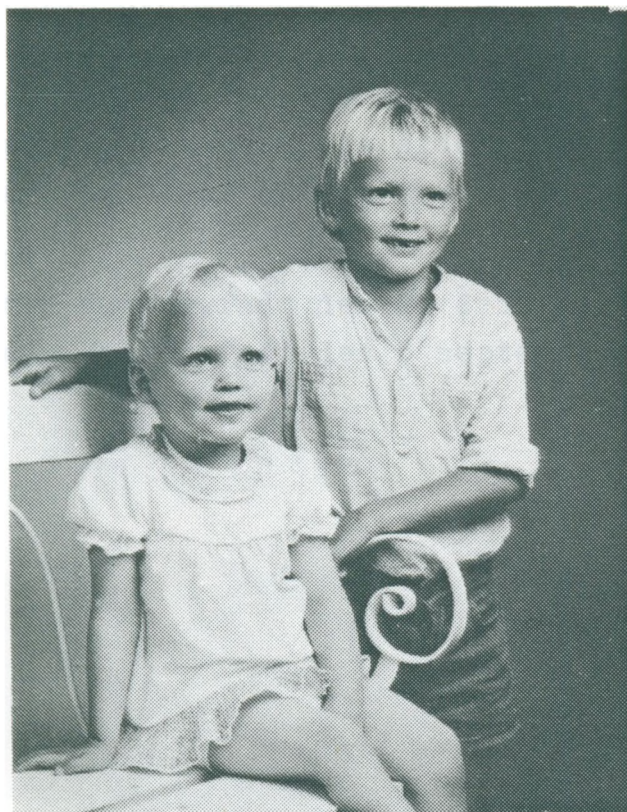

Klaus - John - Karen - Karsten

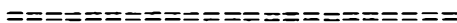
=====

Gunver - Harald

Trine - Søren

D) Gunver Claudine Andresen, født den 24 april 1952 i Langkær, Stauning sogn, gift den 1 juli 1977 med Harald Astrup Tranberg Madsen, født den 27 juli 1951, søn af gårdejer Niels Boel Madsen, født den 1 april 1914 og hustru Betty Madsen, født Tranberg den 19 august 1917 i Hodde.

Gunver Claudine Andresen havde sin skolegang i Stauning, hun tog 8 og 9 klasse i Skjern, og lærte derefter husgerning. I 1974 var hun elev på Vrå højskole, og i 1977 havde hun sin uddannelse som sygemedhjælper. Hun arbejdede derefter 2 år på De gamles Hjem i Ådum, og 1 år på De gamles Hjem i Stauning. Hun arbejder nu på Tarm sygehus.

Harald Astrup Tranberg Madsen havde sin skolegang i Faster, var derefter elev på Staby efterskole. Han blev uddannet ved landbruget dels hjemme og dels ude.

I 1972-73 var han elev på Rødding højskole, og i 1973-74 på Bygholm landbrugsskole. Et halvt år arbejdede han på et landbrug i Canada.

Ved deres bryllup overtog de Harald Madsens fødegård Slumstrup Møllegård, den har et jordtilliggende på 80 tdr. land, og en kvægbesætning på 90 stk. samt svin.

Gården har været i slægtens eje siden 1903, da købte bedsteforældrene Sara og Peder Astrup Madsen gården.

De har børnene:

1) Søren Astrup Madsen, født den 21 december 1977.

2) Trine Astrup Madsen, født den 6 september 1980.

Anna - Jens

LUNDTANGGÅRD

---

4) Jens Theodor Andresen, født den 28 juni 1909, gift den 3 jan. 1945 med

Anna Kristensen, født den 26 sept. 1919, hun er datter af Jenny Mathilde og Anton Marinus Kristensen, Linding, Thorstrup sogn. Anna Kristensen arbejdede i sine unge år i huset forskellige steder på sin hjemegn og på Fyn i sommeren 1938 var hun elev på Ryslinge højskole.

Jens Andresen gik i Lunde skole og virkede ved landbruget forskellige steder. Han var elev på Bramminge efterskole og på gymnastikhøjskolen i Ollerup. Sommeren 1930 var han med på Niels Bukhs elitehold på turné i Sverrige, Belgien, Czekoslovakiet, Østrig og Ungarn. I 1933-34 var han elev og svømmelærer på Uldum højskole, og i 1937-38 elev på Gråsten landbrugsskole. En tid ledede han gymnastikken i Lunde.

Sammen med sin bror Søren Chr. drev han en tid Lindinggård, men i 1940 overtog han sammen med sin bror Magdal Lundtanggård, den var på 170 tdr. land, og i 1947 købte de en nabogård på 30 tdr. land. I fem år drev de også en gård i Stauskjærv. I 1953 mageskiftede de jorden, og hver fik en gård på 100 tdr. land.

Jens Andresen har drevet sin gård med indsigt og økonomisk sans, assisteret af sin hustru og sine sønner. Gården har et alsidigt landbrug og er meget veldreven. Den tidligere store jydsk hestebesætning er forlængst afløst af en moderne maskinpark. Bygningerne er moderniseret overalt, der er opført et moderne svinehus, maskinhus og foderlade. For uden et stort svinehold er der en kvægbesætning på ca. 100 stk. - Anna og Jens Andresen har lagt deres livsgerning i deres bedrift og for hjemmet og familien. De har dog begge gjort et arbejde for Lunde menighedsråd. For et par år siden byggede de hus i Lunde, og en søn og svigerdatter har nu overtaget gården. I hjemmet er der opvokset fem sønner.

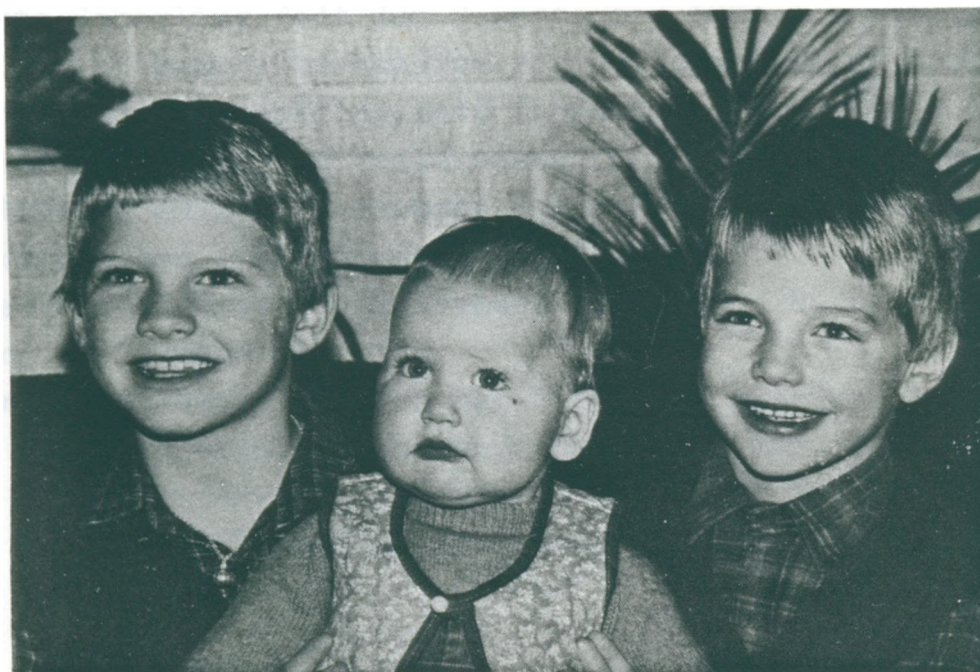
- 1) Jørgen Valdemar Andresen
- 2) Erling Marinus Andresen
- 3) Ejvind Andresen
- 4) Ove Andresen
- 5) Ernst Haahr Andresen.

Birte Scharling - Jørgen Valdemar

Micael - Anne Mette - Lars

A) Jørgen Valdemar Andresen, født den 31 oktober 1945 i Lumdtang, gift den 19 juli 1968 i Hanning med Else Graversine Hjargård Nielsen, født den 6 januar 1947, datter af gdr. Viggo Hjargård Nielsen og hustru Anna Johanne Jensen, Hanning.

Jørgen Valdemar Andresen havde sin skolegang i Lunde, var i 1962 elev på Vojens efterskole, tog i 1965 realeksamen fra Skjern realkursus. Sin værnepligt aftjente han i 1965-66 ved flyvevåbnet i Karup.

I 1971 blev han demitteret fra Herning seminarium og fik ansættelse ved Herning friskole.

Else Graversine Hjargård Nielsen havde sin skolegang i Hanning, var i 1962 elev på Blåkilde efterskole. I 1965 tog hun realeksamen fra Skjern realkursus, og i 1966 var hun elev på Fårevejle højskole. Derefter blev hun uddannet sygeplejerske fra Ringkøbing amts sygeplejeskole i Herning.

I 1969 blev hun ansat ved Herning sygehus.

Else Graversine Hjargård Nielsen døde efter kort tids sygdom den 23 oktober 1977.

Jørgen Valdemar Andresen er fra skoleårets begyndelse 1977 ansat ved Højgård skolen i Lind.

Jørgen Valdemar Andresen blev den 4 august 1979 gift med Birte Scharling, født den 8 september 1954 i Langå. Hun er datter af manufakturhandler Birger Scharling og hustru Astrid Marie Scharling, født Thomsen.

Birte Scharling tog realeksamen fra Danmarksgade skole i Holstebro 1971. H F eksamen fra Holstebro gymnasium 1973, Lærereksamen fra Silkeborg Seminarium 1977.

Ansæt ved Holstebro skolevæsen fra 1978 - 80, og ved Herning skolevæsen fra 1980.

Jørgen Valdemar Andresen har i sine to ægteskaber børnene:

- 1) Micael Hjargård Andresen, født den 23 maj 1973.
- 2) Lars Bo Andresen, født den 11 september 1976.
- 3) Anne Mette Scharling Andresen, født den 20 november 1981.

Ida - Esben - Erling

=====

H) Erling Marinus Andresen, født den 15 april 1947, gift den 15 august 1981 med

Ida Ravn Andresen, født den 3 okt. 1952, hun er datter af skoleinspektør S. Ravn Jensen og hustru Gerda Jensen, Outrup. Erling Andresen gik i skole i Lunde, var elev på Vojens efterskole i 1961-62, og arbejdede derefter ved landbruget derhjemme. Senere var han elev på gymnastikhøjskolen ved Viborg, og i 1964-65 på Ribe Kjærgård landbrugsskole, der tjente han sommeren 1965. Erling Andresen ledede i en år-række gymnastik i Lunde gymnastik- og ungdomsforening, i flere år var han formand. I flere år var han gymnast på Ribe amts repræsentationshold, i 1972 deltog han på holdene der var på en seks ugers turné i U.S.A.s vestlige stater, hvor gymnasterne kørte 13,000 km i bus.

Ida Ravn Andresen havde sin syvårige skolegang i Outrup og derefter 2 år på Nr. Nebel realskole. I 1972 blev hun student fra Varde gymnasium, hun havde derefter tre måneders husligt arbejde i Schweiz, og et halvt år hos en familie i U.S.A., og arbejdede en tid på et alderdomshjem i Gentofte.

I 1974 blev hun optaget på Ribe seminarium hvorfra hun blev demitteret i 1978. Hun arbejdede derefter som årsvikar i Lunde og Kvong. De har sønnerne:

A) Esben Ravn Andresen, født den 11 maj 1981 på Lundtanggård.

B) Uffe Ravn Andresen, født den 23 maj 1984 på Lundtanggård.

Erling Andresen købte halvpart i Lundtanggård den 1 august 1976, prisen var 800,000 kr.kontant. Den anden halvdel købte han den 1 august 1981, prisen var 1,6 mill. deraf 1,1 mill. i obligationer, resten kontant.

Kåring af "Årets unge landmand."

Mandag den 14 marts 1983 kåredes årets unge landmand i Blåbjerg i forbindelse med en medlemsaften på Lunde kro. Det var Erling Andresen, Lundtanggård, der efter indstilling fra landboudommens bestyrelse blev udpeget som modtager af denne hæderspris. Udvælgelsen af årets unge landmand har til formål, at påskønne fortjenstfuld indsats i landboudomsarbejdet til gavn for lokale unge, og en særlig indsats for at dygtiggøre sig. Andre kriterier kan være, at vedkommende klarer en stor produktion og/eller gældsbyrde med humør og optimisme, og at vedkommende er et eksempel for andre unge landmænd. Samtidig ønskes kontakten mellem landboudommen og de lokale andels-grovvarevirksomheder styrket.

Det er Lunde Foderstof, der i samarbejde med Center Blåbjerg, Henne, står bag kåringen og den dermed forbundne studierejse, der i år går til Yorkshire i England, hvor deltagerne skal informere sig om engelske landbrugs- og samfundsforhold, og om landmandsuddannelse og generationsskifteproblemer.

Programmet omfatter også besøg i engelske landboudomsforeninger, og hos landmænd med forskellige driftformer, en landbrugsskole og en grovvarevirksomhed. Endvidere den danske opskæringsfabrik for bacon i Selby.

Foruden studieturen, som foregår fra 13 til 20 maj 1983, modtog Erling Andresen et diplom, som blev overrakt af Henning Jensen, Vittarpgård. Henning Jensen sagde bl.a.

"Det er altid en svær opgave at finde frem til årets unge landmand. Vi har derfor rådspurgt landboudommens bestyrelse. Der kan ikke herske tvivl om, at valget af Erling Andresen er det rigtige. Både hans indsats for landboudomsforeningen og indenfor gymnastikken fortjener anerkendelse. Dertil kommer så hans dygtige og alsidige drift af Lundtanggård."

Knud Ravn fra Lunde Foderstof- og Gødningsforening lykønskede Erling med følgende ord: "Du har gjort en stor indsats i den tid hvor kredsen skulle bygges op. Det er ikke småting du har udrettet, heller ikke med hensyn til gymnastikken i 4. hovedkreds. Tillykke."

Per Kristensen, der repræsenterede DLG Center Blåbjerg, sagde: " Vi har taget initiativ til udnævnelsen af årets unge landmand. Kriterierne er vide. Egen gård er for eksempel ingen betingelse. Det er til gengæld en aktiv indsats i foreningen, gå på mod og et forbillede for andre vi vil påskønne med denne studietur." Erling Andresen takkede for udnævnelsen og de mange rosende ord: " Jeg skal ikke kunne sige, om jeg er den rette til at modtage denne hæder. Men en af de ting jeg har lært som landmand er, at man skal tage imod et godt tilbud - og det synes jeg denne studietur er. Jeg glæder mig meget." SYDVESTJYSK landbrug har besøgt Erling Andresen, Lundtanggård, der er udnævnt efter indstilling fra kredsen omkring Nr. Nebel, Ølgod-Tistrupegnen. Erling Andresen der er 35 år har overtaget gården efter sin far Jens Andresen, der overtog gården fra sin far Valdemar Andresen, der købte gården i 1901. Til gården hører der 50 ha. landbrugsjord + 5 ha. skov. Der drives alsidigt landbrug, der er 40 malkeløer med en meget normal god ydelse på gns. 240 kg smørfedt årligt, og så er der det nødvendige opdræt af kviekalvene, mens tyrekalvene sælges måned gamle. der er 40 krydsningsgrisesøer og ca. 90 smågrise. Smågrisene sælges som torvegrise, og der er ingen fedesvin på gården. Vi har ingen heste, siger Erling Andresen, men vor ældste traktor er på alder med mig. Om sommeren har vi en ung medhjælper, men om vinteren klarer min far og jeg selv arbejdet. Vi anvender arealet til korndyrkning og til avl af grovfoder. Vi har 25 ha. byg, 6-7 ha fodersukkerroer og resten græs, som anvendes til afgræsning, ensilering og høbjergning. Min far kommer her næsten daglig, og han en god og solid hjælp som vi er glade for, tilføjer Erling Andresen. Lige vest for gården ligger der en lille lund, den hører til kirken. Det er Lunde "Barfred," den har været der helt fra middelalderen og indtil 1890. Lunde præstegård har også ligget der indtil 1927. Stedet er fredet, og Erling Andresen er slet ikke utifreds med at have den smukke lund til nabo. Hvor meget har du arbejdet for landboudomsforeningen? Åh, det er da ikke alverden. Jeg var med da de nye kredse blev dannet. Jeg har aldrig været formand, jeg var næstformand et par år, men det er så længe siden at jeg knap nok kan huske det. Derfor er det fuldstændig overraskende for mig, at jeg er blevet udpeget til årets unge landmand, jeg har ikke drømt om at blive kandidat til den ære, siger Erling Andresen beskedent.

Da vi spørge om hans syn på fremtiden og den tiltagende specialisering, siger Erling Andresen, at han ikke er glad for specialiseringen, og at han holder mest af det helt almindelige og alsidige bondebrug.

Kom udnævnelsen til årets unge landmand som en overraskelse for dig? Erling Andresen: Ja det gjorde den, jeg synes selv at jeg er en gennemsnitslandmand, og jeg kunne godt have peget på andre, der har gjort en større indsats end jeg har.

Jeg kan godt leve af landbruget, men det er da rigtigt at mange unge landmænd er kommen i klemme. Det skyldes uden tvivl, at de har været nødt til at investere temmelig meget i et produktionsapparat efter købet af en gård. Og det er svært at få det hele til at hænge sammen med de høje renter.

Men da jeg overtog gården var produktionsapparatet i orden, siger Erling Andresen.

For egen regning tilføjer vi, at Erling Andresen har været en værdifuld kraft for RAGU, og gjort en stor indsats for gymnastikken. Han er selv en dygtig gymnast, og det er sandsynligt, at også gymnastikvirksomheden har vejet godt med på vægtskålen som er bleven bestemmende for at han er blevet indstillet til at blive "Årets unge landmand."

Uffe - Ida - Esben - Erling

Åse - Ejvind

=====
 C) Ejvind Andresen, født den 30 maj 1949 i Lundtang, gift
 den 29 maj 1982 med

Åse Brandt, født den 22 maj 1952, hun er datter af Magny
 og Hans Jacobsen Brandt, Tjæreborg.

Ejvind Andresen havde sin skolegang i Lunde, og tog re-
 aleksamen i Nr. Nebel. I 1970 tog han studenteeksamen
 i Århus. Han studerer fransk og læser til cand mag.
 Han har haft en rejse til Sydfrankrig hvor han studerede
 sprog. Han spiller klaver og violin.

Åse Brandt gik i skole i Tjæreborg og blev student fra
 Esbjerg statsskole i 1971. I 1976 fik hun eksamen som
 ergo terapeut og arbejder nu ved Århus kommune.

I 1981 var de begge på Fæøerne hvor Åse Brandt arbejdede
 i sit fag, og Ejvind Andresen ved murerhåndværket.

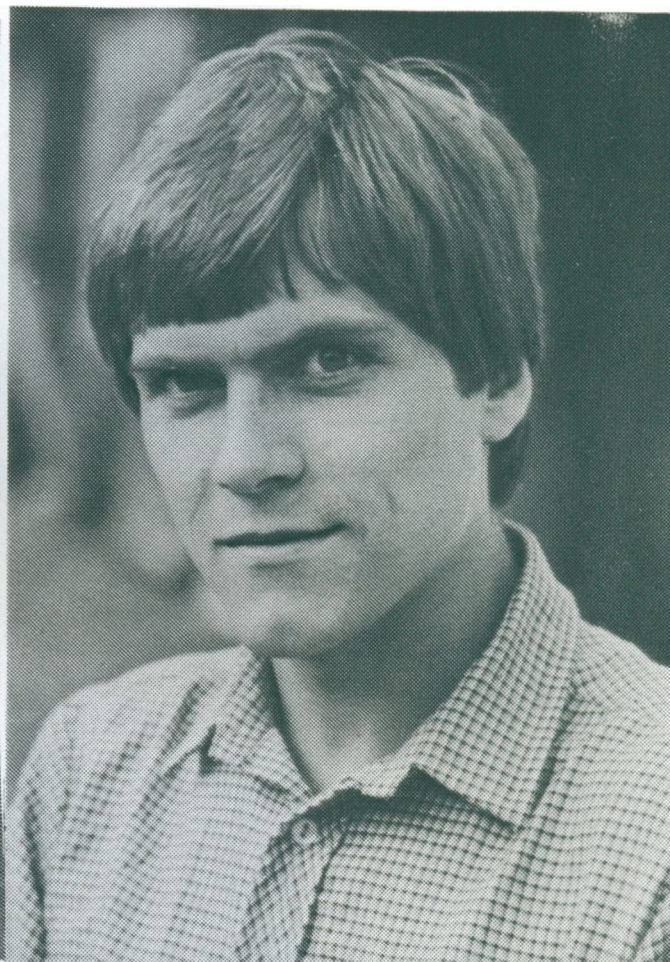
Ove Andresen

=====

D) Ove Andresen, født den 4 marts 1951, han gik i Lunde skole og tog realeksamen i Nr.Nebel i 1968 og studentereksamen fra Tarm gymnasium i 1974. Han blev derefter optaget på landbohøjskolen i København, hvorfra han i 1979 blev demitteret som dyrlæge.

Sammen med tre andre dyrlæger har han nu praksis på Nordals.

Adresse: Lykken 24, Nordborg.

Kirsten Andersen

Ernst Håhr Andresen

=====

E) Ernst Håhr Andresen, født den 21 juli 1956, hans forlovede Kirsten Andersen, født den 2 novb. 1959 i Korsør. Datter af fhv. arbejdsformidler Svend Andersen og assistent Esther Andersen. Kirsten Andersen var student fra Slagelse gymnasium i 1978, arbejdede derefter i 1½ år i kvæg- og svinebesætninger. Hun er uddannet fra landbohøjskolen i 1984 som agronom, og arbejder nu som svineproduktions-konsulent på Axelborg i København i landsudvalget for svin.

Ernst Håhr Andresen gik i skole i Lunde, 8 - 10 klasse tog han i Nr. Nebel skole. Sin studentereksamen tog han fra Vardes gymnasium i 1975, og var elev på gymnastikhøjskolen i Ollerup i 1977. Derefter arbejdede han ved landbruget i Orten et år. I 1978 kom han ind på landbohøjskolen i København. I 1983 arbejdede han i tre måneder som dyrlæge i Saudi Arabien. I 1984 blev han demitteret som dyrlæge fra landbohøjskolen, og blev ansat som assistent hos dyrlæge A.M. Aagård, Bramminge.

77.

Julie - Ejner Ebsen
Deres gård i Kvong.

5) Julie Kathrine Andresen, født den 27 november 1910 i Lundtang, Lunde sogn, gift den 4 juli 1939 i Lunde kirke med Ejner Jensen Ebsen, født den 31 januar 1913 i Sdr. Hygum, Ribe sogn. Han er søn af gdr. Hans Ebsen og hustru Ane Kathrine Jensen.

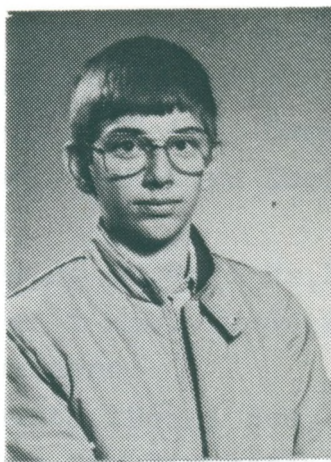
Julie Kathrine Andresen gik i skole i Lunde, derefter lærte hun husgerning i sit hjem. I 1929 var hun elev på gymnastikhøjskolen i Ollerup, og i 1936 på Uldum højskole.

Ejner Jensen Ebsen gik i skole i Kamtrup, og i 1928-29 var han elev på Skibelund efterskole. Han blev landbrugsuddannet, aftjente sin værnepligt i Haderslev i 1934-35. Efter hjemsendelsen var han i 1935-36 elev på Uldum højskole, og i 1937-38 på Borris landbrugsskole.

Ejner Jensen Ebsen købte i 1939 en gård i Kvong på 60 tdr. land, og drev gården indtil 1972. Af tillidshverv kan nævnes: Sognerådsformand i Kvong kommune fra 1958 til 1968 da Kvong kom med i Blåbjerg storkommune. Han var skatterådsmedlem i Varde skatteråd fra 1971.

De har børnene:

- A) Valdemar Andresen Ebsen, født den 24 april 1940 i Kvong.
- B) Anna Kathrine Andresen Ebsen, født den 27 feb. 1941

=====

Lene Kristensen - Jørgen Kristensen

Anna Kathrine - Frede Kristensen

B) Anna Kathrine Andresen Ebsen, født den 27 februar 1941 i Kvong sogn, gift den 30 maj 1964 i Kvong kirke med Frede Kristensen, født den 23 april 1937 i Nr. Omme sogn, han er søn af Thomas P. Kristensen og hustru Karla Mikelsen.

Anna Kathrine gik i skole i Kvong og to år i Nr. Nebel realskole. Hun er nu husmoderafløser i Hee. Frede Kristensen er landpostbud i Hee. - De har børnene:

I) Lene Kristensen, født den 25 marts 1965 i Hee, hun gik i skole i Hee, og har studenteksamen fra Ringkøbing gymnasium 1984.

2) Jørgen Kristensen, født den 3 april 1970 i Hee.

Inge - Valdemar
=====

A) Valdemar Andresen Ebsen, født den 24 april 1940 i Kvong sogn, gift den 27 januar 1981 med Inge Johanne Dorthea Nielsen, født den 26 april 1946, hun er datter af Frede Nielsen og hustru Edith Andresen, Esbjerg. Han er mølleriarbejde hos Eriksen og Christensen, Esbjerg.

Valdemar Andresen Ebsen gik i skole i Kvong, og var 1954-55 elev på Staby efterskole. I 1960-61 var han elev på Fyns stifts husmandsskole i Odense, hvor han også blev uddannet som kontrolassistent. Som sådan virkede han en tid i Dreslette på Vestfyn, og senere i Hvejsel på Vejle-egnen. I 1962-63 var han elev på Kalø landbrugsskole. Efter dette ophold købte han gården matr.nr. 8a. i Hallum, den var på 22 ha, men uden besætning, prisen var 120,000 kr. Denne gård drev han i fem år og solgte den for 195,000 kr. I tre af disse år var han kontrolassistent i Øster Højst, Sønderjylland. I 1968 købte han gården matr.nr. 3a, beliggende på Kirkebakken 12 i Kvong. Prisen var 375,000 kr. Gården havde en besætning på 20 køer og 30 ungdreuer, men efter to års forløb solgte han besætningen og driver nu gården med svin. Gården er på 39 ha.

Inge Johanne Dorthea Nielsen, gik i skole i Esbjerg, hun lærte derefter syning i tre år hos firmaet Buurmodeller i Esbjerg. Siden syede hun for firmaet Annelisemodeller. I 1971 kom hun i huset hos Valdemar Andresen Ebsen Kvong, men syede for Annelisemodeller indtil 1977. Da fik hun arbejde som hjemmehjælper i Blåbjerg kommune.

De har børnene:

- I) Hans Andresen Ebsen, født den 14 juli 1981.
- 2) Anni Ebsen, født den 14 oktober 1982.

Hans - Anni

Deres gård Kirkebakken, Kvong.

Magda - Magdal

=====

6) Magdal August Andresen, født den 28 april 1913 i Lunde, han blev gift den 19 juni 1954 i Outrup med Magda Kirstine Christensen, født den 2 december 1919 i Gl.Sole, Øster Snede sogn, hun er datter af sadelmager Hams Madsen Christensen og hustru Mette Marie Jensen.

Magdal Andresen havde sin skolegang i Lunde, han var i 1929 elev på Ølgoð efterskole, i 1933-34 på Uldum højskole og i 1936-37 på Gråsten landbrugsskole. I tiden derimellem arbejdede han ved landbruget.

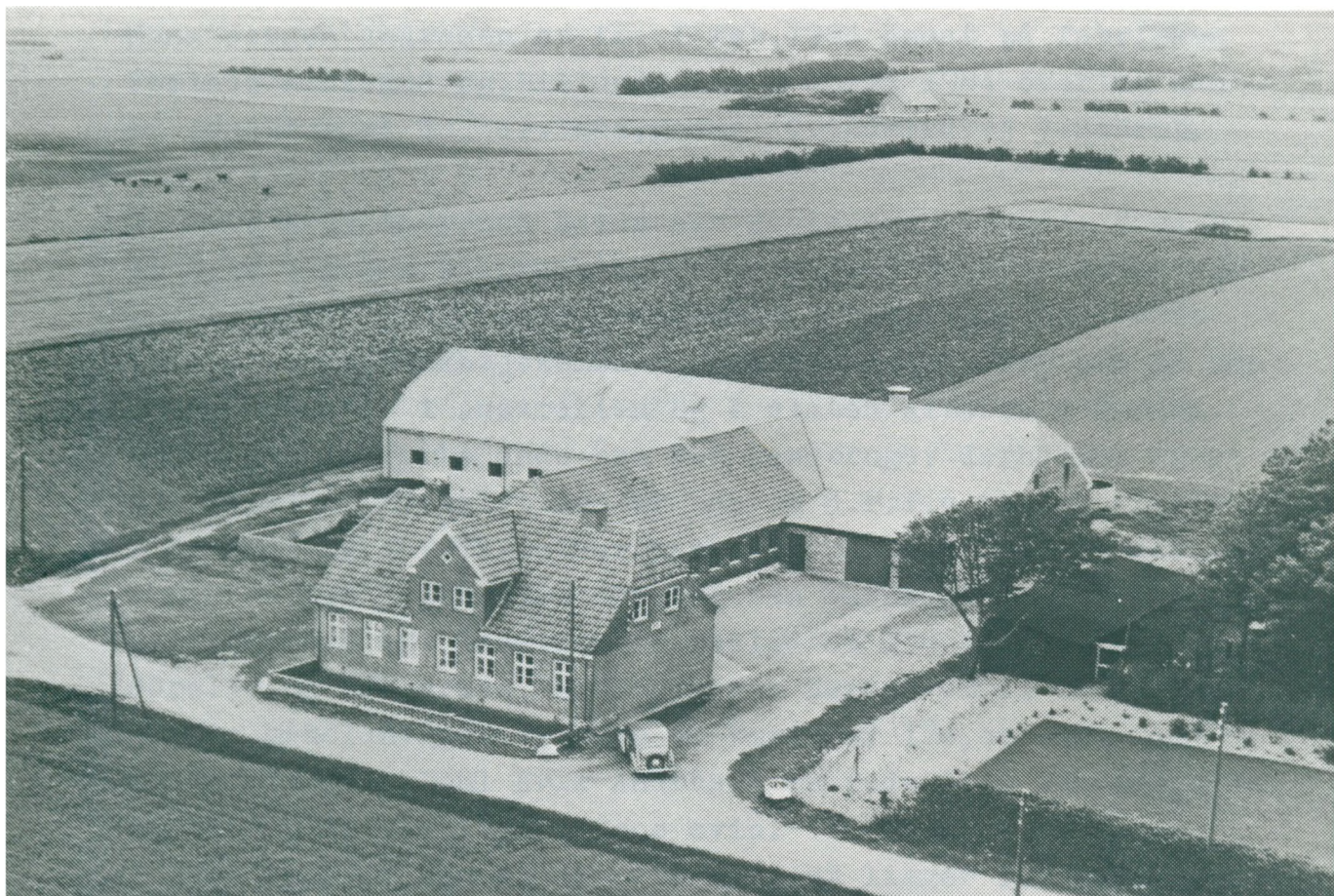
I 1940 overtog han sammen med sin bror Jens Lundtanggård, den var på 170 tdr.land, og i 1947 købte de nabogården Vesterled der var på 30 tdr.land. I fem år drev de også en gård i Stauskjærv der var på 40 tdr.land. I 1953 mageskiftede de jorden, og brødrene fik hver en gård på 100 tdr.la. Magda Kirstine Christensen havde sin skolegang i Gl.Sole. I sine unge år lærte hun husgerning, hun var i 1942 elev på Tommerup højskole, i 1947-48 på Hallands Lens folkehøjskole, Sverrig, og i 1950 på Hadsten husholdningsskole.

I 1953 kom Magda Christensen til Lunde alderdomshjem som bestyrerinde, og var der til hun i 1954 blev gift med Magdal Andresen.

Poul - Sven - Hans Jørn - Klaudi
Inge Marie - Magda - Niels Kristean - Magdal

=====

V E S T E R L E D

=====

De har børnene:

- A) Hans Jørgen Andresen, født den 20 okt. 1955.
- B) Poul Erik Andresen, født den 13 decb. 1956.
- C) Sven Karsten Andresen, født den 22 okt. 1957.
- D) Klaudi Andresen, født den 22 novb. 1958.
- E) Inge Marie Andresen, født den 28 marts 1962.
- F) Niels Kristian Andresen, født den 20 april 1965.

A) Hans Jørgen Andresen havde sin skolegang i Lunde, derefter tog han realeksamen i Nr.Nebel i 1971. I 1974 blev han student fra Varde gymnasium. I 1975 var han elev på Gråsten landbrugsskole. Derefter arbejdede han et år ved landbruget hos Jens Kirk, Thuosgård, Thy. Han var derefter et år på Nordisk landbrugsskole i Odense. I 1977-78 var han elev på Tvind højskole og var med skolen på bustur gennem Europa til Indien og Thailand. Derefter havde han forskelligt arbejde, indtil han påbegyndte sin tre-årige uddannelse på Ingeniørskolen i Horsens. Han er nu maskiningeniør.

Hans Jørgen Andresen er fra 1 feb. 1984 ansat på fabrikken Forinco Minkvanding, Billund. Den 1 april 1984 overtog han et landbrug på 30 tdr.land, gammel Grindstedvej 7. Starup.

B) Poul Erik Andresen havde sin skolegang i Lunde, 8 og 9 skoleår tog han på Bramminge efterskole. I tre måneder var han elev på landbrugets grundskole i Borris, og har været elev på gymnastikhøjskolen i Ollerup. Senere var han på udvekslingsrejse i Australien og i staten Alberta i Canada. I mellemtiden arbejdede han ved landbruget derhjemme og et år i Billum. Et halvt år var han på S.P.F.s primær station i Grønhøj, og i 1979-80 var han elev på Grindsted landbrugsskole. - Den 1 jan. 1980 overtog han Wasardgård til en pris af 2,440,000 kr. Besætningen bestod af 130 søer og gylte, 20 sopolte og 600 grise. Maskinparken har en værdi af 120,000 kr., og beholdningen af korn en værdi af 170,000 kr.

I 1980 byggede Poul Erik Andresen en fedestald til 500 svin, og kan nu årligt levere 2000 svin.

I 1982 byggede han et nyt stuehus, det ligger 150 meter fra gården. Husets varmforsyning kommer fra et jordvarmeanlæg som virker tilfredsstillende.

Hanne - Sven

C) Sven Karsten Andresen, født den 22 okt. 1957, gift den 2 juni 1984 med

Hanne Rabølle Knudsen, født den 9 sept. 1960, hun er datter af Herdis og Johannes Knudsen, Barløse, Assens.

Hanne Rabølle Knudsen gik i Salbrovad skole, tog realeksamen i Assens og blev student fra Glamsbjerg gymnasium. Hun har været elev på Rønshoved højskole, og derefter blev hun uddannet som lægesekretær på Middelfart hospital.

Sven Karsten Andresen havde sin skolegang i Lunde, i 1973 tog han realeksamen i Nr. Nebel, og var derefter elev på landbrugsgrunds skole i Borris. Et år arbejdede han på gården Lund ved Horsens som kun drives med svin. Som 18-årig var han med på et udvekslingshold i Alberta i Canada. I 1977 var han i ni måneder elev på Grindsted landbrugsskole, og i 1978-79 elev på Rønshoved højskole.

I 1980 overtog han sin fødegård Vesterled til en pris af 3,100,000 kr. Gården er på 55 ha og har en besætning på 100 søer og 525 grise. Maskinparken har en værdi af 120,000 kr. og kornbeholdningens værdi er på 138,000 kr.

I 1982 byggede Sven Karsten Andresen en fedestald til 500 svin, den kostede 600,000 kr. Samme år byggede han en klimastald til en pris af 145,000 kr. Den kan rumme 180 grise.

I 1983 moderniserede han farestalden for 130,000 kr., og stuehuset for 60-70,000 kr. I foråret 1984 blev gårdens marker beplantet med 2 km 3-rækket læhegn af løvtræer.

D) Klaudi Andresen gik i skole i Lunde og to år i Nr.Nebel realskole. I 1976 tog han studentereksamen på Varde gymnasium. Han arbejdede ved landbruget hjemme og ude.

I 1978 blev han optaget på landbohøjskolen i København.

I 1983 var han ung lærer på Kalø landbrugsskole, han er nu demitteret fra landbohøjskolen som agronom.

Fra 15 juli 1984 er han ansat ved Nordfyns landboforening som svinekonsulent.

Han er skakspiller, - i 1977 fik han en delt førsteplads ved danmarksmesterskabet for juniorene.

E) Inge Marie Andresen gik i skole i Lunde og tog 8 og 10 klasse i Nr.Nebel. Hun var derefter et år på handelsskole i Varde, og var i to år elev på Blåbjerg kommunekontor i Nr.Nebel. Derfra fik hun et års orlov hvor hun var på rejse med et udvekslingshold der besøgte Australien og staten Saskatchewan i Canada. Hun er nu ansat på Blåbjerg kommunekontor.

Hun var en tid håndboldspiller for Lunde gymnastik- og ungdomsforening. Hun var et år med til at vinde danmarksmesterskabet for juniorene og et år for ynglinge.

F) Niels Kristian Andresen gik i skole i Lunde tog 8 og 9 klasse i Nr.Nebel. Han går nu i 3 gymnasieklasse i Varde, han bliver student i 1984. Hans fritidsinteresse er skak.

D E M O N S T R A T I O N S B R U G E N E

I 1953 blev demonstrationsbrugene oprettet, midlerne dertil blev fremskaffet fra den amerikanske Marchall-hjælp.

Disse brug var en ny form for fodringsvejledning, en kombination af teoritisk og anskuelig vejledning.

Til at lede arbejdet nedsattes: " Landbrugsministeriets landsudvalg for demonstrationsbrug for svinefodring."

Med repræsentanter for Andelsslagterierne, landboforeningerne og husmandsforeningerne.

Der oprettedes 22 brug i hele landet, brugene placeredes parvis, et større og et mindre brug sammen. I Lunde var brugene hos Magdal Andresen og Bøjle Meldgård.

Assistenten, der boede hos Magdal Andresen, havde ansvaret for den daglige udvejning af foderet, vejning af svinene hver 14 dag, samt føring af vægt-og foderregnskab.

Konsulent Karl Åge Jacobsen havde tilsynet med arbejdet, og gav den faglige vejledning. På demonstrationsbrugene var der adgang for besøgende et par gange om ugen, og i hele perioden indtil brugene i 1971 ophørte, var de besøgt af 300,000 landmænd.

Jeg deltog i et møde på Sjælland i 1971 hvor Karl Åge Jacobsen også var til stede, siger Magdal Andresen. Ved dette møde blev S.P.F. også drøftet, det er fuldstændig lukkede sygdomsfrie besætninger. Der var kun fem af disse besætninger i landet. Vi havde en del lungesyge i vor svinebesætning, og jeg ville gerne have en sygdomsfri besætning, og vi kom med som det sjette brug.

Vi havde 65 søer og 5-600 svin, jeg solgte hele besætningen, rensede husene, og fra rene besætninger købte jeg 56 gylte, hvoraf halvdelen var drægtige samt 60 sogrise, så besætningen voksede hurtig. Siden har vi ikke haft sygdom i besætningen, og ikke haft brug for dyrlægebesøg.

A R G E N T I N A T U R E N

I tiden fra 10 september til 1 november 1982 var Magda og Magdal Andresen, Lunde, på besøg hos deres familie i Argentina, de fortæller om deres oplevelser. Magdal Andresen: Vi tog flyvemaskinen fra København til Buenos Aires, turen tager normal 24 timer. Men fra Buenos Aires til Tandil, hvor vores familie bor, er der 500 km.

Det var en stor oplevelse for os at møde vore mange slægtninger i Argentina. Omkring århundredskiftet rejste min fars to brødre og en søster til Argentina, og det var deres børn og børnebørn vi besøgte.

Argentina er 64 gange så stor som Danmark, men har kun 28 mill. indbyggere, og deraf bor der kun 2 % på landet.

For at få et lille indtryk af Argentinas store vidder, var vi en dag kørende 40 km. ud på landet for at besøge en bekendt. Der var grusvej hele vejen, og på turen hjem mødte vi ikke et eneste køretøj. Det forundrede os meget, at danskere der boede derovre i tredje generation, talte så godt dansk. Kun få af dem havde været i Danmark, men de værner om deres sprog og kultur.

Vi måtte også konstatere at deres pengeforhold var fortvivlede. Inflationen var i september måned, da vi besøgte landet 17 %. Min fætter Jens Ernst Andresen, som vi boede mest hos, havde i 1965 købt villaen han bebor for 15.000 peso, nu kostede det 15.000 peso at sende et brev til Danmark. Min fætter bor i byen Nicothea der har 15.000 indbyggere. På grund af inflationen er arve- og generationsskiftet meget svært i landet. Det er overvejende byfolk der ejer jorden, og ingen vil sælge jord kun leje den ud.

Argentina kunne være et meget rigt land, det har enorme resurser. Men der er stor forskel på fattig og rig, vi så megen slum i byerne. Vi besøgte et landbrug der var på 20.000 tdr. land god jord, der var der megen velstand, men i byerne går der mange folk rundt og tigger.

Alle danskere vi besøgte havde det godt, og det var vort indtryk at de elskede deres land. Vi mødte megen gæstfrihed ikke alene hos vor familie, men også hos mange danskere som vi

Ikke kendte, og vi fik hilsen og gaver med til deres bekendte i Danmark. - - - Magda Andresen:

Vi boede i Nicothea hos Magdals fætter Jens Ernst Andresen og hans kone Anitha. Han er søn af Frederik Andresen.

Kusinen Solvejg og hendes mand Jens Clausen boede i samme by, hun er datter af pastor Andresen. Dem besøgte vi hver dag når vi var i byen. Vi havde en stor sorg, Jens Ernst blev syg tre dage efter vor ankomst, han døde om lørdagen og blev begravet om mandagen, ugedagen efter vor ankomst.

Vi besøgte mange slægtninger og var ude i den storslåede natur. Alle var flinke og gæstfrie, selv ukendte gjorde alt for at vi skulle se og opleve så meget som mulig.

Vi havde en lang og interessant bustur til Bamtotche i Andesbjergene. (det argentinske Schweiz) Der var skove og store søer hvorpå man kunne sejle helt til Chile.

Vi besøgte faster Lauras datter Klara i Tandil, og Alfs enke som også boede i Tandil, hun har været invalid i over 40 år. Præstens datter kusine Ellen i Juarey besøgte vi også i nogle dage. Fætterens Frederikos enke var også god at besøge, hun kørte meget for os. Vi var inviteret ud til hendes venner, og til hendes datter og svigersøn og deres to børn.

LE CALVI PERTES

Fire af vore fem drenge, Hans Jørn, Sven, Klaudi og Niels Kristian har haft en hoftesygdom som børn. Lårbenshovedet i hofteskålen aflades når børnene bliver 4-6 år gamle og må bygges op. Helbredelsen tager lang tid, de måtte gå med en bandage der kaldes "Tomas Splint," og 5 cm højere sko på det raske ben. Hans Jørn og Klaudi havde sygdommen i begge hofter, Hans Jørn havde bandage på det ene ben, derefter blev han indlagt på ortopædisk afdeling i Kolding i 7½ måned, og i godt to år måtte han have bandage på det andet ben. Klaudis sygdom forløb næsten på samme måde, bortset fra at han var indlagt på børneafdelingen. I 6½ måned måtte vi ikke besøge ham der, det var lang tid for en lille dreng og for forældrene. Sven og Niels Kristian havde kun sygdommen i den ene hofte, og klarede det med at gå med bandage i godt tre år.

Mindestensafsløringen i Lunde.

Til afsløringsfesten i Lunde over forhenværende lærer Jens Thomas Andresens mindesten på Lunde kirkegård, var der mødt ca. 200 af Andresens gamle venner og elever fra omegnen. Kl. fire indledtes højtideligheden ved graven med salmen: " Du Herre Krist." Derefter trådte gdr. Fr. Frandsen, Løftgård, hen til graven og udtalte: Det var med dyb bevægelse folk i Outrup modtog budskabet om deres gamle lærers død. Da meldte minderne fra lærerhjemmet i Outrup sig hos hans elever, mindet om lærer Andresen.

Der kom så hos elever og venner ønske frem om, at give taknemligheden et synligt udtryk, ved at rejse en mindesten på hans grav. - Han ville nu lade sløret falde, og lade stenen selv tale. Derefter overgav han mindet til Andresens børn. Den ældste af disse, pastor Theodor Andresen, der efter 25 års præstegerning i Argentina, sammen med sin hustru Ernesta var hjemme på en ferierejse, takkede på familiens vegne for det smukke minde der var sat over hans far, og bad forsamlingen samles i kirken.

Efter at salmen: "Det koster ej for megen strid," - en af Andresens yndlingssalmer - var sunget, besteg pastor Andresen prædikestolen og holdt en mindetale ud fra bibelordet: " Siger altid Gud og Faderen tak for alle ting."

Tak var grundtonen der gik gennem hans ord, tak til Gud - alle gode gavers giver, og tak for hvad hans fader havde været for sine børn, både for sine egne, og i overført betydning for sine elever. Han var børneven, derfor valgte han lærergerningen, trods vanskeligheder af forskellig art.

Det krævede anspændelse af alle hans kræfter for at nå frem ad den vej. Han var den flittige og pligtopfyldende mand, først og fremmest i skolen, hvor hans mål var at dygtiggøre sine elever til livet. Men også udenfor skolen, på mark i have og i værksted har han gjort et stort arbejde.

Og i flere henseender var han foregangsmand i Outrup.

Bikuben på hans mindesten symboliserer hans flid. Det var taleren en stor glæde, at se dybe spor af sin faders virke, både i materiel og i åndelig henseende.

Ernesta - Theodor

Gennemgående var det gået hans elever meget godt. De synes måske at han var en noget streng lærer, han krævede nemlig ro, orden og arbejde af dem.

Fra skolen fremhævedes især Andresens undervisning i bibelhistorien, det havde haft dybere betydning for sønnen, end nogen anden undervisning han havde fået. Han karakteriserede sin far som en oftest livsglad natur, dog stundom dybt vemodig, Over for sin Gud var han en ydmyg mand.

Til slut udtalte pastor Andresen varme og kønne mindeord om sin mor, hun døde for ni år siden, men ved hendes jordefærd var han ikke til stede. Man sang: " Dagen går med raskе fjed," hvis sidste vers står på mindestenen.

Forsamlingen forlod kirken, for efter indbydelse af Andresens børn atter at samles til kaffebord i krosalen ved Lunde station. Her blev der et par timers hyggeligt samvær med tale og sang. Pastor Andersen, Lunde, talte, han fremdrog gode minder han havde om sin gode ven og nabo. Derefter talte lærer Hansen Pedersen, som afdødes mangeårige kollega og ven. Læge Thorbøl, Nr. Nebel, Fr. Frandsen og Jeppe Smidt, Outrup, talte som gamle elever, og fremdrog gode minder fra deres skoletid.

Pastor Andresen bragte en sidste varm tak til forsamlingen, og en hilsen fra sine to søskende i Argentina. På deres og egne vegne rettede han en finformet tak, der åbenbart var dybtfølt, til Valdemar Andresens hustru Claudine, og til faderens husholderske, for hvad de havde været for den afdøde. Lærer Kiholm sluttede den minderige højtidelighed med trosbekendelsen og fadervor.

Lundtanggård, den 10 marts 1937.

Kære mor, far - og alle som vil deltage.

=====

" Her kommer nu din lange dreng
med et par grønne grene,
og lægger på din hvide seng
et flor af ønsker rene.

Jeg kysser ømt din hånd og kind
og ser dig i dit øje ind
du kære lille moder.

Hvad godt der grønnes i mit sind
har du bedt frem - og sunget ind
og dugget med din tåre.

Se - derfor knæler jeg nu ned
som tit i barndomsdage,
og gir dig al din kærlighed
med bøn og tak tilbage."

=====

Jeg vil hermed forsøge
at sætte en budstikker i gang
som kan bringe bud fra hjem til hjem,
om hvad der ligger os dybest i sinde.
Thi som alle ved er minderne
vor dyreste skat.

Venlig hilsen til jer alle.

J E N S   A N D R E S E N .

Gråsten, den 13 novb. 1937.

Kære allesammen!

Nu kommer der en budstikker til jer, thi snart har vi jul, og så glider alle vore tanker til det kære barndomshjem i Lundtang. Til det hjem hvorfra vi har så mange smukke minder, som altid har bundet os så hårdt sammen. Derfor synes jeg, at vi alle hver især skulle prøve på at yde vort bedste til, at denne bog kunne blive en rigdomskilde som vi alle kunne øse af, ligesom vort barndomshjem har været det for os. Ja - hvor ofte har vi ikke kommet trætte og udasede hjem, og når vi så havde spist og hvilet og drog bort igen, ja så var vi fyldt med nyt livsmod. Lad os derfor synge som der står i sangen: Og ejer du et venligt ord så sig det nu, i morgen er måske på jord din ven ej mer ved livets bord. Ja tak skal I have far og mor, for alt hvad I har givet os med ud på livets vej. - Tak.

Og jer Bothilde og Julie. Tak for alt det som I har været for os i hjemmet. I kan tro det var et savn for mig, da I begge to var væk; thi I kunne altid sætte lidt kulør på det daglige liv. Ja - når vi ser tilbage på livet, så kan vi måske komme til at tænke: Var det i grunden ikke tovlige af os sådan at slide, når vi gik derhjemme, men hvad skulle vi gøre? Thi der var jo nedlagt en spire i os som ville have lov til at udfolde sig, og derfor sled vi til vi blev trætte, og sov til vi blev karske. Men det har sikkert hjulpet os til at overvinde mange fristelser, som andre har måttet falde for. De gamle munke sagde jo også altid: Bed og arbejd! Vi har måske undertiden vendt det om og sagt: Arbejd og bed! Hertil skal knyttes et par ord. Thi jeg tror og mener, at I - kære mor og far har mange gode ord som I også gerne ville sige os, men som I ikke har haft tid til at sige, og som vi ikke har haft tid til at høre. Vi er jo alle børn af den tid som vi nu lever i - heldigvis - desværre. Thi i vor forhastede og urolige tid var det sikkert meget mere nødvendig, at vi lærte at gå stille med dørene. Jeg vil slutte med et par sætninger fra et elevskrift: Hvor meget arbejde og pligt end betyder for os, så er det ikke nok at leve på, vi må se de evige værdier i tilværelsen! S.P. - Han kendte vore fejl og mangler, men kunne se bort derfra. Hos ham var der altid kærlighed bag ord og handling, derfor var der altid lyst og festlig omkring ham.

Hermed de kærligste hilsener til alle - store og små.

Eders J E N S A N D R E S E N.

Kære Jens - alle søskende og svigerbørn!

Ja, det var vel nok en skøn ide med denne budstikke, og da det er dig Jens som har begyndt, så er jeg ikke i tvivl om hvad jeg skal skrive første gang jeg har bogen.

"For Guds velsignelse opstiger taksigelser til himmerige. Velsignelsen strømmer da ned i skybrud til Guds menighed." Kan du huske Jens, at du en aften sad inde i den lille stue og lærte på den salme? Du kunne alle versene på nær den sidste. Da jeg så kom ind skød du salmebogen hen ad bordet og sagde: "Far, dette vers kan jeg ikke lære." Jeg hjalp dig så lidt med verset, og du fik det lært udenad.

Dette lille vers, hvor har det stået for mig livet igennem. Til tider har jeg været ved at tro, at menneskers livslykke netop bunder i, hvor meget vi lærer af dette at sige tak. Tak til Gud for alt hans usigelige godhed, og tak til dem du færdes iblandt. Men lad os nu blive ved det vi kender, nu er der tid, og jeg kunne have lyst til at begynde helt tilbage i mit barndomshjem.

Et af de skønneste minder jeg har fra mit barndomshjem er, at jeg engang som meget lille var bleven heftig syg. Jeg græd af smerte, og min gode mor puslede om mig. Men jeg forlangte bestemt, at mor skulle kalde på far. Han var i sin gerning inde i skolen, men far skulle ind til mig og bede for mig. Mor kaldte på far, han kom ind til mig, satte sig på min seng og bad barnligt og enfoldigt for mig, at jeg måtte blive rask igen. Og Gud hørte vor bøn, smerterne fortog sig. Dette træk fra min tidligste barndom, har jeg altid værnet om som en kostelig perle. Det har ligget gemt dybt i mit indre, og jeg har kun taget det frem i dagslyset en enkelt gang, for at det ikke skulle blive forslidt.

(Men ejer du et venligt ord - så sig det nu) Jeg har ofte sagt: Lykkeligt det barn der havde forældre, der først af alt fik lært deres små, hvor trøst og hjælp er at finde i nødens stund. Men årene går - og når man bliver ældre, kan man se et og andet fra en anden side. I dag siger jeg: Lykkelig de forældre, der ret fik deres børn lært at bede! Bede i medgang - bede når sorg og modgang banker på vor dør. Bruge bønnen, ikke som syltetøj til et veldækket bord, men bruge bønnen som det daglige livets brød. Jeg er sikker på, at bønnen er den største verdensmagt.

Læs engang hvad der står i bibelen om bønner. Hvor hente-
de Jesus styrke til sin vandring herved på jorden?
Prøv at se i eders nye testamente, hvor der ofte står, at
Jesus vågede natten over i bøn. - En gammel erfaren kri-
sten mand (Johannes Malle) sagde engang til mig: "Bønner
det er kristenlivets åndedræt." I vort testamente læser
vi også om bønnens magt: Elias bad - det regnede ikke over
Israel i tre år og seks måneder - Elias bad igen - og
himmelen gav regn, og jorden bar sin frugt. Jeg ved også,
at en ærlig kristen hver dag i 40 år bad for Sønderjylland,
han tabte ikke modet, han var sikker på at hans bøn blev
hørt. Vor Herres mølle maler langsom, men den maler sikker!
(Noe Nygård) "Ja far, men er du nu ikke lidt langt ude, når du
selv tror så meget på bønnens magt, hvad har du i dit liv
selv erfaret om bønnens magt?"

Det kan man måske bedre tale end skrive om, men hvor skal
jeg begynde? Jeg tror jeg igen skal tilbage til mit barn-
domshjem. Vi var en søskendeflok som havde det så godt sam-
men, vi talte sammen om mange ting. Vi var to der tit talte
om - og bad for, at vor fader ikke skulle blive nødt til at
blive længere i sin gerning, end han havde kræfter til at
røgte den. - Vor bøn blev hørt, om end knap på den måde vi
havde tænkt os.

Ungdommens år - kærlighedens vår! - Jeg var en fattig tje-
nestekarl, jeg tør måske nok sige - trofast i min gerning.
Jeg satte mig et højt mål, og der var vel kun få der troede,
at jeg nogensinde skulle nå det. Jeg må indrømme - at når
jeg bad min aftenbøn, så var det tit det kneb med at sige:
"Din vilje ske." Men vor Herre førte eders mor og mig sam-
men, og jeg må sige, at jeg forstår det næsten ikke.

Årene gik - omkring os voksede en stor og dejlig børneflok
op. Og hvor har vi meget at sige tak for. Da vi flyttede
over i den store gård, da var det ikke alle der troede, at
vi blev gamle der. Vi lagde alt i Guds hånd, og ydede hver
på sin vis det bedste vi kunne. Vi bad hver aften vor aften-
bøn sammen, og når der var sagt amen, så bad jeg tit for mig
selv kong Salomons bøn: "Gud giv mig visdom og forstand til
at regere dette store folk." Og vi tør vel nok sige, at vor
bøn er bleven hørt.

Har I aldrig tænkt over hvordan det kan være, at vi aldrig er bleven velhavende derhjemme i Lundtang? ja det kan jo have så mange grunde! Men for mig kan det stå sådan, at når vi ligesom har haft det bedst i orden, da er det ligesom når et barn i skolen er kommen for langt frem i sin regnebog, så kan læreren sige: Du må vist hellere begynde forfra. Jeg mener også, at jeg i livets skole har lært at sige Vorherre tak for det. Jeg tror at vi med vore bønner har været medvirkende til, at Vorherre har ført os som han har. Bønnen er som et tveægget sværd, det kan skære til begge sider. Når du ønsker at Vorherre skal høre din bøn, så må du også være villig til at betale hvad det koster. Her er det vel nok at det tit kniber for os mennesker. Hvad har mor og jeg da bedt om? Det skal jeg sige jer, vi har hver aften bedt om, at I allesammen må blive brave og gode mennesker. Og vor Herre har vel nok hørt vor bøn. Mon der er nogle der har så meget at sige tak for som mor og jeg. Tak for at vi har fået lov til at leve ved hinandens side. Tak for vor kære børneflokk. Tak for vore dygtige og elskelige svigerbørn, og sidst, men ikke mindst, tak for alle de små poder som nu begynder at vokse op, både på Højmark og på Lindinggård.

Ja jeg ved jo godt hvor mødig mor vil fotograferes, men nu slipper hun alligevel ikke, jeg får så tage følgerne. Hvis jeg havde en smule evne til at fremføre noget på prent, så ville jeg hverken skrive om stormænd i stater eller sogne, Nej, så ville jeg skrive om en mor, en husmor som har en stor børneflokk om sig, med alle deres sorger og glæder. En mor som har haft et stort hus at passe, mange tjenestefolk og mange gæster, og altid gamle mennesker som der skulle opmuntres og pusles om. En mor som, trods travlhed dagen lang, dog magtede at holde luen brændende på hjemmets arne. Hvem har vel kunnet få så meget arbejde fra hånden som eders mor? Hvem har vel stillet så få fordringer til livet som hende? Kan I tænke jer hvor stolt jeg er af hende, når hun, sammen med Søren Toft, sidder på en knippe halm bag i lastbilen, og Hanne sidder sammen med mig inde i førerhuset. Er det ikke en fornøjelse at se på hende, hun travler fra morgen til aften som en ung pige, og dog skal vi snart fejre hendes 65 år. Hun har ikke megen tid til at tænke på sig selv og sine egne bekymringer. Hun tænker på at gøre alting så godt som mulig, for dem hun lever sammen med.

Det er vel også derfor at mor bliver kønnere for hvert år der går. Måske har hun lært mere i livet end de fleste. Og ved at se på hendes daglige færden, kunne vi måske komme til at sande lidt af hvad gamle Birkedal skriver: At leve fuldtud er at elske udelt, at elske udelt er at ofre sig helt. Jeg er tilfreds når kun det kan siges om os, som gamle Hansen Pedersen sagde ved vort sølvbryllup, at vi havde levet et jævnt og muntert virksomt liv på jord.

Yder vort værk kun et lille frø
til åndens evige sommer.

Da lad kun vort navn forglemmes og dø,
koraldyret lig i den dybe sø.

Vi bygger dog med på den voksende ø
og bereder en verden som kommer.

Når jeg nu skriver om bønnen, så må jeg mindes engang da jeg endnu tjente i Vittarp. Jeg havde fået fri en lørdag aften, havde været til et møde i Nr. Nebel, og jeg ville så overnatte i Kastkjær. Da jeg kom dertil var søster Margrethe og Frands netop gået til ro. Søster redte da en seng op til mig inde i soveværelset. Vi lagde os alle til hvile, men så sagde søster: "Frands - du plejer altid at bede fadervor højt, og det kan du også godt gøre i aften fordi Valdemar er her." Onkel Frands bad så med sin rolige stemme fadervor, og så sov vi. Men inden vi sov ind var der en ung mand der lovede sig selv, at om han og eders mor fik lov til at få et hjem sammen, så ville han hver aften bede fadervor højt for hende. Og jeg tror han har holdt sit løfte. Søster Margrethe har senere fortalt mig, at Frands havde lovet sin mor, hver aften at bede fadervor højt.

Gode venner og trofaste naboer er en god ting. Den sidste tur Peder Henriksen og jeg havde sammen, må jeg aldrig glemme. Da kom vi til at tale ud med hinanden. Han fortalte da flere træk fra sit liv. Hvordan hans bønner var bleven hørt i de rent daglige ting. Hvordan Vorherre tit havde hjulpet ham i store og små vanskeligheder. Men dengang var hvedens aks også nok ved at være modent. Vorherre høster ikke sit korn for grønt. Her er et lille træk som ikke er for gammelt. Jeg var en nat kommen til at længes hjem herude fra Skovridergården, og der var uro i mit sind da jeg gik min

sædvanlige morgentur. Da bad jeg til Vorherre, om han ville hjælpe mig til, at være der hvor han havde mest brug for mig. Da jeg kom hjem var der brev fra mor og Magdal. De skrev at alt gik så godt derhjemme, og jeg skulle bare blive.

Så vidste jeg hvad jeg skulle, jeg var glad - og længselen var forbi. - Bøn og arbejde:

Vi har måske sagt temmelig meget - arbejde og bøn. - men det er vel som du skriver Jens, at der er nedlagt en spire i os til at virke. Men så bliver spørgsmålet jo om vi virker på rette måde. Var det ikke bedre om vi arbejdede lidt mere i Guds vingård og lidt mindre i vor egen? Hvis vi skal klare dette spørgsmål, så må vi jo først være klar over hvornår et menneske arbejder i Guds vingård.

Biskop Koch, Ribe, talte engang i Lunde kirke om, hvad det var at være et kristent menneske. Hvordan er en kristen i sin færden? Og han sagde omtrent følgende:

"Tænk engang på din egen moder, hvordan hun kunne få så meget fra hånden, få lidt til at forslå og dog gå rolig og stille." Han havde altså fundet det kristne menneske i hjemmet. Pastor Noe Nygård fortalte engang i sin prædiken et træk fra Martin Luthers liv, det ville jeg gerne I skulle kende. Luthers gode ven Philip Melancton beklagede sig engang til Luther over, at han blev forstyrret i sin morgenandagt af sin nabo. Det var en fattig smed som for at fortjene føde og klæder til sig og sine, hver dag fra morgen til aften hamrede løs i sin smedie, så Melancton næsten ikke kunne få ro til sin morgenandagt. Men Luther svarede ham:

"Er du nu så sikker på, at smeden ikke banker hårdere på himmerigs port med sin hammer, end du gør med din bøn."

Da jeg som ganske ung tjente hos gamle Søren Th. Thomsen i Fidde, var jeg en søndag i Henne kirke. Pastor Engelsen talte da om bønnen. - Et skib var i havsnød. Een af folkene foreslog da at de skulle bede en bøn, men i det samme øjnede de en stor størtsø, og bådføreren råbte: "Tag fat med Årerne." Men pastor Engelsen sagde: "Hvad skulle disse folk have gjort, de skulle ha' bedt - samtidig med at de tog fat med Årerne." Bøn og arbejde - arbejde og bøn!

Spiren-Arven.

Man kan ikke løbe fra sin skygge. Kan man løbe fra sin slægtsarv? Den sten man ikke kan løfte - den skal man lade ligge! Og derfor nogle få træk om slægten.

Min moders moder døde da mor var to år gammel, så hende kender jeg ikke. Hun ligger begravet på Gram kirkegård. Der har vi indtil for få år siden kunnet finde hendes grav. Hendes pigenavn var Hysel, hendes broder Rasmus Chr. Hysel, boede på fødegården i Søvang, Højst sogn. En sønnesøn af samme navn har endnu gården. Så vidt min viden går var denne slægt jævn dygtige, velbegavede og meget retlinede folk. Min morfars navn var Rasmus Jacobsen, Arslev. Så vidt jeg af min mors fortælling kan forstå, rullede der noget tungt blod i denne slægts årer. Hendes far var vistnok den mest energiske af søskendeflokken. Han var efter sigende en dygtig landmand. Han ryddede megen skov og drev sin gård godt frem, men der siges også at han kørte meget i by. Utroligt lyder det næsten, at han red eller rejste fra Årslev til Roskilde, for at se det første jernbanetog. Det var i 1847.

Han var vist meget hjælpsom både over for naboer og fattige folk. Min mor fortalte tit om hvor roligt og godt alt gik i hendes hjem. Hun fortalte også, at hendes bedstefar havde læst bibelen igennem tre gange. - Et træk som min mor fortalte det: Jeg var engang som lille pige kørende med min far til Thiset ved Gram. (Hvor min mor var født) Der traf vi på vejen nogle fattige børn, deres moder havde som ung pige tjent i bedstefaders hjem. Han gav disse børn fire daller, uden at sige hvem han var. Men til mor sagde han: "Man skal aldrig være bange for at gøre godt mod fattige folks børn, det skal Vorherre nok gengælde os mod vore egne børn." Min faders forældre har jeg aldrig kendt. Min far mente, at hans mor længere tilbage i slægten var af tysk afstamning, så vidt jeg kunne forstå, var hun en meget energisk kvinde. Hendes far Jørgen Andresen, var en mere rolig natur. Min faders hjem var i Rugbjerg, Øster Lygum sogn. Om min egen far og mor vil jeg ikke skrive andet end dette: Min far var sikkert den mest begavede af sin søskendeflok. Og jeg er tilbøjelig til at tro, at det samme kan siges om min mor.

Om eders moders slægt ved jeg kun lidt. Gamle bedstemoder kendte I jo alle, og I ved at hun var god. Hun var jo af gammel prangerslægt, og det er vist sikkert - at hun som ung var en mere end almindelig dygtig kvinde.

Eders mor-far Søren Chr. Carstensen, har jeg ikke kendt, men ved at han var vinterlære i Frøstrup, så han har sikkert da været en velbegavet ung mand. Han begyndte sin virksomhed i Lundtang med 30 kroner. Carstensen må have været en initiativrig mand, han købte jo tildels den gård sammen som vi nu arbejder med. Han havde krodrift og købmandshandel, byggede ismejeri, smedie, bageri, pottemageri og mølle. Han virkede og vandt, og var så vidt jeg ved afholdt af næsten alle. Om ham vil jeg kun fortælle eet træk, som gamle lærer Kiholm fortalte mig, men det siger også meget.

Her er Kiholms egne ord: " Min gæld som jeg skyldte i ejendommen i Frøstrup var sagt op. Dengang kendte vi jo ikke så meget til at låne i kreditforeningen, og jeg gik derfor til pastor Vaupel. Jeg klagede min nød, og bad ham hjælpe mig, men der var ingen hjælp at få. Så var der jo ingen andre at gå til end Søren Chr. Carstensen, jeg bad så ham hjælpe mig med de penge jeg skulle bruge."

" Hvordan kan det egentlig være at du kommer til mig, her plejer du jo ikke at komme," sagde gamle Søren Chr.

" Nej det passer," sagde jeg, " Men når man kommer i nød, kan man jo imellem blive mødt til at gå til den som man ellers ikke kommer til. Jeg har også først været hos præsten, men der var ingen hjælp at få, og så måtte jeg jo prøve her." - Kiholm fik pengene hos Søren Chr. Carstensen, og efter nogle års forløb kunne han betale dem tilbage.

Og så fortalte Søren Chr. Kiholm, hvad han ellers aldrig havde nævnt. - " Nu kan jeg fortælle en af mine gamle venner, at jeg har fået mine penge igen." - Han sagde til mig: " Hvorfor ville du låne ham disse penge, dem ser du aldrig igen."

Da Søren Chr. Carstensen døde, var jeg også med til henfølge. Vi sang en salme, og lærer Hansen Pedersen talte. Jeg sagde vel også et par ord. Så trådte gamle Morten Andersen Kiholm hen til kisten, og nu ventede vi alle en lang tale, for Morten Andersen Kiholm kunne jo nok tale. - Men han lagde re- lig sin hånd på Søren Chr. Carstensen's pande og sagde:

" Farvel min velgører."

Det var om de gamle, - så mig selv. - Ja kære børn, det kan være vi har klemmt hårdt nok på med arbejdet, men hvor har det tit og mangen gang glædet mig, at se eder optaget af eders gerning. - Se hvor I kunne magte den, - se hvor I kunne sætte liv i det hele. - Og se hvad I kunne holde til af arbejde med de legemlige kræfter, og samtidig bruge eders omtanke: " Gud give os at skinne så, som himmellys skønt af de små, da randt for os guldtærning."

Her er et lille vers som jeg holdt meget af i mine unge dage. Og det er vel næsten også kommen til at passe lidt ind i mit liv.

Hellere vogter ved et led
midt i kampens hede.
End et liv i stille fred,
fri for sorg og uden glæde.

Gamle Skovridergård, Silkeborg, den 10 december 1937.

Julie og Valdemar Andresen.

Kvong, 2. nytårsdag 1940.

Kære forældre og søskende!

Tak for hvad du har skrevet i denne bog Jens, men vi andre er desværre for længe om at sende bogen videre, men vi håber det forbedrer sig. - Tak for det gode, store stykke du har skrevet far, det har vi alle været glade for at læse, og det vil få større og større værdi for os jo ældre vi bliver. I dag har vi 2. nytårsdag, så i morgen er der fødselsdag i Lundtang. Ja vi forstår slet ikke, at I er så langt oppe i alderen, far og mor, efter som I travler og har travlt dagen lang. Men Gud ske lov I begge er så raske og kan være med i arbejdet, så går tiden jo inden vi ser os om.

For første gang har vi i år fejret julen i vort eget hjem herovre i Kvong. Tak for den gode juleaften vi havde hjemme i Lundtang. Det er mange år siden jeg har haft så god en juleaften. Vi har haft en meget rolig jul, rigtig en hjemmets jul, men hvor er den gået hurtig for os. Vi forstår knap nok at vi allerede er ovre festdagene.

Ja hvor har vi haft en god jul, selv om jeg engang imellem har måttet fælde en tåre, fordi jeg ikke rigtig syntes, jeg kunne være med til alt det som jeg gerne ville.

Sommer tider tænker jeg på alle de fester, som vi tit og mange gange har været med til i Julen. Vi har haft fremmede den ene gang efter den anden, eller været i byen.

Men alt som tiden går håber jeg jo stadig på, at min udholdenhed må vende tilbage igen. Og hvad gør det så om jeg ikke kan være så meget med som før, blot jeg må være rask, og være med til at sprede lidt solskin herhjemme.

Der er vel nok løbet meget vand i havet, siden der sidst blev skrevet i denne bog, og når jeg tænker tilbage, hvad jeg uvilkårlig kommer til i årets korte dage, så kan jeg vel nok sige med tak, hvor har jeg det godt nu.

Tak kære far, mor og søskende, for hvad I har været for mig og for os begge.

Hermed de bedste lykønsninger til fødselsdagene den 3. og 4. januar, og glædeligt nytår med tak for alt godt i året som svandt. Håber I i det nye år må være raske og sunde, og bevare jeres gode humør. De kærligste hilsener.

Eders Julie og Ejner.

" Nu tak for alt ifra vi var små, og legte sammen i skog og lade.   Julle.

Højmark, den 10 maj 1945.

Kære allesammen!

Tak Jens for ideen med bogen, altid vil vi læse den med glæde, dog mest fars brev. - O, hvorfor har jeg dog ikke taget mig sammen og skrevet i denne bog for længe, længe siden.

Jeg har stadigvæk tænkt, det skal vente til en dag jeg får god ro og tid, men hvorfor ikke sige ligesom gamle Chris:

"Jeg vil tage mig tid." For tænk om vi kunne have fået far til at skrive et par gange mere, hvor ville det have været skønt. Men lad os nu være glade for det han har skrevet.

Og lad os så alle gemme vore kære minder om far i vort hjerte; - Thi far har vi jo desværre ikke mere iblandt os.

Men lad os så tænke på dig vor kære mor, hvor har vi meget at sige dig tak for mor, og dig har vi jo heldigvis iblandt os endnu. Tænk - om vi kunne liste dig til at skrive lidt om gamle dage. Kunne dig og Søren Toft ikke sidde og sætte lidt sammen? Og mor, hvis du kunne huske nogle småtræk fra vore barndomsdage, så skriv lidt ned om dem. Det ville være morsomt længere henne i tiden, at kunne læse om vore barndoms minder. Når jeg sådan sidder og tænker, hvor kommer der så mange minder frem. Det jeg husker længst tilbage, det var vist vore rejser til Skjern, når Søren og jeg skulle med "store bedste" ned til morbror Julius. Så skulle vi helt om ad Varde. Toget gik fra Lunde tidligt om morgenen.

Det skete også at far kørte os til Lyhne, og så hentede morbror Julius os der. Kromanden i Lyhne havde en stor gramafon. Hvor gammel mon jeg da har været? Da tænkte vi mindst på, at en af vore skulle komme til at bo i nærheden af Skjern. Trafikforholdene er også nu under krigen meget vanskelige. Meget er sket siden bogen sidst var i Vestjylland, både ude i verden - i vort lille land - og i vor familiekreds. Det vi særlig vil tænke på og skrive om i denne bog, er jo vor egen kære familiekreds. Far er død - mor er flyttet over i det lille hus. Jens og Anne er flyttet ind i vort kære gamle hjem, og en og anden lille familiemedlem er dukket op både her og der. Jeg for mit vedkommende har jo syv børn, en pæn flok som jeg tror det vil knibe i andre at præsentere. Jeg havde ellers aldrig troet, at jeg skulle blive mor til så mange, men det er jeg nu bleven,

Nu er der så det med at få børnene opdraget til at blive gode mennesker, det er vel nok en stor opgave!

Jeg husker tydeligt, at far engang sagde: "Der er ingen der kan tage en tørn - som en familie med børn." Og det tror jeg der passer. Ja, hvor stor en gave er det ikke, at blive betroet sådan en flok sunde og raske børn.

Men efterhånden som børnene vokser til, tænker jeg tiere og tiere på barndomshjemmet derhjemme. Jeg sammenligner tit mig selv med mor. Mor kunne aldrig blive færdig, hun kunne blive ved - så med det ene - og så med det andet, og sådan går det også for mig. Selv om man er aldrig så træt, så går man jo alligevel så snart der er een der siger mor.

Men der er noget jeg ikke kan forstå, hvordan kunne du mor komme over det altsammen. Du havde jo dog seks børn lige efter hinanden. Mange folk til daglig, mange fremmede, og to gamle bedstemødre at passe. Og det var mens vi børn alle var små. Det kommer jeg tit til at tænke på, når jeg synes jeg har meget arbejde. Og så synes jeg ikke jeg må klage mig, jeg er dog altid så rask. Ja der har altid været meget at bestille derhjemme, og jeg vil sige ligesom dig Jens: Det var somme tider næsten for meget!

Men vi fik lært arbejdets glæde at kende. Jeg tror også jeg mange gange har lettere ved at komme over mit arbejde, fordi jeg var vant til hjemmefra at have meget arbejde. Jeg ved slet ikke hvordan jeg skulle have fundet mig tilfreds, hvis jeg ikke havde haft ret meget at bestille. For jeg er ærgelig når der går en dag, hvor jeg ikke får ret meget arbejde til side.

Men far og mor var vel også nok altid ihærdige. Hvor jeg glæder mig på mors vegne, over at hun har fået det så dejligt på hendes gamle dage. Men hvor havde det været skøn, om far kunne have fået lov til at hvile derovre i hans sidste år. Men hvor må vi være glade for, at far fik så skøn og let en død. Jeg tror ikke han selv ville have ønsket sig den skønnere.

Kære mor! - Der er nu noget som jeg aldrig har fået dig og far sagt tak for. Det er fra den tid jeg som syvårig var på sygehuset. Det har jeg så tit tænkt på, siden jeg selv fik børn. Jeg husker så tydelig, at far så tit kom og besøgte mig. Og når jeg spurgte far om mor snart kom, så sagde far: " Hun har snart ikke tid." Men du kom alligevel! - Tak kære mor - nu forstår jeg hvor besværlig det var for dig at rejse. Du havde meget at gøre hjemme, du havde to unge piger og gamle bedste, og du ventede Magdal. Jeg husker også meget tydelig, den første gang du rejste ud til mig med Magdal. Du var så træt, da du kom bærende med ham, vi sad ude i sygehusets have. Og når far besøgte os på børnestuen, så sang han altid for os. Jeg har også tit tænkt på hvor stort et offer det var for jer, når far lagde sig ind på sygehuset, for at lade skindet tage af, til at lægge på mine sår. Men stor var også eders glæde da jeg kom hjem. O, hvor husker jeg det tydeligt, - fru Olsen og bedste sad inde i bedstes kammer. Og nu til sidst vil jeg sige tak til alle mine kære søskende, fordi I altid tænker så kærligt på mig, både med breve og med besøg. I har vel nok været flinke til at besøge mig, selv om jeg er flyttet lidt langt mod nord. Hvor har vi søskende altid holdt meget af hinanden, og det er mit største ønske for mine børn, at de må være lige så glade for hinanden, som vi var det derhjemme.

Kærlig hilsen til alle i familien - store som små!

Bothilde.

Lundtang, den 16 juli 1946.

Til alle mine kære børn og svigerbørn!

I kan tro jeg gerne vil være med til at flette en kærlig mindekrans om mine kære børn og svigerbørn, for alt det gode I har gjort for eders far og mor.

Jeg kan kun mindes eder alle som gode og lydige børn.

Også som voksne, altid ville I gøre eders arbejde så godt.

I hængte i fra tidlig morgen til aften silde, og aldrig så vi en sur mine. Og aldrig var der en der sagde: "Det kan en anden gøre." Nej - I gjorde jeres arbejde med en glad vilje. - Det har tit hjulpet mig med mit arbejde, for så gik det hele så let.

Somme tider kunne det jo se lidt mørk ud, når helbredet ikke ville stå mig bi, når jeg blev træt og måtte i seng. Men jeg tænkte altid, at det var den gode Gud der bestemte, at nu trængte jeg til at hvile ud, og så gjorde jeg det også.

Men dengang jeg havde blodopkastning, da var det strengt.

Men når jeg så ofte mindes den tid, så er det fordi jeg ikke ville have undværet denne sygdom. For hvor så jeg meget køn om natten, når jeg ikke kunne sove. Det var den sidste nat da jeg var meget syg og rejsefærdig. Da så jeg ganske tydelig min mors billede hænge i vindueskarmen med en masse engle omkring. Da havde jeg opgivet at leve længere, men Gud ske tak, Herrem vendte det samme mat til det bedre. Og Han har stadig holdt sin kære hånd over mig, og hjulpen mig over megen svær sygdom.

Nu er det først at jeg rigtig kan se, at der er sket meget i den gamle gård. Jeg tænker tit på alle de mange fremmede rejsende der har besøgt gården, og på alle de gamle mennesker der har levet deres sidste år her. Ja jeg tænker helt tilbage til frk. Andresens tid. Hun kunne blive helt hysterisk, når der var nogen der stjal fra hende, så måtte man fatte sig i en fart. Engang var der bleven penge væk fra hendes pung. Da skyndte jeg mig at sige, at det skulle jeg nok tage mig på, og så faldt hun straks til ro. Og så tænke sig at jeg nu selv er kommen over i det lille hus, hvor jeg har det så dejligt og godt.

Far skulle jo lige haft lov til at nyde det også, men sådan skulle det jo ikke være. Hvor ville han ikke have glædet sig over aller de små poder, dem kunne han rigtig synge for og ride ranke med, særlig når de red til møllerens hus. Bare jeg kunne få det rigtig fremført, for jeg har nok at øse af. Jeg har fuldt op af gode og rige minder fra min barndom, ungdom og alderdom. Jeg har meget at sige tak for, jeg var jo eneste barm, og det er det slet ikke så let at være. Men jeg ved at jeg havde en god mor, hun forstod sig på både det ene og det andet. Far var jo lidt anderledes, ham kunne det ikke nytte at komme til. Han var jo også noget ældre. Han havde meget om hænde, men det havde mor også. Mor fortalte, at da hun flyttede til Lundtang, da stod hun ved de lange borde og skænkede små puncher fra tidlig morgen og til sen aften. Der kunne være op mod 25 mennesker daglig. Folkeholdet var stort. - Der var kommissær, bager-og møllesvende, det var en urolig tid hvor der var meget at tage vare på.

Jeg kan godt huske alle de store tønder med både rom og brændevin, som vi jævnlige tappede af. Gamle pastor Vaupell kom næsten hver dag og skulle have en "mavebitter," han havde gerne sine store lommer fyldt med æbler, og han gik altid i en stor slåbrok.

Nu vil jeg ønske, at I stadig vil gøre en lille svip hjem til Lundtang, mens vi kan besøge hinanden både unge og gamle. Og hermed tak allesammen. Nu tænker jeg at du Søren vil fortsætte, og ikke lade bogen ligge for længe.

De kærligste hilsene fra eders gamle mor.

Claudine Andresen.

V A L D E M A R   A N D R E S E N S
A R G E N T I N A R E J S E

Valdemar Andresens ældste broder Theodor fik i 1899 som ung præst et embede ved de danske kirker i Argentina. Søsteren Laura og broderen Frederik rejste siden til Argentina. I 1925 var Frederik og hans hustru Agnes Johansen, der var født i Argentina, hjemme på ferie, og Valdemar fulgte da sin broder og hans hustru til Argentina. Han fortæller i det følgende om sine oplevelser på turen der strakte sig over et halvt år.

Lundtanggård, søndag den 7 september 1925 klokken 1,30. Bilen står for døren og kufferterne er pakkede, der må siges farvel. Thi, nu er det alvor med den store rejse, den rejse der nu i mange år har stået for mig som en drøm, der syntes mig aldrig at kunne gå i opfyldelse, i hvert fald ikke i de første år. Men hvorledes er det så gået til at det nu virkelig er alvor. Ja hvorledes går så meget til her i livet, hvorledes går det til at den unge mand finder netop den allerbedste pige i verden. Og hvordan finder den unge pige netop den eneste unge mand der slet ikke er som alle de andre, men netop er noget for sig selv. Sådan en ungersvend som hun netop så tit havde set i drømme, men aldrig før truffet i levende live. Ja hvordan og hvorfor, disse spørgsmål må vi vist hellere lade ligge, og så blot holde os til dette at nu er det virkelighed med rejsen. Og lad os så tro, at han som har ledet vore fjed fra vugge til grav, han har også sin finger med her, og vi giver alle vore kære i hans varetægt, og stoler på at han vil skærme både dem og os som rejser. Altså siger vi farvel, og selv om en tåre gerne vil liste sig frem ved afskeden, så er det dog glæden som er den overvejende. Og så farvel allesammen, børn, tjenestefolk, naboer og det hele i hjemmet, stuerne, haven, markerne - ja hvor er der meget der binder, og dog - nu er rejsen en virkelighed.

Broder Frederik har maget det så snilt, at vi kører bort i bil det går hurtigt og let. Solen smiler, mange kærlige blikke følger os, maskinen snurrer og så farvel.

Turen går over Kolding til Sønderjylland, vejen kender vi så godt, men hvad sker - vi glemte at dreje ved Kors kroen, og vi har nu Bramminge forude. Hvor har vore tanker været, ja der beholder enhver for sig selv. Fejltagelsen koster os kun et kvarter, men den skete jo trods det at vi begge kender vejen meget godt. Motoren snurrer lystig, det er en rigtig dejlig dansk søndag eftermiddag med sol over markerne. Turen går planmæssig over Kolding til Sønderjylland. Mandag eftermiddag står vi på stationen i Hjordkær, og nu går turen med tog til Amsterdam. Tinglev - Padborg - der jo nu er dansk land og ligner Danmark i alle retninger, selv langt ned i Holsten ligner både natur og bygninger det danske. Ja selv kirkerne og mejerierne er endnu i dansk stil. Men snart bliver landbrugsbygningerne mere enlængede, brede bygninger med lav mur og høj tagkonstruktion. Enten er der stuehus i den ene ende af staldlængen, eller der er et lille stuehus ved siden af det store udhus. Desværre var det på eftermiddagen vi var rejst ud, vi måtte vente lidt i Padborg, så det var nat da vi rejste gennem Tyskland. Toldeftersynet gik meget let når vi sagde, at rejsen gik til Amerika, så var alt i orden og vore kufferter blev ikke åbnet hverken ved den tyske eller den hollandske grænse. Det første bemærkelsesværdige vi mødte mod syd, var Kejser Vilhelm kanalen, den passerede vi ved Rendsborg. Det var en kanal af bredde som udløbet af Ringkøbing fjord, og den var oplyst med elektriske blus så langt øjet rakte. Inden vi kørte over kanalen så vi den høje bro, og vi talte om at det ikke var særlig morsomt at skulle køre helt der oppe. Toget dampede imidlertid videre stadig opad og stadig i rundkreds, og snart var vi oppe på den høje bro, højt over huse og trætoppe og højt over Vilhelmskanalen. Kedelig var det at det nu blev nat, vi så intet af Tyskland, men kørte med eksprestogsfart hele natten. Vi skiftede tog to gange, vi havde besvær med at gøre os forståelige for tyskerne, men kom dog i rette tog og ved daggry passerede vi den hollandske grænse. Holland, landet der er dyrket som en have! Det mente jeg at kunne huske fra geografien, og hvor forbauset blev jeg ikke da det blev lyst, og så at det virkelig passede.

Der var langs banen ret store lyngstrækninger og slet ikke så lidt dårlig jord. Men da vi nærmede os Amsterdam var der lavland og frugtbar jord. Det er hovedsagelig græs man avler i denne del af Holland, vi så marskenge af den rigtige fede slags. Vi talte om at der var en køn græsbund, men ikke meget græs. Straks derefter passerede vi en mand der slog græs med en le, og nu kunne vi se at der var noget på bunden, det ene skar lå ved siden af det andet jeg har aldrig set så tæt en græsbestand. Der gik også mange kreaturer på små arealer, så jeg forstod at det var umådelig god jord. Hvor er det dog kedelig når man er ude at rejse, at man ikke kan sproget, thi hvor var der meget man gerne ville vide besked med. Man kan ikke spørge, og man må bruge sine øjne. Toget standser og vi går på hotel. Værten kan tale spansk så der er da et menneske Frederik kan tale med. Det var et pænt lille hotel vi var på, men man ser straks, at hollænderne er vant til at hjælpe sig med meget lidt husrum. Vi må huske på, at alle huse i Amsterdam er bygget på pæle, så grundene må være kostbare. Alle huse ligger med gavlen mod gaden og der er utrolig lidt plads. Hotellet hvor vi boede var ikke over syv alen bredt, og var der en gårdsplads var den ikke større end en gang. Og dog havde vi gæsteværelse nr. 33. Broder Frederik og jeg delte værelse. Der var to senge, men ikke mere plads end man lige kunne knibe sig op mellem dem. Den ene måtte ligge i sengen, mens den anden vaskede sig og klædte sig på. Vi fik ellers god mad, og værten var med os på kontoret, hvor vi fik vore billetter og kufferter eftersat, og man lovede os, at vore kufferter nok skulle komme med skibet. Om eftermiddagen tog vi en bil og kørte rundt i byen en times tid. Amsterdam er en meget smuk by med sine mange store kamaler. Der er en voldsom skibstrafik overalt i Holland med skibe af forskellig størrelse. Det var kedelig at vi ikke kunne tale med vor chauffør, thi vi ville hellere have været en tur ud på landet. Dronningens slot ligger på torvet, det er en kolossal bygning, men den virker lidt tung. Den har nogen lighed med Amalienborg i København. Der er en mængde skønne figurer og andet stads på slottet som ser meget demonstrativt ud. Vi kom på en tur udenfor byen.

Her var det morsomt at se, at græsmarkerne som vi havde på vor højre side lå lavere end vejen, mens kanalen på vor venstre side lå højere. Af møller ser man ingen nu om dage, der er pumpestationer som pumper vandet op. De må præstere et meget stort arbejde, thi det regnede næsten hele tiden, mens vi var der, og vandet i grøfterne stod lavt. Der var mange smukke butikker i byen, jeg synes ikke jeg tidligere har set så flotte gader.

Det var også ejendommeligt at se, at i de flotteste gader var der hverken køretøjer eller cykler, men folk gik til fods overalt. Dagen efter var jeg tidlig oppe, og på min tur i byen undrede jeg mig over at man næsten ikke så en cykel, folk gik afsted. Hollænderne er nok som bekendte for deres renlighed, på gaden var der heller intet snavs de var som renvaskede. Husene var også kønt malede og ikke tilsnavsede af kulstøv. - Onsdag den 9 september. Klokken 10,30 skulle vi være ombord i "Gelvia," det var et mægtigt stort skib som var på 20,700 tons. Det var bygget i Holland og havde kostet 4,5 mill. gylden. Men dets søsterskib "Urania," der kun var på 14,000 tons, men var bygget i krigstiden, havde kostet 10 mill. gylden.

Vi fik vore papirer eftersat og vore kahytter anviste. Det var små men pæne kahytter. Jeg var så heldig at få en to-mands kahyt og den nedeste seng i kahytten. Måske var det ikke så rart med den nedeste seng jeg tænker på søsygen, men min kammerat blev ikke syg, og jeg så næsten ingen der var søsyge ombord. Vi spurgte efter vore kufferter, men ak, de var ikke ombord derved var der intet at gøre. Kufferterne blev sendt med et andet skib til Buenos Aires. Vi havde så kun meget lidt læsning og meget lidt tøj at skifte med. Kedeligt var det at kufferterne ikke var med. Signalet lyder til afgang, skruen må vel i gang, men alt var stille. Vi sejler bliver der sagt, nej det gør vi da ikke, jo se bare to små dampere der slider i Gelvia. Det ser ud som når en myre vil sluge en stor flue. men skibet bevæger sig og snart kommer skruen i gang. Vi sejler gennem en kanal og lige ud i Vesterhavet, vi kommer ikke ind i Søjdersøen. Landskabet er lavland med fabrikker langs kanalens bred. Der er små byer med store kajpladser, og en mængde skibe overalt. Vi så da også et skib med dannebrog, det kom fra Norge med træ til en stor papirfabrik.

Landbrugsbygningerne er i hollandsk stil, lave, brede enlængede bygninger, med et lille beboelseshus tæt på det store udhus. De forskønner ikke landet. Her ude i vest er der en del pløjemark, men det ses let at jorden er vanskelig at holde fri for ukrudt. En køn roe-eller kartoffelmark så jeg ikke, der var meget ukrudt mellem roerne, og det så ud til at de havde fået rigelig med regn. Der var også korn og bønner på marken, men det så alltsammen meget forregnet ud. Langs med kanalen ligger der forter, og jeg synes de lå ret tæt og så moderne ud. Så landet overlader ikke al forsvaret til havet. Snart er vi ude i Vesterhavet, det er regnvejr og bølgerne går ret højt. De skibe vi møder vipper godt og tager vand ind, men Gelvia går støt gennem bølgerne. Det er en nydelse at sidde i bagstavnen og se på bølgenes leg. - Torsdag den 10 september.

Vi går over Vesterhavet på mindre end dag, og er i Southampton i England ved middagstid. Den engelske kyst ligner den østjydske, der er bløde bakker, grønne græsmarker og skove. Der er brede hegn mellem markerne, og der er småbyer overalt. Søfortene er også godt repræsenterede her. Vi kom ikke ind i havnen, en mindre damper kom ud til os med pasagerer, og efter en times forløb sejlede vi videre gennem Kanalen til Cherbourg i Frankrig. I Cherbourg er der mange store fabrikker, der er mægtige pakhuse og et utal af store og små skibe. I Frankrig var vi heller ikke i land, men vi fik en del pasagerer ombord på samme måde som i Southampton, og vi så kun byerne fra skibet. Den franske kyst er mere storslået end den engelske, men landet har bløde former.

Efter et par timers forløb gik farten igen syd på mod Vive-ro i Spanien som var den næste havn. Kulden var endnu den samme som i Danmark. Vi gik med overfrakke på, og vejret var regnfuldt og blæsende.

Fredag den 11 september sejlede vi hele dagen og natten med. Lørdag eftermiddag fik vi den spanske kyst i sigte.

Det ser ud som om bjergtoppene svæver i luften, da skyerne ligger i bjergenes halve højde. Men når vi kommer nærmere viser det sig at bjergene er godt rodfæstede, men grå og nøgne er de. Længst oppe er der ingen bevoksning at se af nogen art, kun i kløfterne er der små fyrplantager.

Snart nærmer vi os Vivero. Bjergene bliver højere, og på det højeste bjerg er der et fyr hvis lys kan ses langt ud over havet. Om aftenen var vi i tvivl om, om det var et fyr eller en stjerne vi så. Jeg må her bemærke, at min broder Frederik er den eneste ombord jeg kan tale med. Ved Vivero begynder sydens sol og varme. Det er dejligt, nu efter flere dages rejser med regn og blæst, rigtig at blive gennemvarmet af solen. Vi går ind til byen gennem en naturlig havn med stejle bjerge på begge sider. Bjergene er ru og stejle med en smule fyrretræer hist og her. Vivero ligger, som næsten alle havnebyer her, op ad bjergskråningerne, det ser smukt ud, især om aftenen når lysene er tændt. Her kommer folk i små både roende ud til os med frugt. De roer helt hen til skibets side og smider et tov op til os, i tovet er der fastbundet en kurv med frugt, som vi kan hejse op. Der bliver råbt om priser, man lægger pengene i kurven, og den hejses ned. Frugten her var ikke hverken særlig god eller billig, men det var alligevel et glimt af sydens liv vi så. Snart er det aften og vi går til ro. Skibet fortsætter farten, og i morgen skal vi være i Lissabon.

Søndag den 13 september.

Søndag morgen kan vi begynde at skimte bjergene på Portugals kyst, og snart kan vi se nogle småbyer langs kysten og Lissabon forude. Ved middag holder vi stille og får lods ombord. Indsejlingen til Lissabon er snæver og vanskelig at besejle for et stort skib. Noget af det første man ser i Lissabon, er den gamle kongeborg oppe på bakken over byen. Nede ved havnen er der rejst et mægtigt monument på det sted, hvorfra søfarerne i gamle dage gik ud på deres rejse til Indien.

Herfra gik Vasco da Gama ud, da han opdagede søvejen til Ostindien. Her kom også folk til os med frugt og vindruer, handelen gik strygende, og frugten var både god og billig. Der var æbler, pærer, bananer, fersken og vindruer. For en gylden fik man megen frugt. Her var så megen tid at vi kunne komme i land, vi lejede en båd og sejlede ind til byen.

Fra skibet så det ud som der ikke var ret langt til land, men der var dog en halv mil. - Så stod vi da i Lissabon, en smuk by med mange mindesmærker. Husene var høje - 5-6 etager.

Der var mange store bygninger, hvor facaden var dækket med hollandske fliser i forskellige farver. Vi gik op til byens torv, derfra tog vi en sporvogn.

Med den kørte vi et langt stykke frem og tilbage. Lissabon er en ret stor by og en køn by, men alting ser så fortørret ud, græsset i plænerne var ikke grønt og træernes blade hængte. Her så jeg palmer i fri luft som dog var temmelig små. Morbærtræer, eucalypter, akacier og et træ som meget ligner poppel på bladene, men med en slank stamme og en køn bark, udgør træet det meste af byens beplantning.

Her så jeg rigtige vinhaver hvor druerne hang i klaser, men der var et godt hegn om haven. Her så vi et stykke jord omhegnet med en mur der var $3\frac{1}{2}$ alen høj, af $1\frac{1}{2}$ stens tykkelse og pudset i cement. Muren omgærdede flere hundrede hektar. Jeg troede det var en øvelsesplads for soldater, men vi fik oplyst at det kun var et almindeligt markhegn. Det er nødvendigt at hegne her i de sydlige lande nær de store byer. Befolkningen er så mangeartede og så tyvagtige, at et almindeligt hegn som vi sætter om vore marker ikke forslår her. Træerne frister naturligvis også mere end vore gulerødder og kartofler derhjemme.

Det var morsomt at se på folkelivet i byen, der var mange fine folk, men også en masse tiggere. En moder med et lille barn på armen og en lille pjaltet pige som netop var så stor, at hun kunne blive ved at forfølge os, så længe hun fik en skilling, var den første vi blev antastet af. Siden kom der en mand med en dårlig arm som han gik med ganske nøgen, og en anden som kun havde en armstump, og kun to fingre på den anden hånd. Af den slags var der mange, men det var jo søndag eftermiddag, og der var også mange fine folk på gaden.

Vi så en køn skik her i byen. Mens vi kørte i sporvognen kørte vi forbi et ligfølge, alle i sporvognen rejste sig og blottede deres hoved. Det syntes jeg var en pæn skik og værd at tænke over. Det var dejligt at komme ombord igen, luften var mere frisk her end inde i den fortørrede by.

I Viveros havn i Spanien så vi springfiskerne, det var store plumpe fisk at se til, de springer op over vandet i en bue og plumpe så ned igen. Der blev fortalt at de vejede indtil 200 pund, men havde ikke nogen særlig værdi.

Søndag aften forlod vi Lissabon og satte kursen efter de kanariske øer, hvor vi skulle lægge til i Las Palmas.

Mandag den 14 september.

Jeg må være bleven træt af turen i går, thi da jeg vågnede mandag morgen var mit ur 8,30. Jeg stod op og kunne ikke forstå, at jeg ikke havde hørt klokken, thi der blev altid ringet klokken 7,30. Jeg så til min kammerat, men han pegede på sit ur og rakte syv fingre i vejret. Jeg tænkte, mon klokken dog kun var syv, men jeg stod op.

Og da viste det sig at skibsuret var sat næsten to timer tilbage. Det var en glædelig overraskelse sådan en mandag morgen. Vi sejlede så både mandag og tirsdag, og ventede så at vi skulle være fremme ved de kanariske øer.

Tirsdag aften var jeg på tærne, jeg ville se solen gå ned. Tre aftener havde solen narret mig, jeg syntes det var midt på eftermiddagen, og inden jeg så mig om var solen væk. Men tirsdag aften stod broder Frederik og jeg og så solen dale. Det går meget hurtigere end hjemme, og når solen er gået ned begynder det straks at mørknes, og en lille halv time efter er det mørk.

Det var den aften lidt skyet i vejret, og vi stod og så på skyerne: Se der, siger min broder, der er en sky i sydvest den ligner en bjergtop! Vi gjorde tegn til en af søfolkene. "Las Palmas," siger han, og snart kunne vi også se at det var et bjerg. Vi nærmede os Las Palmas, men det var aften og vi kunne ikke komme i land. Men det var et smukt syn at se alle de lys der var tændt, både omkring den store havn og op ad bjergene - det var et eventyr.

Så snart vi havde spist vor aftensmad lå skibet stille, og vi måtte op at se. Min broder sagde, at disse øer havde toldfrihed så her ville der blive livlig handel. Vi lå en halv mil fra land, men se nu der, en hel eskorte af små både med lys i stavnen stævner ud mod skibet. Vi tæller 30-40 stykker, men der kommer stadig flere. De første der nåede ud til os var små motorbåde med pæn klædte folk ombord, det var lystsejlere som ville se på skibet. Men snart nåede de små robåde ud til os, og så begyndte der et liv og røre som hører syden til. Søen går temmelig høj, men småbådene lægger alligevel til ved skibets sider. Førerne kaster deres snore op til os, de vil sælge alle mulige slags varer. Der er frugt, cigarer, broderier, trævarer, udskærerarbejder i elfenben, guldringe, armbånd m.m. - En holder et broderet

sengetæppe ud for vinden og nævner prisen på det, en tredje en fin kjole - alt til spotpriser. Og dog, vil man handle med dem så byder man kun det halve. Handelen går langsom, og mens vi står og ser til kommer en af matroserne og siger, at nu bliver dørene lukkede for de handlende kommer ombord. Vi står og beundre et par smådrengene som hver ligger med sin båd ved skibets side, og trods søgangen kan holde deres båd på samme sted. I løbet af en halv time ligner dækket en basar med alt mulig stads og skrammel. Vi går over på første klasse for at se på livet der.

Her er fine ting, skønne orientalske tæpper, kunstnerisk broderede kjoler, fine rejsetæpper, smukke elfenbens- og fajancearbejder, og handelen går. Skal vi handle? - nej, vent til skibet skal sejle, så går priserne ned til det halve.

Dog, tante Agnes giver bud på en pæn ting som hun har brug for. Sælgeren forlanger 4 pund, hun byder 2 pund, manden bliver smækfornærmet og vender os ryggen. En anden kunde spørge efter den samme vare, nu forlanger han 5 pund. Kunden går og Agnes køber varen for 2,5 pund.

Tante Agnes hun er min broder Frederiks argentinske hustru. Det var langt ud på aftenen og vi gik til ro, vi kunne jo se på varerne dagen efter, da skulle skibet indtage kul.

Kulprammene lå ved skibets sider med kullene i sække og et utal af arbejdere. Skibets kram laver et spektakel af en anden verden, og det er ikke let at sove, dog - man bliver søvrig af søluften, og snart hører jeg ikke mere, men sover til lidt før solopgang. Jeg må jo op for at se, hvordan livet nu rører sig. Men nu var både kulbådene og handelsfolkene borte. Hvad nu? - vi havde glædet os til at komme i land, men skibets skruer går i gang, og vi sejler.

Solen står op i øst, og nu må jeg nynne - går over hav og bjergetop. Aldrig har jeg set et sådant syn, bjergene er høje og stejle, tågen og skyerne ligger op ad bjergenes sider og ved deres fod. Det er et vidunderligt syn for mig som aldrig havde set sligt. Jeg stod på dækket i over en time og betragtede panoramaet som udfoldede sig for mit blik. Det vil være svært for mig at beskrive dette dejlige skuespil, men jeg må gøre et forsøg. Byen ligger nede ved havnen og op ad bjergskråningerne. Disse hvide huse med deres røde tage gør sig smukt i morgensolen.

Bjergene blev som overstrøgne med en kæmpepensel efter som tågen og skyerne lettede, og husene strålede i alle farver i morgensolen. Bjergene er nøgne og grå, men morgensolen, tågen og skyerne som svæver omkring dem gør dem skønne. Ude fra havet ser øerne temmelig øde og ufrugtbare ud, men inde i landet ses mange små byer i dalene og i bjergkløfterne med haver og palmetræer omkring.

Skibet har nu fuld damp oppe, og da de sidste pasagerer kommer ud af køjerne, er der kun bjergtoppene at se, og snart forsvinder de også. Skibet sejler nu på sin længste strækning ned over ækvator, og vi ser ikke land før vi når Pernambukko på Brasiliens kyst. Denne del af turen varer otte dage, fra den 16 til den 23 september.

Hvorledes går så livet ombord i disse otte dage? Hvordan det kan være forstår jeg ikke, men jeg vågner altid klokken seks om morgenen dansk tid. I Lissabon blev klokken sat to timer tilbage, men ellers er det regelmæssig $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{2}$ time vi går tilbage hver dag. Jeg står altid op klokken seks, og da er der ikke mange folk på dækket. Jeg benytter tiden til at tage nogle gymnastiske øvelser og se solopgangen.

Det er godt at røre sig lidt. Når jeg er godt gennemvarmet, hvad man meget let kan blive her, så tager jeg et bad i badekarret. Jeg læser lidt, og kl. 8,30 er der frokost med alt hvad man kan ønske sig af god mad, men jeg mangler dansk rugbrød. Så læser vi, spiller dam eller skak, og kl. 10,30 får vi en kop bouillon, og middag kl. 12,30 med 4 retter mad.

Det eneste der mangler er appetit, man når jo aldrig at blive sulten. Her er varmt og vi arbejder jo ikke, så det svinde jo ikke meget i den gode mad. Vi får aldrig sause til maden, det er et savn for os danske, f.eks. til stegt rødspætte og kartofler. Men maden er god, og opvarningen flot.

Kl. 15,30 får vi the med kiks, og kl. 18,30 får vi aftensmad med 4 retter mad, måltidet slutter altid med is, frugt og kaffe. Kaffen er stærk og bitter, men sikkert som de fleste ønsker den. Kl. 22,00 får vi smørrebrød der jo altid er hvedebrød. Dagen efter at vi forlod Las Palmas blev der lavet et badebassin på dækket. Det var så stort at man godt kunne svømme i det, og vandet var så dybt at det gik en mand til brystet. Når skibet gynger lidt bliver der let

søgang i bassinet. Her bader ungdommen tappert, herrer og damer mellem hverandre, og de kommer fra både første og anden klasse. Det synes måske mærkeligt, men badedragterne er næsten som pigernes gymnastikdragter derhjemme, og man bruger både huer og sko. Vi har musik fra kl. 10,30 til 12,00, og fra 21,30 til 22,30. Engang imellem har vi lysbillede om aftenen. Søndag eftermiddag passerede vi sollinien, og da blev en del af ungdommen som ikke før havde passeret denne linie døbt. Søfolkene var udklædte som havguder, og de som skulle døbes blev godt indsæbede med en kalkekost, barberede med en stor trækkniv og væltet baglæns ned i badebassinet. Der sørgede et par af matroserne for at de fik en rigtig vanddåb. Der blev kun "døbt" en 5 - 6 stykker, det ville jo også være et stort arbejde at døbe alle der ikke havde denne "dåbsattest."

Varmen her under ækvator blev ikke så slem som jeg havde tænkt, luften her på søen er jo frisk. Men der kommer let en underlig døsighed over en, og går man rundt på dækket så ser man, at mange af dem der sidder med en bog er faldet i søvn. Det er mest når luften er lidt skyet, at døsigheden indfinder sig. Enkelte dage sov jeg både tre og fire timers middagssøvn og det havde jeg godt af. Alle er ikke lige besværede af varmen. Vi bemærkede at et par af sydens døtre søndag aften mødte ved aftensbordet, den ene med et stort sjal over skuldrene, og den anden i en ulden golftrøje. De syntes at befinde sig vel, mens vi andre svedte og pustede i varmen. Vi var heldige med vejret, vi havde modvind og det luftede godt. Skibet gynger kun lidt, det skete aldrig at suppen gik over randen af tallerkenen.

Vi er de eneste danskere ombord, der er tyskere, hollændere, belgiere, franskmænd, spanioler, portugisere, brasilianere og argentinerne. Man hører alle slags sprog, men forstår intet deraf. Det er rolige og fredelige mennesker og alt går godt. Man kan nok mærke, at man ikke er blandt vestjyder. Man ser meget sjældent kortspil, og der spilles aldrig om penge. Der spilles meget skak, dam, domino og mange andre spil. Der er en velforsynet vinbod i samlingsstuen, men der drikkes ikke meget. Et glas øl engang imellem, og mange folk fra de sydlige lande er vant til at få et glas vin til maden.

Omsdag den 23 september.

I dag ved middagstid nåede vi Brasiliens kyst. Det er en skøn kyst med bløde skovklædte bakker. Her ser vi ingen bjerge og kun sydlandske træer. Palmerne strækker deres slanke stammer op over den øvrige træbestand og vifter i vinden med deres runde kroner. Her er der ingen vestenvind, og stammerne er så lige og slanke som lys.

Pernambuco er en by på 400,000 indbyggere, den har en god havn hvor skibet kunne lægge til kaj. Vi havde kun et par timer til landgangen, men broder Frederik og jeg længtes efter at røre benene. Vi gik i land, der var et utal af biler ved havnen, men vi ville gå. Det var meget varmt så vi fik snart dampen op. Vi måtte dog tage en sporvogn for at se lidt af byen. Vi kørte op i byens hovedgade, vi så på butikker og mindesmærker. Der går to store kanaler gennem byen, og der er bygget adskillige broer over dem.

Men vi måtte ned til havnen, og da vi nåede den var der allerede blæst til afgang første gang, og den sidste pasager var næppe kommen ombord før broen blev hævet.

Pernambuco er en by der ligner andre sydlandske byer. Folkelivet var det der faldt mig mest i øjnene. Særlig arbejderne var folk af alle raser og nationer, hvide, sorte og brune mellem hverandre. Det var morsomt at se hvordan alle mennesker her bærer deres byrder på hovedet, som de har beskyttet med en krands eller en pude. Selv arbejderne på havnen bærer deres jernvarer på hovedet. Vi lagde mærke til en knægt der kom fra købmanden. Han havde en stor pakke på hovedet og en under hver arm. Som han gik skulle han nyse, men pakken blev køn liggende på hans hoved. For os at se var det et helt kunststykke at han klarede det. Her i de sydlandske byer er der stor forskel på menneskernes kår. Her er der mange flotte huse og mange fine folk, men der er også mange folk så pjaltede, at man ikke ser magen dertil i Danmark. Men her i varmen behøves der jo ikke meget tøj. De lavere klasser bor også i nogle elendige hytter, der udvendig mest ligner nogle store bikasser.

Fra Pernambuco sejlede vi sydpå i 3½ døgn og nåede Rio De Janeiro. Byen der har ord for at have verdens smukkeste havn.

Søndag den 27 september.

De gamle sagde: " Se Neapel og dø." Jeg synes man kan sige: " Se Rio De Janeiro og dø." Thi noget smukkere kan man meget vanskeligt tænke sig. Sukkertoppen er den mægtige kæmpe som står vagt ved indsejlingen til den 200 km i omkreds store havn. Havnen har form som en pære med indsejlingen som stilken. I 1762 blev Rio Brasiliens hovedstad, den havde dengang 30,000 indbyggere. Året 1900 havde byen 800,000 indbyggere, og i 1925 har den 2 mill. indbyggere. Her er der noget at se, men vi har kun fire timer til vor rådighed. Vi tog en omnibus og kørte helt ud til en af byens udkanter. Her er meget at se, og jeg kan kun nedskrive en brøkdelen af det jeg så. Byen er umådelig smuk, den bydel vi så var af nyere dato, inde i byen var der bygninger på 14 etager, men i dens udkanter var der mange smukke villaer. Det skønneste er dog naturen. Byen ligger op ad 36 bjergskråninger, og disse bjerge er høje og af en betagende skønhed. Medens bjergene i Spanien, Portugal og de kanariske øer var ru og ubevoksede, er bjergene her beklædt med alle mulige slags træarter. Man ser hist og her palmer skyde til vejrs og overvifte det hele. Banaan, appelsin og kaffetræer står mellem hverandre. Hvordan der kan gro træer på disse stenbjerge forstår man jo ikke, men Rio har 90 regndage om året og megen varme. Enkelte steder sniger der sig ned fra en høj bjergtop, noget der ligner en kæmpeåle, det er et vandløb som i regntiden rinder med vand, men naturligvis er tør i tørtiden. Vi kørte gennem en tunnel der var hugget i granit, den var ret lang og noget uhyggelig. Derfra kørte vi ud til Sukkertoppen. Det er en sten af form som en sukker-top, og havet slikker dens fod. Den hæver sig 400 meter over havet, men der er et bjerg som kaldes den Pukkelryggede, den er 1400 meter høj. Hvordan menneskenes børn første gang er nået op på toppen af Sukkertoppen forstår jeg ikke, men nu om stunder går det let. Vi kørte i sporvogn hen til det sted ved stranden hvorfra opfarten sker. Her er bjergene stejle og så glatte, at man skulle tro gamle guder havde pudset på dem i tusinde år. Vi går ind og får returbillet til toppen. Vi kom ind i en vogn hvor der med føreren kunne være 20 personer. Nu går det i jævn fart op ad, snart er vi over

alle huse og træer. Vognen hænger i et kabel og trækkes ved elektricitet. Vi når den første station og må skifte til en anden vogn, og efter 6-7 minutters kørsel når vi toppen.

På turen kunne vi se ned over byen. På en fodboldbane ved bjergets fod blev der spillet fodbold, men mændene dernede lignede bitte små dukker. Her fra bjergets top havde vi god udsigt over byen og bjergene deromkring, hvor husene ligger som store roser op ad bjergsiderne. Men mærkeligt er det, at selv heroppe på denne høje top er der vegetation.

Her er gummiplanter, akacier, kaffetræer og forskellige slyngplanter. Gribbene havde vi nu under os, de plejer jo at svæve over bjergtoppene. Luften var lidt diset, det generede den storslåede udsigt. Efter nedturen tog vi igen sporvognen ind til byen. Jeg har endnu aldrig set så stor en færdsel noget sted, hverken af biler eller sporvogne, der var fart overalt. Jeg så kun et hestekøretøj, og det var fire kulsorte heste for en ligvogn. De suste forbi sporvognen vi sad i i rask fart, alle i sporvognen blottede deres hoved.

Ligvognen var efterfulgt af en lang række biler. Vi kunne ikke finde vej til havnen, vi måtte tage en bil og var så ved havnen i løbet af 10 minutter. Rio De Janeiro er en skøn by, der er umådelig mange nybygninger under opførelse. En af de største er sygehuset hvor 12-15000 patienter til stadighed plejes. Hospitalet dækker et areal på 10,000 kvm.

De kongelige palmers allé er såre skøn, her knejser 150 palmer så lige som kirkelys, og de er over 80 fod høje. De mægtige kroner mødes, og hele alléen ligner mest en overdækket søjlegang af uforlignelig skønhed. Den botaniske have i Rio er noget af det mest pragtfulde der findes på dette område noget steds i verden. Haven ejer et areal på 600 ha. Men kun 100 ha er indtaget til have nu. Den nåede vi ikke at se. Rio har før i tiden været en usund by, da rasede sumpfeber og sorte kopper i den varme tid af året. Nu er næsten alle sumpene udtørret, og der er sørget for godt drikkevand overalt.

Mandag den 28 september.

Jeg havde knap fået rigtig udhvilet før det igen lød: Der er land i sigte. Det var "Bohie" bugten hvor der er en god havn. Vi lagde ikke helt ind til kajen, for allerede en time senere gik farten mod Santos.

Vi nåede Santos tirsdag den 29 september. Santos er fra naturens hånd noget af et vidunder. Det er vel nok den by, der fra naturens side er rigest udstyret af alle de byer jeg har set. Byen er ikke nær så stor og flot som Rio. I Santos lossede vi en del af den frugt vi havde fået med i Lissabon. Jeg begriber det ikke, thi det så ikke ud til at der manglede frugt her. Vi fik en mængde bananer ombord, jeg ved ikke hvor mange, men hele dagen kommer der pramme belæssede med bananer. Jeg tænker der var to-tre læs så store som hølæs på hver pram. Bananerne var alle grønne, modne bananer tåler ikke transporten, var der en enkel moden klase, så blev den kastet hen til børnene. Det er forår her i Brasilien nu, så jeg undres over at der allerede er så mange bananer. Santos er kaffebønnernes by, man siger at det er kaffen Santos skylder sin tilværelse. Den er dog en by på 400,000 indbyggere. - Omkring år 1900 udskibedes der fra Santos 3 mill. sække kaffe, eller 180,000 tons. Nu er udførselen vist meget større. De 55 % af al kaffe avles i Brasilien, og Santos har langt den største del af udførselen. Det var også det første vi blev opmærksom på da vi kom i havn. Blandt en mængde skibe der lå i havnen, var der et søsterskib til Gelvia, det skulle på rejse til Europa. Det og et stort fransk skib tog kaffe ombord. Det gik let med at lade skibene, thi kaffesækkene førtes op på et transportbånd. Sækkene vejer 70 kg pr. stk. og lå med et par alens mellemrum på transportbåndene. Der løb 50 sække ombord på hvert skib i minuttet. Men da jeg kom ned på havnen var det først jeg blev rigtig forundret. Thi ude på gaden foran det vældige pakhús, som var mindst 1000 alen lang og både bred og høj, holdt vel over 100 vogne, alle belæssede med kaffesække, og alle forspændt med muler, en-to-eller tre for hver vogn. Vi så ingen heste for arbejdsvogne, kun et par rideheste og et par hestekøretøjer, men ellers muler overalt. I byen kørte der overalt vogne med muler der hentede kaffesække fra lagrene. Vi var i Santos hele dagen. Vi gik op på torvepladsen, den var interessant, der var alt på dette torv. Der var fisk af mange slags, men ingen som vi kender i Danmark. Af frugt var der alt hvad der tænkes kan, bananer kostede 1½ øre stykket og de var gode, man behøvede ikke sukker til dem. Æbler var dyre, de var jo også importerede. Der var papegøjer, prydfugle og sangfugle så skønne som jeg aldrig har set.

Der var aber i alle størrelser, marsvin, myreslugere og høns, duer og kalkuner. Der var også grise, men de lignede næsten vilddyr, magre og lådne, og enten sorte, røde eller rødbrogede. Der var også kød, men kun i en bod. Befolkningen i Santos spiser vist ikke meget kød, thi skønt vi kørte byen igennem på kryds og tværs, så vi kun en butik med kød. Der lå et slagteri uden for byen, men jeg antager, at det meste kød bliver eksporteret andre steder hen. Derimod var der saltet flæsk i mange butikker, det bruger folk til at stege deres bønner i. Der var mange slags bønner i alle butikker. Da vi nu var i kaffelandet, så ville vi også have en kop kaffe. Vi gik ind i et kaffehus og bestilte en lille kaffe, den fik vi. Kaffen var god, men kopperne var ikke større som i et dukkestel. Den kaffe vi får på skibet, er det nærmest en tortur at få gennem halsen. Da vi gik fra kaffehuset, tænkte jeg med vemod på en kop kaffe med brød i Lunde kro. Kaffen kostede også kun 15 ører for os begge. Vi gik nu ud for at se på byen og dens omegn. Havnen er omgivet af de skønneste og mest velklædte bjerge man kan tænke sig. Vi tog en sporvogn og kørte ud langs stranden, vi kom gennem et meget smukt villakvarter. Ligesom i Rio bygges der pæne huse her, husene er lave med store svalegange og fladt tag. Der var ingen skorstene på husene, kun en lille skorsten ved bagbygningen. Man har ingen brug for kakkelovne her. På den tur kom vi også forbi et par store elefanter, de gik nede ved stranden og græssede. De gik tilsyneladende uden bevogtning. Det var morsomt at se dem rode i jorden med fødderne for at få rødderne med. Når de så fik en tot græs i snabelen, så rystede de sandet af indem de puttede det i munden. Vi så også to vogne der hver var forspændt en tyr, de kørte sand. Tyrene havde et åg over makken som med et læderrem var bundet til hornene, og i det trak tyrene en tohjulet vogn læsset med sand. Tømmene bestod af et reb om hornene, det hele kunne ikke koste mange ører.

Efter den tur gjorde vi flere forgæves forsøg på at komme ud af byen til den modsatte side, omsider lykkedes det. Vi kørte ud over sumpene, disse sumpe som gør Santos til den mest usunde af alle sydamerikanske byer. I en beskrivelse over byen år 1900 hedder det:

" Store sumpe omgiver byen, og efter hvert regnskyl blusser malarierne op mellem byens fattige. Ebbe og flod driver vandet op over uhyre flade kyststrækninger, hvor det står og rådner. Santos er den gule febers sikre arnested."

Men nu er der gjort meget for at forbedre sundhedstilstanden. Byen er nu gennemkrydset af kanaler murede i cement, og der lukkes havvandet ind to gange i døgnet når der er flodtid. Når vandet er inde lukkes sluserne, og vandet presses gennem kanalerne, og tager alt spildevand med ud af byen. I den sump vi kørte igennem var der også gravet enkelte kanaler, men det forslog jo ikke stort. Men hvilken vegetation var der ikke her, jeg fik et lille indblik i hvad urskov er. Det ene træ ved siden af det andet, og så slyngplanter af alle slags mellem stammerne. Det danner et uigennemtrængeligt hele som kun kan forseres med en økse i hånd. Men på en sandbanke ude i sumpen lå der en flot bygning. Jeg antager det var en farmer der boede der, thi flere steder var der ryddet store strækninger, og der lå flere af disse usle arbejderbolige derude. Der gik vandrør derud inde fra byen, der fandtes sikkert ikke brugeligt drikkevand derude. På de ryddede pladser var der flere steder plantet bananer. Bananplanten gror villig i dette varme klima hvor jorden er fugtig. Den formeres ved rodskud og plantes ud i rækker. Så gror den op i en stamme der ligner majsplanten, men stænglen er sværere, bladene er lange og brede og sidder i plantens top. Samtidig med at planten gror op vokser bananklaserne ud, og når planten, der kan blive 5-6 alen høj,

har båret sin frugt, visner den eller hugges om og skyder så fra roden igen. Man skulle ikke synes, at folk her kunne komme til at lide nød, af husly og klæder behøves der næsten intet. Bananplanten gror overalt, op ad bjergene og omkring hver ussel rønne. Den betyder vel omtrent det samme for folk her, som kartoflen gør derhjemme.

Man siger at tyve bananplanter næsten kan føde en familie året rundt. Der gror også bambusrør her. Det er morsomt at se disse stive, slanke rør gro op i 14-16 alens højde.

De plantes flere steder omkring haver og giver et uigennemtrængeligt hegn. De står som pilen derhjemme, men så tæt at en høne ikke kan trænge igennem.

Vi gik ombord, og skibet sejlede ved aftenstid. Om natten blæste det op, og da jeg vågnede næste morgen var jeg usikker på benene. Jeg følte ingen trang til mit morgenbad eller til at komme på dækket, derfor blev jeg i min seng til frokosttid. Maden smagte mig ikke den morgen, jeg spiste kun lidt grød, og det havde jeg ikke megen glæde af, men fiskene skal jo også leve. Efter et par dages sejlads nåede vi Buenos Aires. Fredag den 2 oktober kl. 7 morgen lagde vi ind i havnen der. Man får straks indtryk af, at man er kommen til en millionby. Havnen er umådelig, man kan ikke se hverken begyndelse eller ende på den når man sejler derind. Det vil blive svært for mig at give jer et indblik i den trafik der er her. Jeg kan blot nævne, at samme dag vi kom i havn her, kom der fem pasagerskibe fra Europa, hver med nogle hundrede, et enkelt skib med tusinde pasagerer. Det er meget på en dag. Læge- og toldeftersyn gik også let her, tolderem lettede lidt på vore kufferter, men foretog sig ellers ikke videre og det var gratis. Her kom der en mand fra et tysk hotel efter os, og I kam tro det var dejligt igen at høre dansk tale af en fremmed. Jeg blev helt forbauset da han talte til mig. Vi tog en bil op til hotellet og fik lidt at spise. Og imens fortalte broder Frederik, at nu hed hotellet Jounstoms hotel, men før krigen hed det Kaiserhof. Det var ikke altid morsomt at være tysker under krigen. Da befolkningen hørte, at tyskerne havde skudt " Tiktania " i sønk, da blev alle vinduer i tyske beværtninger og butikker i Buenos Aires slået ind. Kejserens billede, som ellers residerede i gæstestuen blev hængt ovenpå. og nu er det helt borte. Vi skulle jo ud at se på byen, vi tog en sporvogn og rullede afsted. Havde vi set biler før, så var det dog meget værre her end noget andet sted. Ja slig trafik har jeg ikke set magen til. Inde i den gamle bydel, hvor gaderne ikke var bredere end i København var det helt galt. Men det hjælper meget at gaderne er lige, og alt er i skakbrættesystemet, og mange steder er der ensrettet færdsel. Da vi kom hjem til hotellet om aftenen, holdt der sporvogne og biler i begge sider af gaden så langt øjet rakte. Trafikken var helt brudt sammen, trods det at der står færdselsbetjente i alle gadekryds. Vi hørte, at der hele dagen var auktion over korthornstyre.

Vi kørte ud for at se på dem. Tyrene var opstillede i en stald - eller rettere en hal, thi jeg har aldrig været i en stald så flot som denne. Der var højt til loftet som i en kirke, og der var flotte hvælvinger med glas som oplyste det mægtige rum. Her stod der ca. 30 korthornstyre 2-3 år gamle, det var dejlige dyr, fede og velplejede. Jeg kan nu sammenligne dem med de engelske tyre der er indført i Danmark. Tyrene lå på et alentykt lag halm der var godt sammentrampet. Det var dyr som kunne tage pæne præmier på et dansk dyrskue. Der var også et par pæne Clydes daler hingste, jeg tror de var over 12 kvarter høje. Der stod en mand og ordnede mamken på den ene hingst. For at kunne nå måtte han stå på en halmknippe. Der var også bokser i den samme stald. I dem var der et par væddeløbsheste og et par tyre. Den ene tyr var syg, jeg konstaterede straks, at den havde klovsyge. Der var stor fare for at de mennesker der køber avlstyre i denne stald, får klovsygen med i handelen. Der var også får af alle raser og en mængde fjerkræ. Derefter kørte vi ud til zoologisk have hvor der var dyr af alle slags. Derfra ud til væddeløbsbanen der var stor og flot. Der var ikke væddeløb, men der var over 100 hester der var ude for at blive rørt. Væddeløb er en stor sport i Buenos Aires. Vi så også dyrskuepladsen, den var stor og flot med den ene store dejlige stald ved siden af den anden. Jeg tænkte med vemod på, når vi derhjemme måtte stå ude i regn og slud med vore dyr, men det kan vel ikke blive andet. Det var uheldigt for os at dyrskuetiden var forbi. Ved sidste dyrskue her kostede den bedste tyr 152,000 peso. En peso er i dag 170 ører. Tyren var to år gammel og avlet i Argentina. De argentinske tyre er nu bedre end de engelske. Buenos Aires er en stor og smuk by med prægtige bygninger, men landskabet omkring byen er fladt land, og så er der jo havnen. Dagen efter skulle vi til (Pladsa) Mercado de Liniers. Det er det sted hvor landboerne sender deres dyr hen. Får og svin sendes også hertil når de skal sælges. Vi stod tidlig op og kørte med spurvogn som mange steder går under jorden. Det tog to timer fra havnen og derud. Der går et utal af hestespand i Buenos Aires. Der er ikke så mange hestedrosche, men dog en del. Derimod fragtheste, der er fra en til otte heste for vognene.

Det er dejlige heste godt fodrede og velplejede. Men jeg kan ikke forstå, at de næsten blinder hestene med deres hovedtøj. Hestene kan næsten ikke se, men det går godt alligevel og meget af tiden i trav. Hestene her har en dejlig skridtgang og en meget fri bevægelse, de er også meget tamme. Seks otte heste kan stå for en vogn i timevis uden at røre sig. En mand kommer ridende, han springer af og går ind i en forretning, hesten bliver stående til han kommer igen. Her ser vi også de store vogne med de høje hjul, de kan bære op til 20 tons. Hjulene på de største vogne er så store, at en mand næppe kan nå akselen med en hånd. Jeg så også fragtbiler her i byen, men det var kun få." Her er Pladsa, "siger broder Frederik, skal vi ikke kalde den markedspladsen, den er på loo tdr. ld. Der er den sædvanlige 4-alen høje mur omkring den, og her var der endda, som en yderligere sikkerhed, trykket glasskår ind i pudsen, så det var ikke rart at komme til at ride ranke på den mur. Vi havde ikke fået morgenkaffe, så vi måtte se at få noget at spise. Det var let nok for der var mange små beværtninger på pladsen. Vi gik ind i en beværtning, her kunne vi få et stykke ristet kød. Der var en slags komfur hvor man ristede kødet. Komfuret var anbragt i døren så røgen kunne trække ud, så den generede os ikke meget. Til det ristede kød fik vi hvedebrødsboller med smør på samt kaffe. Jeg var dygtig sulten, men kunne med min bedste vilje ikke tygge kødet, der ellers var saftigt og godt, så jeg måtte nøjes med bollerne og kaffen. Min broder morede sig over mig, han tilbød at bestille en stegt endetarm til mig, en sådan kunne man også få, og den skulle være meget velsmagende. Vi gik ud på pladsen, der var der snesevis af heste til ridning opstaldet, de stod bundne langs rækværket. Der var også mange biler på pladsen. Vi går hen for at se på slagteboderne, det er store huse med tag over. Her er der flere rum, hver slagter eller ekspeditør har sin bod. Der er et stort rum med plads til loo kreaturer, og et mindre rum hvor der lukkes tyve kreaturer ind ad gangen. En mand med en økse slår kreaturerne for panden, det sker at han slår flere gange før dyret segner. Det slæbes ind i slagtehuset, bliver parteret i fire stykker og læsses på en slagtevogn. Når vognen er fyldt køres den ind til byen. I en anden bod foregik slagtingen på følgende måde: En mand lægger en lasso om dyrets horn, et spil slæber dyret ind i

slagteboden, når kreaturet har hovedet indenfor, skærer den første mand nakkesenerne over, og næste mand giver den dødsstødet. Dette slagteri var for mig et uhyggeligt syn, det syntes jeg ikke om. Der var mellem 50 og 100 boder, og man var ikke længe om at partere et dyr.

Vi beså derefter svineslagteriet, svinene der slagtes her vejer mellem 200 og 600 pund. De fleste svin kommer med bannen, og drives ind i slagteriet i store flokke. Derefter i stier, hver mands svin for sig. Svinene er brændemærkede, de fleste er sorte berkseriesvin, nogle er røde og kun enkelte hvide. Når slagtingen begynder bliver der lukket 20-30 svin i en sti til to mand, de har hver en hammer med lang skaft. De knalder løs på svinene indtil de alle ligger på jorden og spræller. Så lægger man en kæde om et bagben, de hejses op til slagtemesteren der giver dem kniven. Derefter går de i et skoldekar hvor der kan være 12-15 svin. Efter skoldningen kommer de i en tromle og bliver valset rundt indtil hår og børster er skrubbet af. Nu var alle svin hvide uanset farven de tidligere havde haft. Svinene blev kørt bort inden de var kolde, men måske de kom i kølehus. Der bliver gennemsnitlig tilført markedet 7-8000 kreaturer daglig. Det kan svinge mellem 1200 om lørdagen og 12,000 om mandagen. Kreaturerne var for størsteparten korthorn, der var mange dejlige dyr man ikke ser bedre på Varde marked. Det er forår her, oktober svarer vel til maj hjemme. Træerne her har ikke blade endnu. Dyrene har gået på græs på lucerne eller havremarkerne hele vinteren uden husly, og uden tilskud af hø eller kraftfoder. Og dog var mange af dyrene fede, som når vi sender dem til Esbjerg. Der var mange kønne, fede studeflokkede de fleste med korthornspræg og næsten alle uden horn. Handelen går altid efter vægt, og den gik rask fra hånden. Munden gik på aktionarius som kæppen i et hjul. Jeg spurgte broder Frederik om han forstod noget? Det gjorde han. Nu byder de 26 centonos for kiloet, der var ingen der sagde noget, et nik med hovedet betyder en centonos mere. Der blev solgt op til 100 stk. ad gangen. Der var en stor kreaturvægt, jeg talte 37 kreaturer på vægten på en gang. De bedste 2-3 års stude kostede 36 centonos kiloet. Omsider havde vi set nok her og kørte i sporvogn hjem til hotellet. Inde i byen så vi grønttorvet, der var ikke nær så

romantisk som på torvet i Santos. Vi så også butikker med landbrugsmaskiner. Det er store og gode maskiner landboerne bruger her i Argentina. Senere på dagen så vi byens fine butikker. Det regnede, og vi gik på restaurang og drak kaffe. Vi tog elevatoren til 12 etage, heroppe havde vi en glimrende udsigt over byen. Da vi kom ned så vi på de fine butikker i en overbygget gade som kun var for gående folk.

Lørdag den 3 oktober.

Klokken 9 eftermiddag rejste vi fra Buenos Aires, vi havde sovevogn og gik straks til ro. Jeg vågnede kl.5 morgen og da var det ved at blive lyst. Jeg længtes jo efter at se Argentinas sletter og store kvægflokke. Da jeg så ud ad vinduet var det også det første der mødte øjet. Sletteland med store kvæg- og hesteflokke, omtrent som når man kører på Ribe - Tønder landevej og ser mod vest.

Kl.6 var vi i Tandil. Min søster Lauras mand Ricard Theill, Alf og et par andre danskere var mødt med tre biler for at hente os. Broder Frederik havde jo våget meget nøje over, at ingen herovre fik at vide at jeg var med, og vi var jo alle så spændte på hvor stor en overraskelse søster Laura ville få. Vi bestemte, at jeg skulle gå ind til søster og spørge efter arbejde. Men hvordan gik det? Da vi kom stod søster i døren - jeg ud af bilen, og nu fik hun jo at vide hvem jeg var. Thi hun kunne jo tildels tænke det. Hun kunne dog ikke have kendt mig, hvis hun havde mødt mig på gaden, sagde hun. Vi havde jo ikke set hinanden i 26 år, det er en lang tid. Hvordan gik det? - Sandheden tro må jeg vel hellere tilstå, at vi græd begge to. Børnene så på mig med store øjne, de kunne slet ikke forstå hvad det var for en onkel med sådan et par røde øjne. Vi kom jo ind, og fik selvfølgelig straks en Mathé, den kan man ikke undvære i Argentina. Mathéen går rundt fra den ene til den anden, fra herre til dame og omvendt, det er som det skal være. Vi var forfrosne, og efter at have styrket os lidt, gik vi en tur ud til " Bakken," som det hedder i Tandil. Det er et 400 meter højt bjerg der ligger uden for byen. Der er et smukt anlæg og en statue af Tandils grundlægger til hest. Det er Gemerel Rodrigues. Det er en dejlig plads, herfra kan man overse hele byen. Da vi kom hjem, var det næsten som man var kommet til Danmark igen.

Det var søndag formiddag, og tiden gik med små visitter som i Danmark, og der var mange danskere der kom for at hilse på os. Der var også så mange fætttere og kusiner så jeg slet ikke kunne holde rede på dem.

Søster Laura og onkel Theill havde ni børn, fem sønner og fire døtre. Sønnernes navne var: Rikardo, Valdemar, Jens Viktor, Frederico og Aksel. Døtrene: Magda, Clara, Lilly og Inos. Theodor og Erestas fire sønner og fire døtre: Alf, Erling, Arne og Askar. Agnete, Ellen, Erna Lisa og Solvejg.

Onkel Frederik og Agnes havde fem sønner: Valdemar, Johan, Ernst, Frederico og Adolfo. Jeg kunne naturligvis ikke huske hvem der var hvem, og det gik med spørgsmål og svar hele tiden. - Lidt før middag kom onkel Frederik ind til mig og sagde: "Nu skal du ud og se hvordan man steger Asado."

Det var morsomt at se når det er første gang man ser det. Vi var 35 personer der skulle spise til middag. Nu skal jeg prøve at skildre forberedelserne til middagen: Ude i vognskuret var der lavet et bål af kløvet pindebrænde. To lam, hver på ca. 40 pund var spiddede på en jernstang, således at de vendte med hovedet nedad. Stangen lammene hængte på var sat fast i jorden ved bålet. Lammene stegte nu en god times tid, derefter blev de lagt ned på gløderne og overhældt med en slags salmuera salt, det sætter en dejlig smag på stegen. Imens lammene blev stegt, sad vi alle bænkedede omkring bålet og nød vores Matheé. Onkel Theill og pigen passede stegen, mens drengene holdt en kedel vand i kog som de kunne skænke på vores Matheé. Søster Laura anbragte et bord hos os med et par store franskbrød og en kniv til hver. Onkel Theill sørgede for at jeg fik en let frakke på, så jeg ikke skulle spilde fedt på mit tøj. Thi, skønt fedtet under stegningen drypper ned i ilden, så er stegen dog saftig og fed. Vi fik en kniv og et stykke franskbrød i hånden. Kniven havde onkel Teill hvæsset for os. Vi skar et godt stykke steg ud af lammene der stadig stod på spiddet. Vi gik rundt mellem hverandre, sad på bænke, kasser og blikdåser som vi bedst kunne, og gnavede i os af kødet og franskbrødet. Det gik dog mest ud over kødet. Det er ret store portioner af kød folk herovre kan sætte til livs, særlig når det er af et lam der er stegt på denne måde.

Da måltidet var forbi var der ikke meget tilbage af de to lam. Når et ben var gnavet af så smed man det på jorden. Der var ikke mange tallerkener at vaske af efter denne middag, men for mig var en stor oplevelse. Til sidst blev der serveret dessert, frugt og kaffe. Om eftermiddagen var vi på auktion over kreaturer. Her går auktionen sin gang, hvad enten det er søgn eller søndag. Dyrene bliver solgt på samme måde som i Buenos Aires, men det forbauser mig, at der i en så lille by som Tandil, kan sælges 10,000 kreaturer om måneden. Stude til græsning sælges mest på slump, og i flokke på 20 til 50 stykker. Gode 2½ års stude koster for tiden 110 peso stykket. En god ko med en kalv betales med 80 til 100 peso. Der holdes auktion 17 gange om måneden, så der er rig lejlighed til at se den slags. Der bliver også solgt tyre på disse auktioner. Jeg overværede en auktion over virkelig fine korthornstyre. Den dyreste tyr kostede 3000 peso, ca. 5000 kr. Det var også en god 2-års tyr, den vejede 2200 pund, var mørkerød - tillagt i Argentina, men var af fin engelsk afstamning. Den tyr jeg syntes bedst om var skimlet, den kostede kun 1700 peso. Man sagde til mig, at afstamningen var knap så fin som på den dyreste, men det var dog en fuldblods tyr med gode papirer. Moderen havde kostet 6000 peso og faderen 90,000 peso, men her vil man helst have mørkerøde tyre. Jeg besøgte en spansk mand ved navn Bautista Alchurron, han var en elskværdig og meget gæstfri mand. Sammen med to af sin brødre havde han arbejdet sig op. De begyndte som kvægdrivere, kom til at handle og blev auktionsholdere. De har nu hver en gård som vi i Danmark vil kalde en herregård. Gården vi besøgte var på 2000 ha. dejlig græsmark, som vi næppe har mage til i Danmark. Her så vi flere hundrede tyre, dog mest unge dyr fra pattekalve og op til 1½-års alderen. De fleste af de større tyre var solgte. Jeg så her den bedste korthornstyr, en skimlet tyr der havde fået 2 præmie i Buenos Aires. Hvad det betyder forstår man, når man ved at tyren der i Tandil kostede 5000 kr., ikke kunne blive præmieret i Buenos Aires. Der var kun en ko der særlig imponerede mig, den havde kostet 13,000 peso. Men hvor var der mange dejlige kalve, med fint præg lige fra fødselen. Der var også hønseri på gården. Der var 11 forskellige racer, og inden for hver race var der en avlsstamme.

Disse avlsstammer bestod af 8 - 12 høns, og en indkøbt hane til ca. 100 peso. Hønsene var mest af de samme racer som vi kender i Danmark. Der var flere tusinde høns, og når der var auktion over tyre, så var der også auktion over avlshøner af alle slags. - Onsdag den 7 oktober.

I dag kører onkel Teill og jeg ud i Kampen, der hvor hans gård ligger. Der er 8 mil derud fra Tandil, vi kører derud i bil. Først spiste vi til middag, og her må jeg indskyde, at det kun er ved højtidelige lejligheder, man spiser lam på spid i vognskuret. Til daglig lever danskerne i Argentina så dansk i deres hjem, at man næsten ikke mærker man er i et fremmed land. Vi var næppe udenfor Tandils gader, før jeg var klar over at jeg var i Argentina. Vejene var meget brede, men også meget dårlige. Det er jordveje uden grusbelægning, og når der er regnvejr så er det et helt kunststykke, at føre en bil gennem denne fede muld. Der er tit en dyb rende midt i vejen som regnvandet har lavet. Men så kører vi ud til siden - der er plads nok. Tandil ligger smuk omgivet af Bjerge, men skov og beplantning er der kun lidt af.

Vi kører i en susende fart forbi store kvægflokke som går i umådelig store indhegninger. De fleste steder er vejen god, men der er også nogle slemme mudderhuller. Da vi havde kørt nogle mil, lagde vi kæder om de bageste bilringe, så glider de ikke så let i mudderet. Her er et slemt hul siger onkel Teill, bilen får fuld gas og brummer som en gal tyr, men ligemeget hjælper det vi sidder fast, og Teills arbejde med skovlen nytter heller ikke. Så kom der en mand kørende med et par gode heste, han slæbte os fri og vi kørte videre. Onkel Theills kamp, (hans gård) ligger ved Veli station.

Der mødte vi tre store vogne med kornsække på, de var kørt fast i et smadderhul. Der var otte heste for hver af vognene der var belæssede med 8000 pund hørfrøesække. Den ene vogn var sunken i til akselen, og folkene var i færd med at lække søkke af for lettere at få vognen løs. Theill talte med folkene, men vi kunne jo ikke hjælpe dem, så vi kørte videre. Lige uden for gården gik der 15 køer. Det er vore malkkekøer, sagde Theill. Jeg troede ikke du malkede, sagde jeg.

Det er også kun til husholdningen vi malke disse køer, svarede han. Kalvene går hos køerne om dagen, men bliver taget fra dem om aftenen, og vi tager morgenmælken af køerne til

husholdningen. Det går utrolig let med at skille kalvene fra deres mødre. En mand til hest med en god hund, driver hele flokken ind i malkefennen. Her lukkes kalvene ind i en mindre indhegning, og kørerne lukkes ud igen. De vil ikke gerne høre, at deres kør giver for lidt mælk, og når jeg fortæller, at hjemme er der mange landmænd der leverer 7000 pund mælk af deres kør til mejeriet, foruden forbrugt i husholdningen, så affærdiger de mig med, at så må han blande meget vand i mælken.

En dag sagde jeg til søster Laura, at jeg gerne ville have en kop mælk om morgenen. Theill svarede: Du kan godt få mælk, men den mælk man køber her i byen er som regel blandet med vand, så den er ikke værd at drikke. I Buenos Aires så man mælkehandlerne trække rundt i gaderne med deres kør og malke udenfor hver mands dør, der bliver mælken da ikke forfalsket! Jo siger man: Han har en vandbeholder under frakken, og en gummislange ud ved håndledet, på den måde får han meget mælk. Vi var jo ude på Teills kamp, og vi skulle jo se os om. De har gode korthornskører, men de malke jo kun en gang om dagen. I Argentina har man den indstilling, at dyrene selv må sørge for føde og husly. Frederiks søn Alf har været i Danmark, han ved noget om forholdene der. Han viste mig en ko som havde givet 23 liter mælk på en gang. Vore kør kan naturligvis give ligeså megen mælk som de danske kør. Se på vore græsmarker, sagde han, og vort dejlige klima hvor kørerne kan gå ude hele året. Men kørerne burde have en bedre behandling. Der må bygges stalde, så kørerne kan komme i skygge i den varmeste tid, og komme ind i de kolde nætter om vinteren. Da må der sørges for hø og insilage og en mand til at passe kørerne om vinteren.

Fødevarer er der nok af i Argentina. På Theills gård er der foruden familien 12 karle, og der bliver i hver uge slagtet en ko, samt høns, gæs, kalkuner, lam og svin. Hvad mon man i Danmark mener om det? Onkel Teills gård er på 1700 ha. Han har 800 kreaturer og 150 heste. Besætningen fornyer sig selv, Kørerne får kalve og hopperne føl, og når der bliver for mange sælger han en flok. I dette forår ventes der 200 kalve. Theill havde før min ankomst solgt 200 kvier. Det er ikke store arealer der ligger i græs. Der er tilsået 245 ha. med havre, 330 ha. med hvede, 130 ha. med byg, 65 ha. med fuglefrø,

og 115 ha. med majs, - ialt 1015 ha. Til græs er der så ca. 600 ha. I Argemina kan man så havre i februar måned og lade kreaturerne græsse på dem helt til oktober, så jager man kreaturerne væk fra dem, og i december kan man høste godt med korn på den samme havremark. Nattefrosten kan undertiden ødelægge høsten i den tid kornet blomstrer, og da er det store værdier der går tabt.

For kreaturholdet er mund - og klovsyge den værste fjende. Landmændene står værgeløse overfor denne sygdom, for der er ingen kontrol. En mand kan godt sende sine kreaturer på markedet selv om han har klovsyge. Jeg skulle jo også se hvordan man slagtede en ko, det sker på følgende måde:

To mand til hest driver koen der skal slagtes hjem til gården. Gårdbestyreren kaster en lasso om koens horn, og binder lassoen fast i sadelknappen. Koen der ikke før har haft reb på slider i lassoen, men hesten står rolig og holder den.

Manden står nu af hesten, går rolig hen og stikker koen der snart segner om. Slagtingen foregår ude på den grønne mark. Vi er ude på gården i tre dage, det var en stor oplevelse for mig. Kvindfolk er der ingen af på gården, en mand laver maden og holder huset, og alt er propert og pænt.

Det var op på dagen da vi kom derud, men kokken vidste vi kom. Efter at vi havde fået dem uundværlige Matheé, spiste vi kyllingesteg til aften. Man tager frisk til sig af retterne herude, når man ser dem overflod der her er af god mad. Kokken var en mand der kunne sine sager, vi fik god mad hver dag og levede omtrent som i Danmark. Om morgenen fik vi kaffe med mørk brød, brødet er bagt af hvede der er malet med skallerne på, det er dejligt brød. Vi fik hvedebrød, smør, ost, pølse og steg. Om middagen suppe, kød og hønssteg. En dag fik vi også pandekager ud over alt det andet, og til sidst kaffe, så vi savnede ikke nogen kokkepige. På kampen var der fire danske karle, dem kunne jeg jo tale med. Der var otte andre karle, men i høstens tid var der mange flere, men da bliver der også slagtet en ko hver tredje dag. Jeg vil prøve at fortælle hvordan dagene går for karlene her. Man står tidlig op, hestene hentes hjem, men det går let. En mand til hest og en hund henter hele hesteflokken hjem. I en lille indhegning fanger hver mand de hester han skal bruge og lægger selen på dem. Når det er ordnet spises der frokost.

Nymalket mælk, the eller kaffe, tørt sort brød og hvedebrød, og så koldt kød. Om sommeren drikker man the om morgenen og spiser kl. 8,30, da får man brød og stegt kød, mælk, the eller kaffe. Om aftenen spiser man labskovs brød og the. Spisesedlen er den samme hver dag. For en plov bruger man gerne otte heste som går fire og fire, de trækker alle i brystpude. Karlens arbejde er jo mest at sidde på en plov, eller ride på en hest bag en harve. Den korteste arbejdsdag her er fra kl. 7 til 5 om eftermiddagen, og den længste fra kl. 5 til 7 eftermiddag. Hvad jeg synes må være mest tryk-kende, er ensformigheden og mangel på adspredelse, som vi kender den derhjemme. Efter aftensmaden kan folkene snakke sammen, læse spille eller synge. Der er milevidt til naboer og til byen, så de fleste går tidlig til ro. For mig kniber det at få tiden til at slå til, jeg står tidlig op og nedskriver hver dag mine oplevelser.

Den 9 oktober skal vi igen ind til Tandil. Vi får læsset bilen til med fødevarer af forskellig slags og så afsted. For at undgå mudderhullerne kører vi en anden vej, den er lidt længere. Det er en dejlig tur hen over markerne, med deres store heste- og kreaturflokke. På hjemvejen kom vi forbi en kartoffeldyrkekoloni. Det var et ejendommeligt syn. Disse kartoffeldyrkere er mest italienere som slår sig ned i kolonier. Hver familie lejer lo til 14 ha., som de så dyrker med kartofler. Husene de opfører er meget primitive jordhytter. De bygger dem det ene år og forlader dem det næste. Vi talte 50 sådanne hytter i en koloni. Man holder en ko og en hest, men pløjearbejdet lejer man en fragtmand til. Familien holder kartoflerne rene, men bestiller ellers meget lidt. På en nabos mark samler man kokasser til brænde, de stables op ved huset som tørv. Vi holdt an ved en hytte, og bad om lov til at fotografere. Det var de meget glade for, og hele familien stillede sig op ved huset, efter at de havde pyntet sig. Vi var siden derude hos dem med et billede, og deres glæde derover var stor.

Den 1 november var vi til dyrskue i Transeroj ses. Vi tog med toget kl. 7, og skulle 200 km mod syd.

Jo længere vi kom mod syd, des fladere blev jorden. Nogle steder var den sumpet, og andre steder var den så tør, at kreaturerne gnavede helt ned i den sorte jord.

På vejen til dyrskuet kørte vi over en herregårds marker. Der var flere leguos jord til denne gård, en leguos er 2500 ha. Det er et meget stort areal, og jorden er meget frugtbar. Alligevel kunne gården ikke føde denne ene familie, og nu efter høst skulle den sælges og udstykkes i parceller på 150 til 200 ha. På denne gårds marker gik der store flokke af strudser, de er fredede, for de var ved at blive udryddede, Landmændene er kedede af dem, da de er værre end kreaturerne til at træde kornet ned. Her gik strudsene roligt og græssede i flokke fra 4 til 16, der var hvide og grå strudser, de hvide var fjerene plukket af. Man fanger dem med lasso, plukker fjerene af dem og lader dem løbe. Her gik der også fåreflokke på flere tusinde stykker, og det er gode får. Jeg forstår ikke hvordan fårene klarer sig i varmen med deres store uldpels, thi mange af dem var endnu ikke klippede. Omsider måede vi Trenså rojres, og vi skulle jo se på dyrskuet. Der var en stor maskinudstilling, den samlede landmændenes interesse sig om. Der var tærskemaskiner der kunne tærske 1000 til 1200 tdr. korn om dagen. Og der var maskiner der kunne høste og tærske 400 tdr. korn om dagen. Dem har vi jo også brug for i Danmark.

Af dyr var der kun fremstillet hingste, tyre og nogle kvier. Der var nogle køer som jeg bestemt mente var fynske, men i kataloget stod der at de var indført fra England.

Der var også får og fjerkræ. Broder Theodor har også en lille ejendom, kamp eller gård på 135 ha. Den ligger $3\frac{1}{2}$ danske mil udefor Tadmil. Det tager en time at køre derud i bil. Huset er omplammet med træer, og markplanen er smal, men $\frac{1}{2}$ mil lang. Der er 60 ha med havre, 45 med byg og resten er græs. Der er 222 kreaturer hvoraf halvdelen er køer, og 50 arbejdsheste. Alf er parthaver, det er jo ham der bærer derude og er vært. Vi går ind i køkkenet, det er den mest beboede stue i huset. En kæmpe stor basker er kok, han holder køkkenet pænt. Gulvet her er flot, det er af røde mursten. Loftet er beklædt med sammensyede sække som er slået op under spærrene, både loft og vægge er kalkede.

Alf blev mindet om at der måtte kalkes inden ferien. Den 15 decb. flytter præsten derud med sin familie, og så bliver der liv i gården. Sommerferien varer i 12 uger, og i den tid har børnene rigtig lejlighed til at boltre sig herude i det fri. De har selvfølgelig hver sin ridehest. Cykler er en luksus som kun meget få har. Køkkenet synes måske lidt tarveligt, men I kan tro det liver op, når den store køgemester arbejder derude. Han vasker op, koger daglig suppe og laver Matheé og kaffe. Alf malker for tiden 34 køer, han har 600 pund mælk om dagen, hvoraf han laver 50 pund velsmagende ost. Den sælger han for 80-90 peso pr. 100 kg. Det bliver 60-70 ører for pundet.

Det er en god forretning at lave ost her, sender man mælken på mejeriet, så indbringer den kun det halve. Men i den varme tid fra novb. til marts sender man mælken til mejeriet. Man centrifugerer mælken og sender fløden ind til mejeriet, som her kaldes fabrikken, en gang eller to om ugen. Det er klart, at smørret ikke kan blive som det danske smør. Her er der ingen andelsmejerier, og hver mand ved, at disse privatmejerier snyder ham. Smørret koster for tiden 2 peso 20 cent pr. pund i Tandil= 3,74 kr. Smørproduktionen ville være en god forretning, hvis mejeridriften kunne ordnes på en fornuftig måde.

Broder Theodor sælger sine studekalve når de er et år gamle, de koster da 50 peso pr. stk.= 85 kr. Med disse priser på dyriske produkter, er kvægavl og mælkeri godt her i landet. Vi må jo huske på, at her bruges ikke kraftfoder, der bygges ikke dyre stalde og køerne går ude hele året, bliver vinteren for streng, får de et tilskud af havreneg eller grøn havre bjerget som hø. Der er dog flere landmænd her som overvejer, at skænke deres malkekøer større interesse. Mandag den 9 november 1925.

R E J S E N T I L M I S S I O N N E S

Vi tre brødre Theodor, Frederik og jeg går i toget kl. 9,35 i Tandil. Efter at have snakket lidt går vi i seng. Det er jo som vi læste i eventyret i vor barndom: Man lægger sig til at sove i Tandil om aftenen, og ønsker at vågne i Buenos Aires om morgenen, og således skete det. Det er en strækning på 40 danske mil.

Jeg havde to hingstføl stående her som var sendt fra Danmark. De havde klaret den månedlange rejse ret godt. Jeg tænker det er første gang, at et føl fra Danmark er sendt til Argentina. Nu håber jeg, at argentinerne vil synes om den jyske hest. I så fald er der et stort marked her for avlsdyr. - Tirsdag eftermiddag tog vi toget til Pasadas, som er hovedstaten i Missionnes. Derfra tog vi dampbåden til Sankte Anna havn.

Noget af det interessanteste ved denne rejse var, at man på 3-4 dage rejser 3-4 måneder frem i årstiden. I Tandil såede man endnu majs, og i Missionnes var der allerede fuld udviklede majsokolber. Det var en dejlig tur op ad floden, der var skov på begge sider. Landskabet ligner meget Jyllands østkyst - skovklædt og bakket. Kun var der stor forskel på husene langs flodbredden og på befolkningen. Det er utroligt så lidt disse naturens børn kan nøjes med af husly, nogle bambusstænger beklædt med palmeblade udgør tit det hele, og deres påklædning er tit tilsvarende primitiv. Vi nåede Sankte Anna havn kl. tre torsdag eftermiddag, og her skulle broder Theodors kompagnon Poul hente os, men han var der ikke. Theodor var jo stedkendt her, og han tog os med ind på en beværtning, men her kunne man ikke få mad som vi havde appetit til at spise, og af drikkevarer var der kun vand. Her i landet drikke man nødig vand for ikke at få klimafeber, men der var ikke andet at gøre. Vi fik en dåse sardiner, nogle tørre gallietter og et glas vand.

Omsider fik vi fat i en vognmand, han havde en ussel gammel gig, forspændt med to magre heste og et mulddyr. Han kunne køre vor bagage til Anna by. Der var der en købmandsforretning, som også var byens eneste hotel. Her kunne vi få både kaffe og mad, men en vogn til at køre os til Bombland, som var rejsens mål, kunne vi ikke få, så vi måtte blive der før natten. Nu var vi kommen til appelsinernes land, jeg gik ud i haven, der samtidig var svinegård, hønsegård og tumleplads for børnene. Her var der appelsiner, de hængte på træerne i massevis og lå under træerne og rådtede. Vi spurgte værten om vi måtte spise af frugterne: Ja spis bare, sagde han. Svinene som gik under træerne så ud som om de var på afmagringskur. Om aftenen gik vi ud i skoven for at se på nogle ruiner fra jesuittertiden. De var bygget af sandsten.

Men de var ikke fredede, så folk hentede sten derfra, og ruinerne vil snart forsvinde. Det var aften, og vi måtte se at finde vort logi. Aftenen her er dejlig, man trættes ikke i den rene luft. Der er en sang og kvidder uden lige, det er ikke så meget fuglene, men frøer af mange forskellige slags der hver synger på sin vis. Luften var fyldt med ildfluer som flyver omkring og lyser op i landskabet.

Jeg fik en slem forskrækkelse på hjemvejen, jeg var nær ved at træde på en giftslange som lå på stien, den var lidt større end en hugorm. Vi slog den ihjæl og smed den væk fra stien. Omsider nåede vi vort logi, det var aften og vi fik god mad at spise. Vi fik anvist tre senge, og vort soveværelse var stort og godt. Døg - luksus som gulv, loft eller vinduer fandtes der ikke. Gulvet er som rødt aske, og taget gør det samtidig ud for loft. Vinduer er der ikke, der er et par luger man kan lukke op, og så har man både lys og frisk luft. Vi spurgte værten, om vi kunne resikere at lade en luge stå åben om natten? Vi vidste jo, at der var myrdet en dansker og en englænder der på egnen de sidste par år. Værten mente ikke der var nogen fare, men garantere kunne han jo ikke. Vi fandt det dog rådeligst at lukke vinduet - nej lugen, men det blev for lummert, vi lukkede den op og sov godt til den lyse morgen.

Men vi skulle jo til Bompland Nord, men der fandtes ingen befordringsmidler så vi måtte gå. Det var en dejlig morgen, men det er ikke let at finde vej i disse egne. Befolkningen er meget uvidende, og har svært ved at give oplysning om vejen. Det var meget varmt, og vi søgte ind i en hytte. Disse hytter ligner hinanden, der er hverken gulv eller vinduer, men der er et køkken med et ildsted. De fleste familier har hverken ko eller hest. Der hvor vi gik ind havde man en flok geder, af drikkevarer havde konen kun vand. Hun var flink og varmede vand til os, Vi suttede så Matheé som selv de fattigste har og fortsatte så vandringen. Kl. 10 var vi udmattede af varmen og tørsten, men nåede da en købmandsforretning. Her spiste vi til middag og fik en middagsøvn. Jeg gik ud i skoven og lagde mig i skyggen af et træ, jeg var meget træt og var ved at falde i søvn da det begyndte at rasle i løvet. Jeg tænkte at det var købmandens hund, men den raslende lyd kom nærnere, og jeg måtte se op. Der sad en stor øgle og så

på mig, den var tykkere end en arm og over en meter lang, et uhyggeligt dyr. Jeg kom hurtig på benene, øglen løb sin vej, men standsede og så efter mig. Jeg havde under disse forhold ingen lyst til at fortsætte min middagsøvn. Købmanden kørte os til vort bestemmelsessted. Det var en hvidkalket villa der hed Fiona. Her havde man fået vort brev samme dag, det havde været 14 dage under vejs. Her fik vi en hjertelig modtagelse, og nu blev der travlt med at spørge og fortælle. Aftenen er dejlig her i disse egne, de er stille, milde og stjerneklare. Vinduer og døre står vidtåbne hele natten, da det ellers er for varmt. Farmeren der hedder Albrektsen er fynbo, og en af de største farmere her. Farmen har 100 ha. yerba, det er den plante hvis blade bruges til Matthéen. Det er en af de bedste og letteste bedrifter man kan tænke sig. Når en mand først har en sådan yerbaplantage i gang, så er der kun at holde rent mellem træerne og så høste. Det er et stort arbejde at holde planterne rene, i løbet af to måneder er ukrudtet lige så høj som en mand. Det første år planter man majs mellem planterne, og majsen gror her som alt andet med utrolig fart. I større bedrifter regner man med en indtægt på 500 peso pr. ha. Bladene tørres, knuses og sælges, og her i Argentina er Mathéen lige så gængs som kaffen i Danmark. Vi blev hos Albrektsen i nogle dage, og gjorde små visitter hos danskerne på egnen. Den første mand vi besøgte var broder Frederiks kompagnon Poul Thomsen. Han er søn af højskoleforstander Thomsen, Børkop. Han har et lille pænt træhus og har det meget bekvemt. Han har 10-12 ha. tilplantet med yerba og har høstet godt de sidste to år. Nu havde han råd til at holde en lille medhjælper, det var en indfødt dreng på 16 år, han var flink og opvakt.

Fra Poul Thomsen skulle vi ud i urskoven, og samtidig besøge forskellige danskere. Fire hester blev opsadlede, og foran red Poul Thomsen, bagest i rækken kom jeg på en lille, men solid og god hest. Landet her er bjergland med den røde askelignende muld som er meget fedtet når det regner. De fleste veje her er kun stier, og hestene er vant til at gå bagefter hinanden. Turen gennem urskoven er både smuk, ejendommelig og interessant. Her er en mængde træarter, men det eneste jeg kender af navn er Cederen, og dets blade ligner asketræets. Den rigtige ceder er jo et nåletræ, men det

findes ikke her. Cederen her giver et dejligt rødt tømmer, det ligner nøddetræ, men er meget smukkere og mere glansfuld. Den første mand vi besøgte hed Davidsen. Han og hans hustru boede i et lille pænt hus som de selv havde bygget. De var kommen hertil for fem år siden med 35 peso i lommen. Nu havde de selv hus to køer en hest og lidt yerbaplantage. Omkring deres lille hjem var der den dejligste beplantning af vin, bananer, figentræer med mere. De var lykkelige og glade, for nu arbejdede de på deres eget. Det eneste der voldte vanskeligheder her var børnenes skolegang. De havde en dreng på 11 år, han gik i den nærliggende spanske skole, men de ville gerne have ham til Tandil på den danske børneskole, men det ville jo blive en stor bekostning.

Fra Davidsen red vi gennem en smal skovsti, og snart nåede vi frem til finnen Gamel Bargmand. Han var en af de første nordboere der satte foden på Bomplands grund. Det var i året 1906, da 115 stolte finner hellere ville forsøge lykken i Sydamerika, end danse efter den russiske zars pibe.

En rig landmand undersøgte forholdene flere steder, og fandt at Missionnes var det land der passede bedst til finnerne. I dag 19 år efter er der kun 3-4 familier tilbage af de 115 finner, kårene var for hårde. Bargmand var en af de få der havde holdt ud. Nu vil vi hjem, sagde han, min kone er ved at blive blind, og vi kan ikke mere.

Dagene er ikke lange her i Missionnes, solen går ned kl. 6, og der er ingen måne for tiden, vi må hjem. Men Poul Thomsen foreslår, at vi rider en lille omvej hvor der er meget smuk. Jeg støtter forslaget, jeg vil jo gerne se og nyde den dejlige natur. Aftenen sænker sig over landskabet, ildfluerne flyver rundt og lyser som elektriske gnister. Frøer tudser og insekter af alle slags indleder nu deres aftenkoncert, den er både mangeartet og ejendommelig. Det bliver mørk, og vi må råbe til hinanden for at holde sammen, men omsider kommer vi hjem til Albrektsen. Vi spiser aftensmad, snakker om vore oplevelser og går til ro. Dagen efter var det søndag, vi spiste til middag hos Harremand og frue. Her holdtes gudstjenesten under nogle skyggefulde træer, og den var

meget højtidelig. Harremand havde otte dage i forvejen brækket sin højre arm. Det skete ved en løbskkørsel ned ad en bakke med et par muler, hvor han faldt af vognen. Om mandagen kørte Albrechtsen os i bil til St. Annas ny havn, derfra tog Frederik og jeg dampbåden op ad floden til Eldorado, der har Frederik en yerba plantage på halv med en rig mand fra Ålborgegnet ved navn Peder Jensen. Efter 26 timers sejlads nåede vi Eldorado, det var kl. tre om eftermiddagen, og det var meget varmt. Vi blev sat af på strandbredden som var af sand omtrent som ved Nymindesgab. 70 meter over floden lå de første huse, og vi havde to store kufferter at slæbe på. Efter at vi havde maset os frem en time, kom min broders kompagnon Peder Jensen ridende. Vi fik bagagen op på hesten, og snart nåede vi byen. Her fik vi øl i en beværtning og mødte flere danskere. En mand var køremde, med ham kørte vi et stykke af vejen ud til Peder Jensen. Det sidste stykke vej måtte vi gå, men nåede snart Peder Jensens hus. Det var et lille pænt hus bygget af cedertræ, der var bræddergulv i den ene stue, og fyrstedet var under et halvtag uden for huset. Peder Jensen er ungkarl, og når han går ud er huset tomt, men her er den evige ild. Dem kendte man også i Danmark i gamle dage. Fire stykker tømmer der danner et kors udgør ildstedet. Det har den fordel, at det altid holder ild. Når det har brændt en tid og ingen skubber tømmeret sammen, ligger det blot og gløder. Peder Jensen fik hurtig ilden til at blusse op, en gammel sort kedel blev hængt over ilden, og snart var vandet i kog. Vi fik Kaffe og spejlæg. I anledning af vor ankomst havde Peder Jensen købt smør, ost og rødvin. Desuden havde han fået en gammel kone til at rulle 2 kg tobak i cigarer til os. Tobakken avlede han selv, og han betalte konen to pesos for hver kg. hun rullede. Luksusvarer som vin, kaffe, ost og smør, kan en begynder her i urskoven ikke tillade sig at bruge. Nej - han laver Mathe den avler han selv, så spiser han tørt brød, det bager han selv, æg har han også, og engang imellem køber han et stykke grisekød hos naboen. Han laver majsgrød, spiser bønner og andet grønsager. Da vi havde spist skulle vi sove. Der var kun en seng den fik jeg, Frederik redte op på gulvet på nogle tæpper, og Peder Jensen lavede sig et leje på en dynge tørret tobak. Vi havde ikke sovet natten i forvejen, og

nu skulle vi rigtig sove. Men ak, her var der også disse små plageånder af myg og insekter, så man vågnede mange gange i løbet af natten. Og selv om luger og døre står vidt åbne er det dog varmt. Peder Jensen har været her i fire år, han har plantet ni ha. med Yerba, men har endnu kun høstet til eget brug. Det er først næste år han rigtig kan begynde at høste, og så håber han der skal komme penge i kassen. Hans yerba planter er de bedste vi har set, og han fortjener ros for hans arbejde.

De første danskere kom her til Eldorado for fem år siden. De fik hver et stykke jord i urskoven, her var mange træer og en bæk, men ellers intet. Der skal en god portion ungdomsmod, et par stærke arme, og noget af den sejge jydsk natur og energi til, for at gå igang med urskoven.

Da pastor Nielsen fra Buenos Aires for en tid siden holdt en gudstjeneste her, var der samlet 50 danskere. Der var kun fire familier resten var ungarle. Her var der god brug for unge danske piger. Men hvor er det morsomt at besøge disse nybyggere, de er alle lige fattige, men glade for at få besøg. De varter op med hvad de har, de venter alle på den dag da de kan begynde at høste yerba og få indtægter. Indtil nu har det kun været arbejde og udgifter, men de håber jo, at de en dag har tjent så mange penge, at de har råd til en tur til Danmark. Man lægger også mærke til, at de næsten alle er jyder. De første vi besøgte her var brødrene Bech, de var fra Gesten ved Vejen. Da vi kom til huset, blev beboerne varskoet af hundens gøen. Det er ejendommeligt, at medens man i provinsen Buenos Aires, når man besøger et hjem klapper i hænderne indtil der kommer nogen ud, så bruger man her i skoven at råbe - U-i- hu. Bech kom ud og tog imod os og bød os indenfor. Huset er som de fleste huse her et træhus, nærmest en hytte rejst på pæle. Taget er træspåner, og væggene bambusrør, derved kan der komme både lys og luft ind. Man sparer lugerne der ellers gør det ud for vinduer. Det rum jeg her har beskrevet var køkkemet. Her var et lille komfur som spruttede røg ud, der var et rør som røgen skulle gå ud af, men den gik ud i rummet og forsvandt gennem væggene ud i det fri. Her sad der fire kraftige unge mænd og suttede Matheé.

Vi satte os straks tilrette på en stump træstamme som her på egnen bliver benyttet som stol, på den knækker man hverken ryg eller ben. Smart suttede vi alle sammen Mathé. Brødrene Bech havde også yerba plantage, men de havde også svin. Svinene er ikke gode af slagsen her i Eldorado. Når en gris vejer 60 kg. slagtet, så er den gerne op mod to år gammel, men så store bliver de sjældent. Bech slagter dem når de bliver på 40 kg. slagtet, han sælger så kødet til venner og naboer. Her var også bygget et udhus til at opbevare majs og yerba i. Soveværelset var også i et hus for sig, i dette hus var der trægulv, og svinene kunne ligge under det om natten.

For unge, raske og arbejdsdygtige mennesker er Missionnes landet med de mange muligheder dejligt at bo i. Men når sygdom indtræffer, kan der opstå store vanskeligheder. Der er langt til hjælp, og der er kun et par biler i hele området. Familien Albrektsen blev således hårdt prøvet for et par år siden. Fru Albrektsen blev en morgen under malkearbejde, overfaldet af en uvan tyr, og var en indfødt ikke kommen hende til hjælp, så havde tyren sikkert dræbt hende. Hun blev skrækkelig tilredt, hun havde store åbne sår, og læger var der jo ingen af. En mand måtte på hesteryg hente en apoteker, han boede et par mil borte. Han syede sårene sammen, men der gik betændelse i sårene, og konen måtte på sygehuset. Hun kunne hverken tåle at køre eller ride, man måtte bære hende den lange vej ned til St. Anna havn.

Det viste sig nu hvor afholdt fru Albrektsen var, der kom folk langvejs fra for at bære. Efter en tid på sygehuset blev hun så rask, at hun kunne rejse til Danmark. Der blev hun behandlet af danske læger, og hun er nu nogenlunde rask igen. - Fra Bompland tog vi til Errasius, her findes der 300 år gamle ruiner. Ruinerne stammer fra jesuittertiden, det er svært at beskrive disse ruiner, de er storslåede, og næsten de eneste fortidsminder Argentina har.

De taler deres tavse sprog om den kultur disse jesuitter har tilført Sydamerikas indianerstammer. Man får den største respekt for disse mennesker, deres tro, deres kristendom og dygtighed som kolonister. Ruinerne er en hel by bygget af sandsten. Kirken som er den bedst bevarede, har været 120 alen lang og 36 alen bred. Her kan man endnu over kirke-døren se den hellige Errasius udhugget i sandsten.

Nedenunder ham er der et lille alter, hvorpå de indfødte endnu brænder deres lys og beder deres bønner. Der var frisk stearin på alteret den dag vi var der. I og omkring ruinerne groede der appelsintræer med de dejligste frugter, som vi måtte spise af så mange som vi ville.

I Eldorado besøgte vi også Peder Helge Christiansen fra Sdr. Omme, han har hustru og fire børn. Her er meget smuk om huset. Her er 4 køer to trækokser, en hest og nogle svin.

Okserne trækker i Åget, og ploven er hjemmelavet, den har et langt træben, og et stykke jern til at rode i jorden.

Her hos Peder H. Christiansen samles mange danskere juleaften for at hygge sig sammen. Her er også en god bogsamling. Byling bor også her, han har en yerba plantage på 22 ha. Han er gift og har en pige på tre år. Her holdt pastor Nielsen gudstjeneste, da han besøgte kolonien.

Søndag den 22 november:

Vi må nu sige Eldorado og alle dens gæstfrie beboere farvel.

Nede ved havnen kom vi ombord på den store turistdamper, den skulle vi sejle med et døgn for at nå Iguasa. Det var rart at komme ombord her, her var der en seng til hver, og damperen går så støt, at det er muligt at sidde og skrive. Floden er her 3-400 meter bred, og der er kun urskov at se langs flodens bredder. Man siger at flodens vandstand kan variere 20 meter. Den er en umådelig vandåre, og der udmunder et utal af småfloder i den store flod.

Mandag eftermiddag kl. 15 nåede vi Salto havn, der skulle vi forlade damperen, og der skulle komme en bil efter os. Med bilen kørte vi 23 km gennem skoven til Iguasa til de store vandfald. Her ved Iguasa er der et par danske ingeniører der driver stor skovhugst. De har forpagtet 75,000 ha. skov. De har 900 arbejdere og 1000 muler som går for blokvogne, otte muler for hver vogn. De kører træstammer ned til floden. Disse træstammer er 12 alen lange, og en alen i diameter. De bindes sammen i vældige tømmerflåder, og driver med strømmen ned til Buenos Aires.

Vi kørte med bilen ud til verdens største vandfald. Da vi nærmede os dette, var vi ikke klar over om det var skovbrand, eller om det virkelig var vandfaldene vi så.

En umådelig sky af røg eller damp steg op forude, dog snart kunne vi se vandfaldene. Det er så storslået at det ikke

kan måles eller beskrives. På hotellet var der 32 forskellige fotografier af vandfald. Det der er nærmest ved hotellet hedder de to søstre, det næste fald hedder Sankt Martin og så fremdeles. Vi havde en fører med der fortalte om faldene. Der er flere fald på 50 meter, men det største fald er på 70 meter. Det hedder djævelens svælg. Det er meget vanskelig at tale med hinanden når man står ved disse store vandfald, der er en bulder værre end når Vesterhavet er i stærkt oprør. Vanddamperne stiger op omkring en, så man vanskelig kan se for damp når man står nede. Men står man højt oppe er det et storslået skue. Solen skinner og danner regnbuer både her og der, og man ser dem fra oven. Papegøjerne bader sig i vanddamperne, og sidder i store flokker op ad de stejle klippevægge, der på sine steder kan være 70 meter høje. Der er en rigdom af sommerfugle. De har en farvepragt uden lige og flyver i store flokker over vanddampene. Selv i små revner i stenene kan et træ få fodfæste, og der er vegetation overalt. Det største og mest storslåede fald vi så kaldes djævelens strube med djævelens svælg. Det er et syn man aldrig glemmer.

Lumb, mandag den 2 februar 1926.

Vi var tre brødre sammen i Lumb. Broder Theodor har en annekskirke i Nicothea. Fra Tandil til Nicothea er der tyve danske mil, og præsten må altid hjemmefra med toget lørdag middag, når han skal holde gudstjeneste i Nicothea om søndagen. I hele Argentina, der er fem gange så stor som Tyskland, er der kun to danske kirker. Man kan i de større stationsbyer se en katolsk kirke, men der er milevidt imellem dem. I stationsbyerne må de døde ikke begraves ved kirkerne, derfor ser man mange kirkegårde eller begravelsespladser uden for disse småbyer. For os at se er disse kirkegårde ejendommelige. Katolikkerne graver ikke deres døde ned i jorden. De bygger kapeller med underjordiske rum, til at sætte kisterne i. Disse kapeller er ofte rene pragtværker. Andre steder er kirkegårdene kun indhegnede med et simpelt ståltrådshegn. Fattige folk graver deres døde ned i jorden, og sætter et simpelt trækors på graven, som græsset gror op omkring. Der holdes dog dansk gudstjeneste flere steder.

Pastor Suesen og min broder holder gudstjeneste på højskolen og ude omkring hos landmændene. Jeg var med til sådanne gudstjenester et par gange. En søndag da jeg var hos broder Frederik, var der en sådan Gudstjeneste i Lumb. Da bilen var i uorden kørte vi derhen i en vogn. Gudstjenesten var kl. 10, og begyndte straks da vi ankom. Den var hos en mand der hed Eske Christensen, og den var i et jordhus. Der var loft, men kun jord til gulv. Der var samlet ca. 50 mennesker som blev bænket i stuerne. Et lille bord med lys og blomster gjorde det ud for font og alter. Vi sang vore gode danske salmer, der var god sang og broder Teodor prædikede, han lyste tilsidst den gamle kendte velsignelse over forsamlingen. Efter gudstjenesten var der kaffebord.

Husfruen var værtinde, men flere af konerne havde kaffebrød med. Der var dækket så pænt et kaffebord som man kunne ønske sig. Der var dansk smørrebrød, flere slags julekager og småkager. Stemningen var kammeratlig og gemytlig, folk var glade for at komme sammen. Børnene var også med, så hele familier var samlede. Til gudstjenester i Tandil så man også tit en moder sidde med sit barn på skødet. Man spørge om unge danske karle og piger i Argentina går i kirke?, En landmand fortalte mig, at han havde haft flere danske karle der havde sagt, at hjemme gik de aldrig i kirke, men her ville de gerne være med.

Morgenen efter denne gudstjeneste, kom gamle Anders Christensen og hans søn Chr. Christensen kørende ind til Lumb for at hente broder Theodor. Han skulle ud til Henrik Christensen for at døbe hans seks børn. Jeg fik lov til at køre med derud, og undervejs fortalte gamle Anders Christensen mig følgende: Henrik Christensen og hans hustru har været gift i 11 år, de har syv børn, men kun den ældste er døbt, de seks er ikke døbt. Min søn har flere gange talt med Henrik Christensen om, at han skulle få sine børn døbt, men han sagde: Nu er de bleven så store, at de ligeså godt kan vente til de kan svare for sig selv. Og desuden, vi kan da ikke komme til kirke med seks børn. Det eneste skulle da være, om præsten ville komme herud og døbe børnene. Min søn svarede ham, at var der ikke andet i vejen, så skulle han nok få pastor Andresen til at tage ud og døbe hans børn, han skulle bare sige til.

Men dagene gik, og min søn hørte ikke mere til sin nabo angående dåbsspørgsmålet. Men så en tidlig morgenstund stod Henrik Christensen i min søns stue og fortalte, at i nat var han og hustruen bleven enige om, at deres børn skulle døbes. Den ældste af de udøbte børn var om natten bleven så syg, at de troede det blev døden. Nu bad han så min søn og Viggo Andersen (en broder til Lars Bækhøj) komme og stå fadder til børnene. Vi nærmede os nu et lille jordhus, det var næsten skjult af vild gulerod. Det er jo et helt torneroseslot, siger vor chauffør. Da vi kom til huset gik Henrik Christensen og plukkede dejlige modne jordbær i sin have.

Vi standsede, og Henrik Christensen kom hen og bød os velkommen. Men det var let at mærke, at Henrik Christensen var noget tilbageholdende over for præsten. Men vor broder har jo tit været ude for den slags, han talte med Henrik Christensen om alt vedrørende hans bedrift og fik ham så på gled. Ved middagsbordet i den lille stue, hvor der selvfølgelig kun var jord til gulv og zinktag til loft, gik samtalen ret godt. Da måltidet var endt gik vi alle ud, og konen i huset og en nabokone, lavede så den lille stue om til kirkesal.

Et lille bord med et hvidt dug over, to lys og et fad med vand, udgjorde samtidig døbefont og alter. På den forreste bæk sad de seks børn som skulle døbes, det mindste barn var et spædbarn. På den anden bæk sad Viggo Andersen, Chr. Christensen, Anders Christensen, Henrik Christensen og jeg.

Vi sang først en salme, Theodor talte så lidt til de små børn om frelserbarnet og paradislæden, på en så smuk og barnlig måde, at han aldrig har været større i mine øjne end netop i dette øjeblik. - Derefter foretoges dåbshandlingen.

Fadderne rejste sig, broder fremsagde fadervor og trosbekendelsen, derefter kom børnene en for en hen til døbefonten, det lille bord med vandfadet og modtog dåben. Fadderne svarede ja på børnenes vegne. Det mindste barn blev døbt som et spædbarn herhjemme. Derefter bad broder en bøn. Det var et højtideligt øjeblik, det var som oplevede vi lidt af den første pinsedags storhed. Var det Guds Helligånd der fyldte rummet? Vi sang igen en salme, og hvor klang den derinde i den lille stue. Da vi sang salmen før dåben, sad børnenes fader ved min side, men det var som hans strube var snøret sammen, men nu!

Han var som en fugl der var sluppen ud af et bur, og nu sang han af sine lungers fulde kraft og priste Gud. Jeg har tit tænkt ved mig selv, mon jeg nogensinde kommer Gud nærmere i dette liv, end jeg var i denne stund i den lille Jordhytte derude i Kanpen. Ja - engang kommer vi Ham nærmere, når hjertet står stille og øjet vil briste. Gud give at vi da må mødes med ham med et smil - med det sidste.

Jeg kan heller aldrig glemme den gudstjeneste i Tandil kirke, da Valdemar Theill og Valdemar Andresen, Lumb, sammen med deres forældre for første gang var ved Herrens bord. Eller de stille timer i hjemmet med morgensang og andagt.

Jeg vil nu skrive om en tur broder Theodor og jeg var på. Vi besøgte Niels Ambrosius og Peder Hougård ved Irene station. Broder Frederik hans kone Agnes og jeg kører hjemmefra kl. 8 om formiddagen. Vi skal til La Dulce station, der skal vi møde broder Theodor. Vi når frem rettidigt trods opblødte veje, og broder Theodor og jeg kører med toget mod syd til Irene station. Her står Niels Ambrosius og venter på os. Vi kører med ham i hans flotte bil, og snart er vi ved hans estancia, det er betegnelsen for en sydamerikansk kvægfarm.

Estanciaen her er en af de store, i Danmark ville den blive kaldt herregård eller slot. Den har en af de smukkeste bygninger på landet i Argentina. Estanciaen ligger omgivet af en meget smuk have på 10 tdr. land. Her er frugter af mange slags. Pærer synes at lykkes meget godt her, hvorimod æbler er meget vanskelige at avle, og ikke så velsmagende som i Danmark. Fersken, figner, kirsebær, vindruer, stikkelsbær og jordbær, kan give et meget stort udbytte her. Ribs og solbær synes derimod ikke at trives godt her. Men når en have er godt tilplantet med de bedst egnede træer og buske, så har man spiselig frugt en stor del af året. Både hos Niels Ambrosius og hos Peder Hougård, var der et stort svømmebassin med tilhørende badehus i haven. Svømmebassinet hos Niels Ambrosius kunne rumme 500 kbm. vand. Der var cement bund og zinkplader i siderne. En motorpump fyldte vand i bassinet, og gartneren brugte så af det tempererede vand til havevanding.

Her i Argentina kan en have, når den bliver passet, gro op på tre fire år med mange forskellige frugter. Appelsiner trives dog ikke godt her så langt mod syd, citroner derimod kan give et stort udbytte. Haven her er den smukkeste jeg nogensinde har set. Da vi en tid havde set os om i haven, skulle vi se

maskinhus og lagerplads. Her så vi en plov med 17 skær, et tærskværk der i god havre kunne tærske 1200 sække om dagen. Tre store knivharver der skulle trækkes af en dampmaskine. Der var syv selvbindere, og ligeså mange trefurede plove som hver skulle forspændes 10 heste. Høst og tærskning var til ende, og dagen efter skulle alle plove i gang. Man kunne pløje 50 ha. om dagen. Der var også et stort hønseri med høns, ænder, gæs og kalkuner. Da vi havde set gården kørte vi en tur i marken. Markerne her er flade som pandekager, og beskaffenheden er sikkert som den bedste muldjord i Vestjylland. Mulden er sort, og den kan fyge så himmel og jord står i et.

Jeg spurgte Niels Ambrosius om han troede, at jorden kunne blive ved at give store afgrøder år efter år, uden at få tilført gødning? Jo svarede han: Jorden får jo gødning, når vi om vinteren lader kreaturerne græsse på havren. Her ved Irene dyrker vi jorden omtrent som I gør i Danmark. Jeg har dyrket jorden her i 15 år, sagde han, og den bliver bedre år for år. Da jeg kom her til egnen for 25 år siden, da lå al jorden hen i græs, der var ikke et træ at se, og der var langt mellem de dyrkede marker. Da var sommeren mere tør end nu. Det er ganske sikkert, at jordens dyrkning, og de mange små skove som nu gror op på egnen gør, at vi nu har et helt andet klima. Nu far vi som regel regn et par gange om måneden om sommeren, og kornet giver mere nu end før. Vi har et trevangsbrug: Havre, hvede og græs. Eller: Havre, hvede, hør, Hvede, havre, hvede, majs hvede. Vi har ikke mange agerkål, bliver de slemme et sted, så lader vi fårene græsse der et par år, de æder agerkålene og jorden hviler. Af sædskiftet ser man, at man helst dyrker hvede, den giver flest penge i kassen. I år var prisen på hvede 13 pesos pr. 100 kg. havre 5½, hør 14, majs 5½, byg 6½ pesos. Hør er ligeså dyr som hvede, men giver ikke så mange fold.

De første danskere der kom til Argentina var Morsingboere. De bosatte sig i egnen omkring Tandil. De blev snart klare over, at her kunne hveden gro. Deres hvedeavl lykkedes, men den kunne kun anvendes til husholdningen. Der var 40 mil til nærmeste havn, og så langt kunne hveden ikke fragtes med hestetøjer. Først da banen kom, tog hvededyrkingen fart.

Man lejede jord,avlede hvede tre år i træk,og lejede så et nyt jordstykke. Man troede ikke det kunne betale sig at så i jorden mere end tre år. Det var en stor fejltagelse,og det var måske medvirkende til,at danskerne i så ringe grad blev jordejere. Uden for Tandil ligger der et stort jordstykke,som en dansk mand for 30 år siden dyrkede. Han var tilbudt jorden for 85 pesos pr ha.,men han købte den ikke. I dag kan den samme jord koste 800 pesos pr.ha.

Den argentinske hvede er den bedste i verden til brød og makaroni. Der er nu kommen en ny hvedesort oppe fra bjergene,der synes at være hårdfør overfor frosten.

Niels Ambrosius kørte os omkring i de udstrakte marker,han forklarede for os hvad vi spurgte om. Vi besøgte også hans søn Ejner Ambrusius,der havde en bedrift på 1000 ha.

Her,som ved mange andre argentinske hjem,ligner beboelsen mere et slot end en bondegård. De fleste danskere i Argentina kender navnene Peder Hougård og brødrene Niels og Laust Ambrosius. Disse tre danske husmandssønner kom til Argentina for mere end 30 år siden. Hougård er fynbo,Ambrosiusserne er jyder. De var energiske og fornuftige,satte sig ind i landets forhold og skikke og havde lykken med sig. De første år brødrene Ambrosius arbejdede for egen regning,arbejdede de sammen. Når de pløjede til hvede,så havde de suppegryden med ud i marken. Den stod ved agerenden,og efter hver omgang fyrede de under gryden med tør kogødning. Når det var middag spiste de kød og suppe og pløjede igen,tiden skulle udnyttes. Min kone,siger Niels Ambrosius,har heller ikke danset på roser alle dage. Hun passede i mange år,foruden den store børneflokk,også vor store husholdning. Engang da vi havde mælkeri,blev manden der malkede.syg.

Min kone måtte så malke,og jeg har aldrig blandt kvinder set hendes lige til dette arbejde. Hun malkede 40-50 køer om dagen. To patter i hver hånd,og en ko var snart malket.

Niels Ambrosius bor nabo til Peder Hougård,og vi kører over til ham. En smuk allé af orkolyster træer,fører lige over til Peder Hougårds estancia. Til denne hører der 16000 ha. jord,der avles årligt 200,000 tønder korn. Af kreaturer er der 10,000 foruden kalvene. Der var 2000 1400 pundts stude som var færdig til salg. Sidste år kostede de bedste stude 266 pesos,eller 425 kr.pr.stk.

Der var 20,000 får og mange hundrede heste. Hougård har gode præmierede hingste. Der var en del hingste på stald, de var magre. Hver hingst havde gået ved store flokke af hopper, en enkelt hingst ved 100 hopper. Hingstene der stod på stald var Percheron heste, de er skimlede og meget efterspurgt i Argentina. Den ligner den jydsk hest, den har ikke hår på benene, er noget lang af krop og let i lysken, men meget smuk. Hougård har også mange flotte hingste og hopper af de svære Schive heste, dem har han flere gange fået I. præmie af. Det er tunge, dybe låddenbenede dyr, de er lidt langsomme i bevægelsen. Der var flere andre hesteracer. Der var 50 ponyer, de var på størrelse med de mindste islandske heste i Danmark. De blev kun brugt som rideheste for børnene.

På et jordstykke på 1600 ha. havde Hougård bygget en ny gård. Naturgræsset er så frodigt her, at man ikke behøver at så græsfrø. Dagen efter skulle vi ud til La Isla, det er et navn fra indianertiden og betyder Ø. Det er dog ingen ø, men et areal på 1460 ha. som er beliggende mellem to floder. Hougård havde for kort tid siden købt denne ejendom, og det var første gang han var derude. Det tog det meste af dagen at nå derud, for vejene var næsten ufremkommelige. Vi spiste til middag på en beværtning undervejs.

Hougårds datter og svigersøn bor på ejendommen, datteren var alene hjemme, hun strålede som en sol da hun så forældrene. Livet her må også være lidt ensomt for en ung kone. Der er kun denne ene ejendom på øen, og der er 5-6 mil til nærmeste nabo. Der var ingen dansk pige på ejendommen, det er svært at få en dansk pige så ensomt et sted. Bortset fra det så var det et eventyr ø. Den havde kostet 110 pesos pr ha., og Hougård havde endnu ikke rigtig set øen. Estancien her er typisk for egnen. Beboelseshuset har to længer, bygget i vinkel. Stuerne går over hele husets bredde, og der er veranda langs hele husets længde. Der sidder man som regel og spiser. Der var 700 stude på øen, vi kører derud i bilen. Der er mange harer og agerhøns. Agerhønsene løber til side for bilen, men de vil ikke på vingerne. Der er tre slags, de mindste er mindre end duer, de største på størrelse med høns, og så er der en mellemstørrelse. De små lægger brunplettede æg, de mellemstore grønne, og de store chokoladefarvede æg på størrelse med små hønseæg.

Vi ser også et bæltedyr og et stinkdyr. Stinkdyret er det mest afskyelige dyr i Argentina på grund af dens frygtelige stank. På lang afstand kan den ramme folk med sin stinkende væske, og får man denne væske på sit tøj, så er det ødelagt. Da vi nåede hjem var det aften, et bål blussede udenfor huset, en arsado var på spiddet. Snart var vi bænkedede omkring bålet, og den uundværlige Mathé gik fra mund til mund. Snart var arsadaen stegt, og hver af os blev bevæbnet med en skarp kniv. Vi skar os et stykke af stegen, fik et stykke hvedebrød i handen, og gnaskede i os af hjertens lyst. Morgenen efter var jeg tidlig oppe, jeg gik en tur i den store frugthave der var på lo ha., men haven var ikke det den havde været. Øen havde engang hørt ind under et stort gods, der havde været stutteri af fine racedyr. Men det var gået med dette gods, som med så mange andre argentinske godser, hvad fædrene havde samlet havde børnene lagt øde. De sidste lo år havde øen været lejet ud til græsning, og kreaturerne havde ødelagt alt i haven undtagen de store frugttræer. Der var pærer i lækkevis, og en mængde figner som endnu ikke var modne. Figentræet kan bære frugt tre gange i løbet af sommeren. Den første frugt var i år ødelagt af frosten, den anden frugt der nu var under udvikling var meget talrig. Her var også dejlige blomster, men vinhaven var ødelagt. Men hvilken have kan der ikke blive her, jorden er frugtbar, og haven kan sættes under vand fra floden så tit som det er nødvendig. Her var der også en slags sukkerroer som groede vildt. Man bruger at så et stykke af disse sukkerroer, og så lukke et hold svin ind på stykket. Med lidt tilskud af korn kan svinene blive fede. Når svinene så kan gå i læ for solen, og har adgang til at bade i floden, så kan de føre et helt slaraffenliv. Der er ikke større interesse for svineavl i Argentina. Der er kun slagterier i Buenos Aires, og dertil er der for lang en fragt. I dag skal vi ud at se lidt mere af øen, men på hesteryg. Har du en hest der kan bære mig, spurgte Hougård sin svigersøn, jeg veje 220 pund. Jo, her er gode rideheste. Jeg fik fru Vigers hest, et dejligt finfølede dyr. Vi red ud, men på grund af regn i bjergene, var vandet steget meget i floderne. Øen er gennemkrydset af vandløb som vi skulle passere, vandet gik op på hestens sider, og en enkelt gang måtte den svømme, men det gik godt.

Vi skulle også besøge Sankt Thomas, det var en estancia som Hougårds søn passede. Den var på 5000 ha. - og der var 4000 kreaturer. Her var vidunderligt, en flod gik lige forbi, og vildænderne i floden opførte sig ganske som tamænder. Inde i anlæget lå der en so og fødte grise, den tog man ingen hensyn til. Her så jeg en havrestak som jeg ikke har set mage til. Der var 12,000 havresække stablet op, og sækkene var dækket med halm fra tørskeværket.

Om mandagen var vi til Hougårds fødselsdag, venner og naboer var mødt. Vi drak chokolade ude på verandaen, og om aftenen spiste vi arsadas. Fire grise og et par lam var sat på spid, grisene med både hud og hår på. Gæsterne og alle tjenestefolkene, såvel danske som indfødte var med. Vi spiste i haven, bagefter gik vi ind i salen, her sang vi til klaverets toner. Hougård sang for, og han ville synge sangen:

Så langt så langt rækker tanken frem,
til gamle mor og mit barndomshjem.

Vi besøgte også Niels Gundersen, Christen Christensen og Anders Poulsen på " Blåvandshug." Når jeg tænker på al den frugt der var her, så finder jeg, at forskellen fra vor egen, fra naturens side karrigt behandlede Blåvandshug, er stor. Anders Poulsens hustru sagde: " Jeg ville ønske, at de folk hjemme i Danmark som ikke kan forstå, at vi kan slå os ned her i Argentina, kunne se vor have." Ja dejlig er haven, og dejlig bor familien Poulsen på " Blåvandshug."

Vi besøgte den danske højskole ved Carceliaries. Det er en skole efter dansk mønster med plads til 60 - 70 elever. Ved siden af højskolen er der en kostskole, med plads til 50 børn. Der er vanskeligheder for danske børns skolegang i Argentina. I Tandils danske skole er der 100 børn, samlet fra et område der er mange gange større end Danmark. Der er kun få danskere der bor så nær ved skolen, at deres børn kan bo hjemme. Mange danskere holder lærerinde til deres børn de første år, men sender dem så på skole i Tandil eller Cartebaren. Der betales 50 pesos for et barn om måneden, men ved gaver skaffes der enkelte fripladser til fattige børn. Mange af disse må nøjes med et eller to års skolegang. Højskolen her er godt bygget, og forstanderen har en dejlig bolig.

I den ene fløj er der foredragssal, skolestuer og elevværelser samt en moderne gymnastiksal. Til højskolen hører der et landbrug på 400 ha. Danskerne på egnen har betalt det hele. Ved siden af højskolen ligger børneskolen og præstegården. Der dyrkes også gymnastik og fodbold. Det er almindelig her, at landmænd kører milevidt med deres unge, når de skal ud til fodboldkamp.

I dag har vi den trettende marts 1926, det er gamle bedstes fødselsdag. Mon Søren Toft og Hanne er i Lundtang? Så sidder de vist nu ved kaffebordet. I dag er det 27 år siden jeg første gang var med til bedstes fødselsdag. Meget vand er løbet i hav siden da, og mangt et øje er lukket. For de gamle som faldt er der ny overalt!

Det vaar den sist tur A vaar ud o. Å da A støj aa æ bil vaar A hiel styv i mi bien.

H Ø S T I A R G E N T I N A =====

Dengang jeg var pige, - nej - dengang jeg var ungarl, da var der karle til. Disse toner hører man så ofte, om ikke direkte, så dog indirekte. Når de unge begynder at ytre tvivl, så begynder ældre folk at tale om høbjergningen i gamle dage: Vi gik med leen fra sol stod op og til middag. I middagsstunden skærpede vi leen, og så kilede vi på igen til sol gik ned. Når vi så kom hjem om aftenen, så skulle vi have to læs hø ind ad en lille luge og sat sammen på et snævert høloft. Eller man kørte fast ud o æ Saan' ved æ Fahl kro, så kunne der stå ild fra hestenes sko, når de igen skulle sætte læsset igang, selv om de stod i vand til knæerne. Eller jeg mindes tiden i Stauning, der fik man ikke lov til at slippe ned fra høloftet, før man lå " død " ved arkengabet. Nej - dengang jeg var pige da var der piger til. Man taler ikke om, at det tit gik meget gemytligt til derinde på høloftet. - Eller at man dog midt under høslettens svære lidelser, fik tid til at gå over til naboen, og smage på hans brændevin. Nej - dengang bestilte vi noget, og da var folk stærke.

Den samme spænding og glæde som man i Vestjylland, før maskinernes tid, imødeså høhøsten med, den møder man også hos arbejdsfolkene i Argentina.

Hos husbonden er spændingen dog meget stærkere, den kan i visse tilfælde hos ham angribe både humør og helbred: Det er høsten vi må regne med, siger han, slår den fejl må vi begynde forfra, eller måske kan vi slet ikke få begyndt. Høsten den er hele min formue, sagde en ung landmand til mig, slår den fejl så kan jeg ikke betale min gæld, og jeg er ikke i stand til at købe et par bukser!

Otte dage før høsten da er nervene på højkant, siger min svoger Ricard Theill, man ved ikke om man tør lade kornet stå til den bliver rigtig modent. Jamen hvorfor så megen nervøsitet, spørge jeg. Du kender ikke landet, siger Theill.

Mine 1000 ha. med korn kan gennemsnitlig give 15 tønder pr. ha. a. 10 pesos. Det er 150,000 pesos, eller 225,000 kr.

Når havren er ved at være moden, kan den blive angrebet af en larve som vi kalder Issokkas, den bider stilken over som kernen hænger i, og i løbet af to dage ligger al havren på jorden. At det er rigtig fik jeg at se, en havremark var ribbet, som havde den været ude i en brandstorm. Haglbyger er også landmændenes skræk. En mand vi besøgte havde lige fået en haglbyge over sin mark og al hveden var gået tabt.

Vi havde bestemt os til at rejse til Danmark og fejre vort sølvbryllup, sagde han, men i dag er jeg 40.000 pesos fattigere end i går, og nu bliver vi hjemme. Ildebrande er også tit slemme i høsten, og det kan være spændende at høre, hvordan kampen mod ilden har bølget frem og tilbage. I år var høsten regnfuld, så jeg nåede ikke at se ildebrande. Grashopperne plejer ikke at komme her på Tandil egnen. Men på andre egne kan de komme i så store sværme at solen formørkes, og jorden bliver levende hvor de slår sig ned, og bagefter kulsort, de levner intet.

Høsten begynder midt i december. Jeg havde ikke tænkt mig at blive i Argentina så længe. Men overalt lyder det til mig: Du skal da blive og se høsten, ellers får du da ikke noget ud af din rejse. Og efterhånden som jeg har været her i Argentina en tid, så bliver jeg nærmest en viljeløs skabning, som man behandler som man vil, men altid med megen venlighed og imødekommenhed. Altså blev jeg og så høsten, men om du min læser får noget ud af det er en anden sag.

Længe før høsten begynder landmanden at efterse sine maskiner. Theill har syv selvbindere og to mejetærskere, de blev kaldt cocsechadoraer. Alt skal bringes i bedste stand til høsten. Hestene går fri et par måneder før høsten, for at samle sul og kræfter. Den dag høsten begynder holder middagshvilen op, lønnen til folkene sættes op fra 60-70 pesos om måneden, til syv pesos om dagen, eller akkord. Folk der arbejder med mejetærskerne, søkkene og negene har akkord. Arbejdet med at slæbe neg sammen dagen lang i den lange stub, er et arbejde der kræver udholdenhed, og man siger, at danskerne har svært ved at klare sig for de imdfødte ved dette arbejde. Men her gik de side om side. Maskinkørerne er dem der tjener de største penge i høsten, idet deres kendskab til maskinerne har meget stor betydning. Det er festligt når høstmaskinerne rykker ud. Seks heste skubber selvbinderen foran sig, og kusken bagved. Maskinernes skar er 12 fod bred, og i godt korn kan maskinen binde 35 neg i minuttet. Hver maskine høster 10-12 ha. om dagen. Man begynder så snart kornet er tørt om morgenen, som regel ved fem-tiden. Man kører så til middag, folkene får suppe og kød, der sættes friske heste for maskinerne, og så afsted igen. Kl 3,30 får folkene Mathé og tørre gobitter, og så holder man ud til sol går ned ved 7,30-tiden. Seks - syv maskiner, et flot spand heste ved hver, 20 - 30 mand der sætter neg sammen, det er et festligt syn, der er fart på overalt.

På en anden mark er mejetærskene i gang, der er en fordson traktor for hver. En mand kører traktoren, og en mand syr for søkkene og lægger dem i bunker med 4-6 søkke i hver. Bagefter kommer der vogne og henter søkkene hjem. Disse maskiner høstede hver 400 søkke havre om dagen. Der er andre steder store maskiner, der kan høste 1200 søkke om dagen. Arbejdet går søgn og søndag, selv juledag gik maskinerne fra morgen til aften. Dog findes der enkelte danskere der holder søndagen hellig, og de får også deres høst bjerget. I høstens tid er landmanden på tærne dagen lang, det er store værdier der arbejdes med. Bliver det regnvejr står humøret ikke højt. Her kan man ikke som hjemme køre neg i lade, og kun nødig går man i gang med at køre neg i stak, det forøger udgifterne.

Negene køres lige fra hobene til tærskværket, det er ikke morsomt hvis det bliver regnvejr. Landmanden står med sin store arbejdsstyrke, de får kun løn når de arbejder, men kosten skal

de have, og kosten til 30-40 mand er en betydelig udgift. Der er også den vanskelighed, at kødet i den varme tid, ikke kan holde sig frisk mere end en dag. To mand slår sig undertiden sammen om leverancen af kød, og slagter så hveranden dag, eller man køber kødet hos slagteren. Kødet koster 32 ører pundet uanset kvaliteten. Der spises en utrolig mængde kød her. Man regner med at hver mand spiser seks pund kød om dagen. En troværdig landmand fortalte mig, at han leverede kød til sin svogers arbejdsstyrke i høsttiden. Der var 25 mand, og de spiste 1000 pund kød i en uge. Hos broder Frederik er der i høsttiden 50 mand og 170 heste i arbejde. Der er fem høstmaskiner med seks heste for hver, mejetærskerem bruger 10 heste, fire vogne der kører sække har hver otte heste. Alle heste skiftes ud med friske heste om middagen. Dertil kommer arbejdslederen og drenge der passer heste, og rider rundt med vand til folkene. Er vejret godt varer høsten fire til seks uger, med dårligt vejr kan den trække længere ud. Ricard Theill har et jordstykke på 94 ha., der har han avlet hvede i 15 år, der høstede han 2800 sække hvede a 130 pund. Hveden gav ikke fuldt udbytte på grund af rust i strået. Der var store stykker der ikke blev høstet, da der ikke var kerne i strået.

S O L L A N D E T
=====

Ja, så farvel du skønne Argentina med al din sol, og alle dine svale aftener. Hvad skal jeg prise mest hos dig, er det dine store, vide sletter, din fede yderige muld, dit dejlige klima med sol fra morgen til aften, eller med regnbyger både i tide og utider. Dine vældige kornmarker, eller dine vældige flokke af får, køer og heste. Du kaldes jo også kødlandet, og med rette. Dog - det var vel lidet eller intet værd for mig som gæster dig, om ikke dine sønner og døtre var runden af dansk rod, eller om de havde glemt deres oprindelse. Hvad havde da det hele været for mig. Åre være de danske i Argentina, de lever på dansk, taler det danske sprog både i hjemmet, skolen og kirken. Ja - selv på den danske højskole er man, som var man i Danmark. Sammendrag af Valdemar Andresens rejsebeskrivelser fra hans seks måneder lange rejse til sin familie i Argentina 1925-26.